Io Paolo Pizzani Romano
S. Salo.e Magg.e Anno
=1793=

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
FONDO SESSORIANO...
42
2 I
6

Ghinelli

Digitized by Google

C. VALERII
CATULLI,
ALBII TIBULLI
E T
SEXTI AURELII
PROPERTII
CARMINA SELECTA

Cum brevibus Adnotationibus,
& explicationibus.

Editio altera locupletior, & ornatior.

ROMÆ MDCCXCIII.
EX TYPOGRAPHIA S. MICHAELIS AD RIPAM
Apud Paulum Junchium.

Superiorum Facultate, & PRIVILEGIO.

REIMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

F. A. Marcucci Epiſ. Montis Alti Viceſg.

REIMPRIMATUR,

Fr. Thomas Schiara Ord. Præd. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

C. VALERII
CATULLI VERONENSIS.

1. *Ætas* . 2. *Carmina*. 3. *Reperta a Franciſco quodam Veronenſi*. 4. *Non tamen ab eo ſcripta*. 5. *Carmina deperdita* .

I. C. Valerius Catullus natus urbis conditæ anno 66?. claro genere in peninſula Sirmione lacus Benaci in agro Veronenſi, Poeta lepidus & priſca ſuavitate venuſtus, Sapphonis non infelix imitator. Obiit Romæ, cum jam Julii Cæſaris magna eſſet in Rep. auctoritas circa an. v. c. 705. quo bellum civile, Pompejo ac Reip. funeſtum cæpit, anno ante natum Chriſtum 49. Catullus carmine 53. meminit conſulatus, quem Vatinius geſſit ſuffectus an v. c. 707. Itaque ad illud ſaltem tempus Catullus ſupervixit.

Catullus Romam perductus fuit a Manlio, ad quem plura Catulli epigrammata directa exſtant, Gellio probatur *elegantiſſimus poetarum* VII. 10. ubi verborum collocationem in eo commendat. Laudant Nepos in vita Attici, Vellejus lib. 2. c. 36. Martialis X. 78. &c. Appellationem vero *docti* unde tulerit ab Ovidio III. Amor. eleg. 9. Tibullo III. 6. Martiale I. 62. VII. 98. VIII. 73. &c. non debuerat fateri ſe neſcire Jul. Cæſar Scaliger, cum docti poetæ proprie a Latinis dicti ſint, qui non tantum ingenio valebant, & intacti carminis auctores erant, ſed qui ſe ad imitationem Græcorum componebant: ut erudite demonſtrat V. Cl. Petrus Burmannus.

II. Exſtat liber *Epigrammatum*: *variorumque poetmatum* non uno carminis genere ſcriptorum dicatus Cornelio Nepoti, in quo etiam occurrunt epithalamia, per quam amæna, & ſæculare carmen, & nonnulla a Sapphone verſa, & Callimacho; tum

elegia qua fratris mortem tenerrimo affectu luget, denique Galliambi in Atyn.

III. Catulli quæ habemus in Gallia primum reperta fuisse notat Scaliger ex noto epigrammate.

Ad patriam venio longe de finibus exul,
Caussa mei reditus compatriota fuit:
Scilicet a calamis, tribuit cui Francia nomen.
Quique notat turbæ prætereuntis iter,
Quo licet ingenio vestrum celebrare Catullum,
Quovis sub modio clausa papirus erat:

sed hoc epigramma non aliam interpretationem recipit, quam a Francisco quodam repertum, & forte in horreo codicem Catulli: Hæc Pignorius Ep. 16. Hoc detestabile hexastichon Joan. Baptistam Guarinum filium, non patrem habere videtur auctorem secundum Burmannum.

IV. Immerito *Ciris* Catullo tribuitur ab Eglino, neque verius a quibusdam carmen de *Vere*, seu *pervigilium Veneris*.

V. Dubitandum minime est opus Catulli ad nos lacerum pervenisse, longe enim plura scripsisse testes sunt veteres Grammatici, qui de ejus poematiis ea producunt, quæ hodie non exstant: quæ enumerat Joseph Scaliger. Carmen Catulli *de incantamentis* citat Plinius lib. 32. c. 2. *Ithyphallica* memorat Terentianus Maurus.

(a) C. VALERII CATULLI VERONENSIS

Ad Cornelium Nepotem

LIBER.

CUI dono lepidum novum libellum,
(*b*) Arida modo pumice expolitum?
(c)Corneli, tibi; namque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Jam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne ævum (*d*) tribus explicare chartis
Doctis, Juppiter, & laboriosis.
Quare habet tibi quidquid hoc libelli est
Qualecumque: quod, * o (*e*) patrima Virgo, * o
Plus uno maneat perenne sæclo. (patrona.

(*a*) Valeria gens antiquissima: exstant tres poetæ ejus nominis, *Catullus*, Valerius Flaccus, Valerius Martialis, & unus historicus Valerius Maximus. Valerius Antias scriptor historiarum a Liv. laudatur sæpissime. (*b*). *arida*, al. arido: *de pumicum usu in lævigandis corporibus atque etiam libris*, Plin. Martialis item *Aspero morsu pumicis aridi*. lib. 8. 172. (*c*) Hic est Cornelius Nepos in Hostilia natus vico Veronensi, Scriptor Latini sermonis pari, ac succincta elegantia laudatissimus, obiit urb. cond. 724. ante Christum natum 30. De Corneliis brevi lucem videbit diatriba omne genus eruditionis plena viri doctissimi, qui mutilum Campani amphitheatri titulum mire explicavit exornavitque (*d*) *tribus chartis*, ob brevitatem commendat Nepotem (*e*), patrimi dicuntur, quibus mater solum decesserit, quibus solum pater *matrimi*: Minerva eleganter matrima, quæ tantum patrem habebat Jovem.

LUCTUS IN MORTE PASSERIS.

LUgete o Veneres Cupidinesque,
Et (*a*) quantum est hominum venustiorum,
Passer mortuus est meæ (*b*) puellæ,
Passer deliciae meæ puellæ,
Quem (*c*) plus illa oculis suis amabat.
Nam (*d*) mellitus erat, suamque norat
Ipsam tam bene, (*e*) quam puella matrem:
Nec sese a gremio illius movebat,
Sed circumsiliens modo huc, modo illuc
Ad solam dominam usque pipilabat;
Qui nunc it per (*f*) iter tenebricosum
Illuc unde negant redire quemquam.
(*g*) At vobis male sit, malæ tenebræ
(*h*) Orci, quæ omnia bella devoratis,
Tam bellum mihi passerem abstulistis:
(*i*) Oh factum male! oh miselle passer!
(*k*) Tua nunc opera meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

(*a*) Quantum est &c. h. e. quotquot sunt homines venusti. (*b*) Lesbiæ scilicet. (*c*) h. e. carissimum habebat; nihil enim est oculis carius. (*d*) dulcis, & gratiosus, translatione a melle desumpta. (*e*) Lepide sane, cum nemo certius cognoscatur, studiosiusque, præsertim a pueris, quam mater. (*f*) Putabant antiqui non solum animas hominum, sed etiam avicularum, ferarumque ire ad Elysium, quo passer tendere recte dicitur per iter tenebricosum, quia iter sub terra est, sine luce ac Sole. (*g*) *At* particula indignantis est. (*h*) Orcus idem est, ac Pluto, hic tamen accipitur pro loco inferorum, ut apud Proper. *Minos sed & arbiter Orci*. (*i*) Formula dolentis est. Factum male dicitur a morbo oppressus, mortuusque. Cicero de Alexione mortuo: *O factum male de Alexione!* E in male non eliditur poetarum licentia. (*k*) h. e. tua culpa, tua de causa, o passer.

PHA-

PHASELUM

Ingenioſe laudat, quo ex Bithinia in lacum Benacum revectus eſt.

PHaſelus ille, quem videtis hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus,
(*a*) Neque ullius natantis impetum trabis
Nequiſſe præterire, ſive palmulis
Opus foret volare, ſive linteo.
(*b*) Et hoc negat minacis Adriatici
Negare littus, inſulaſve Cycladas,
Rhodumque nobilem, horridamve Thraciam,
(*c*) Propontida, trucemve (*d*) Ponticum ſinum.
Ubi iſte poſt phaſelus antea fuit
Comata ſylva: nam Cytorio in jugo
Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.
(*e*) Amaſtri Pontica, & Cytore buxifer,
Tibi hæc fuiſſe & eſſe cognitiſſima,
Ait phaſelus, (*f*) ultima ex origine
Tuo ſtetiſſe dicit in cacumine,
Tuo imbuiſſe palmulas in æquore:
Et inde tot per impotentia freta
Herum tuliſſe; læva, ſive dextera
Vocaret aura, ſive utrumque (*g*) Jupiter

(*a*) *Neque nequiſſe*, i. e. ait phaſelus ſe valuiſſe præterire cujuſcumque navis velocitatem (*b*) *negat negare*, i. e. non inficiantur littus Adriaticum, *inſulæ Cyclades*, Rhodus, Thracia, Propontis & ſinus Ponticus hanc phaſeli velocitatem. (*c*) *Propontida*, ultima producenda ob duas conſonas: Propontis appellatur, quaſi ante pontum, mare illud, quod ob Helleſponto ad Boſphorum Thracium extenditur. (*d*) *Ponticus ſinus* idem eſt ac Pontus Euxinus. (*e*) *Amaſtris* & *Citorium* jugum ſunt urbs & mons in Paphlagonia, quibus etiam erant cognitæ phaſeli laudes. (*f*) *ultima ex origine*, i. e. a ſummo principio. (*g*) *Juppiter* ideſt ventus ſecundus.

Simul secundus incidisset in (*h*) pedem:
Neque ulla vota littoralibus Deis
Sibi esse facta, quum veniret a mari
Novissimo hunc ad usque limpidum lacum:
Sed hæc prius fuere: nunc recondita
Senet quiete, seque dedicat tibi,
(*i*) Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

(*h*) *pes* in navi est ima pars veli: duo pedes sunt dexter, & sinister: *fecere pedem*, est vela facere: Virg. *una omnes fecere pedem*. (*i*) Castor & Pollux fratres gemini.

VERANNIO

Gratulatur reditum ex Hispania.

(*a*) VEranni omnibus e meis amicis
Antistes mihi millibus trecentis:
Venistine domum ad tuos penates,
Fratresque unanimes, tuamque matrem?
Venisti? o mihi nuncii beati!
Visam te incolumem, audiamque Hiberum (*b*)
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus: applicansque collum,
Jucundum os oculosque suaviabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatiusve?

(*a*) Verannius fuit Antistes, seu princeps inter omnes amicos Catulli ex Hispania redux, ubi quæstor fuerat. (*b*) Hiberi dicti Hispani ab Hibero fluvio, vulgo *Ebro*.

AD FURIUM ET AURELIUM.

(*a*) FUri, & Aureli comites Catulli,
Sive in extremos penetrabit Indos,

(*a*) *Furius* Bibaculus inter Jambicos Scriptores numeratur a Quintil. & *Aurelius* Cotta prætor,

Lon-

Longe ubi littus resonante (b) Eoa
Tunditur unda:
Sive in (c) Hircanos (d) Arabasque molles,
Sive (e) Sacas, sagittiferosque Parthos,
Sive qua septemgeminus colorat
Æquora Nilus.
Sive trans altas gradietur Alpes
Cæsaris visens monumenta magni,
(f) Gallicum Rhenum, horribiles, ultimosque Britannos:

(b) *Eoa* i. e. Oceano Orientali. (c) Hircania Asiæ regio tygribus frequens. (d) *Arabes molles* propter cæli temperiem: Tibullus, *Quos tener a terra divite mittit Arabs*. (e) *Sacæ* Scythiæ Asiaticæ populi. (f) *Gallicus* quia Gallos a Germanis dirimit.

AD ASINIUM
Linteorum Furem.

(a) Marrucine Asini, manu sinistra
Non belle uteris in joco atque vino:
Tollis lintea negligentiorum:
Hoc falsum esse putas? fugit te inepte,
Quamvis sordida res, & invenusta est.
Non credis mihi? crede Pollioni
Fratri; qui tua furta vel talento
(b) Mutari velit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Exspecta, aut mihi linteum remitte,
Quod me non movet æstimatione,
Verum est (c) mnemosynum mei sodalis.

(a) Asinius dictus Marrucinius per contemptum frater Asinii Pollionis, cui primas eloquentiæ partes post Cic. tribuit Quintil. (b) redimi velit. (c) Græcum vocabulum, i. e. pignus.

Non sudaria (*d*) Setaba ex Hiberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Verrannius, hoc amem necesse est,
Et Veraniolum meum & Fabullum.

(*d*) *Setaba*: Setabis est urbs citerioris Hispaniæ, ubi nascitur linum exquisitum.

AD CALVUM LICINIUM.

Insignem Oratorem & poetam, qui Catullo per jocum miserat carmina obscuriorum poetarum.

NI te plus oculis meis amarem,
Jucundissime Calve, munere isto
Odissem te odio (*a*) Vatiniano:
Nam quid feci ego, quidve sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?
Isti Dii mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quod si, ut suspicor, hoc novum, ac (*b*) repertum
Munus dat tibi (*c*) Sulla litterator
Non est (*d*) mi male, sed bene ac beate,
Quod non dispereunt tui labores.
Dii magni, horribilem, & sacrum libellum,
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo, ut die periret,
Saturnalibus (*e*) optimo dierum!
Non, non hoc tibi, (*f*) salse, sic abibit.
Nam (*g*) si luxerit, ad librariorum

(*a*), Odio, quo pop. Rom. prosecutus est Vatinium vid. Cic. oration. in Vatin. (*b*) i. e. recens repertum. (*c*) Sulla Grammaticus; ita vocabantur interpretes poetarum. (*d*) non male tibi est, mi amice &c. (*e*) ut Catullus perderet diem auspicatissimum Saturnalium, quibus Romani jocis ac lusibus dediti quinque vel septem diebus mense Decemb. genio indulgebant: vid. Macrob. (*f*) o facete. (*g*) simul ac diluxerit.

Cur-

Curram ſcrinia, (*h*) Cæſios; Aquinos,
Suffenum, omnia colligam (*i*) venena,
Ac te his ſuppliciis remunerabor.
Vos hinc interea valete, abite
Illuc, unde malum pedem tuliſtis,
Sæcli incommoda, peſſimi poetæ.

(*h*) videntur fuiſſe maledici ac mordaces carminum ſcriptores. (*i*) omnes poetarum peſtes.

AD COLONIAM

Quam rogat ut de ſuo ponte jam labante Veronenſem quemdam civem in præceps dejiciat.

(*a*) O Colonia, quæ cupis ponte ludere longo,
Et (*b*) ſalire paratum habes: ſed vereris inepta
(*c*) Crura ponticuli adſultantis, inredivivus
Ne ſupinus eat, cavaque in palude recumbat:
Sic tibi (*d*) bonus ex tua libidine fiat,
In quo vel (*e*) Saliſubſuli ſacra ſuſcipiunto:
(*f*) Munus hoc mihi maximi da, Colonia, riſus.
Quendam (*g*) municipem meum de tuo volo ponte
Ire præcipitem in lutum per caputque pedeſque;
Verum (*h*) totius ut lacus putidæque paludis
Lividiſſima, maximeque eſt profunda vorago.

(*a*) Quæ ſit hæc Colonia non ſatis liquet, Scaligero eſt novum Comum ad LacumLarium ſitum. (*b*) quæ optas luſitare, & ſaltare in ponte tuo præſto es (*c*) times ſublicas ligneas tremuli pontis minus firmas, ne idem pons irreparabilis præceps ruat. (*d*) ita tibi, pons validus fiat ex tua ſententia. (*e*) ita validus ut ſacra Martis fieri poſſint. Mars Saliſubſulus dictus eſt, cujus ſacra celebrabantur, ancilia Saliis ejuſdem Dei ſacerdotibus magnis tripudiis & ſaltationibus circumportantibus. vid. Liv. & Dionis. Halicarnaſs. (*f*) Da mihi hoc ſpectaculum, Colonia, maximi joci. (*g*) Veronenſem civem. (*h*) ſed ea parte, qua vorago &c.

Insulſiſſimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli tremula patris dormientis in ulna.
Talis iste meus (*i*) stupor nil videt, nihil audit,
Ipse qui sit, utrum sit, an non sit, id quoque nescit.
Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
(k) Si pote stolidum repente excitare veternum,
Et supinum animum in gravi derelinquere cæno,
Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

(*i*) vitium pro vitioso, ita Terentius *ubi illic est scelus qui me perdidit?* (*k*) si forte poteſt.

* AD HORTORUM DEUM.

HUnc lucum tibi dedico consecroque (*a*) Priape,
(*b*) Qua domus tua Lampsaci est, quaq; silva Priape.
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, ceteris ostreosior oris.

* Hoc & duo sequentia epigrammata Catullo tribuuntur ab eruditis propter stili affinitatem.

(*a*) *Priapus* Bacchi filius, hortorum Deus & custos, Lampsaci ad Hellespontum Troadis in urbe non ignobili natus, Deus antiquissimus, idem ac Sol & Bacchus, ut scrbit Orpheus: vide Huetium.

(*b*) *Qua domus* &c. sive teneat te domus quæ Lampsaci est, sive silva, i. e. vineta uberrima apud Hellespontum.

HORTORUM DEUS

Custos prædioli: quæ sibi litantur, viatori exponit.

EGo hæc, ego arte fabricata rustica,
(*a*) Ego arida, o viator, ecce populus
Agellulum hunc (*b*) sinistra, tute quem vides,
Herique villulam, hortulumque pauperis
(*c*) Tuor malasque furis arceo manus.

(*a*) Ego eram populus arida. (*b*) *Sinistra* i.e. quem cernis ab hac parte. (*c*) *tuor* pro *tueor*;

Mihi

Mihi corolla picta vere ponitur :
Mihi rubens arista Sole fervido :
Mihi virente dulcis uva pampino :
Mihique glauca duro oliva frigore .
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat ubera :
Meisque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit ære dexteram ,
Tenerque , matre mugiente , vaccula
Deum profundit ante templa sanguinem .
Proin viator hunc Deum vereberis ,
Manumque (*d*) sorsum habebis : hoc tibi expedit.

(*d*) i. e. seorsum .

IDEM HORTORUM DEUS

Fæcundum reddit agellum , si a domino colatur assidue : arcetque in hortum vicinum fures pueros .

HUnc ego juvenes locum villulamq; palustrem ,
Tectam vimine junceo , caricisque maniplis
(*a*) Quercus arida , rustica conformata securi
Nutrivi , magis & magis ut (*b*) beata quotannis .
Hujus nam domini colunt me, deumque salutant .
Pauperis tugurii pater filiusque :
Alter assidua colens diligentia , ut herba
Dumosa , asperaque a meo sit remota sacello ;
Alter parva ferens manu semper munera larga .
(*c*) Florido mihi ponitur picta vere corolla
(*d*) Primitu , & tenera virens spica mollis arista :
Luteæ violæ mihi , luteumque papaver ,
Pallentesque cucurbitæ , & suave olentia mala :
Uva pampinea rubens educata sub umbra .
Sanguine hanc etiam mihi (sed (*e*) tacebitis) aram

(*a*) Ego qui eram quercus arida .(*b*) ut sit fertilis. (*c*) corollis ex spicis & ex uvis gaudenti. (*d*) primo. (*e*) tacendo hunc honorem mactati hirci , ne ceteri Dii majores invideant,quibus victimis litabant,non lacte , uti Diis minorum gentium . Virgil. Ecl. 7.

Bar-

Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, & domini hortulum vineamque tueri.
Quare hinc, o pueri, malas abstinete rapinas,
(*f*) Vicinus prope dives est, negligensque Priapus:
Inde sumite: semita hæc deinde vos feret ipsa.

(*f*) Vicinus hortus est dives: & custos negligens & incuriosus, ex hoc sumite &c.

AD VARRUM.

De Suffeno ineleganti versuum scriptore, alias venusto & festivo.

SUffenus iste, Varre, quem probe nosti,
Homo est venustus & dicax & urbanus,
Idemque longe plurimos facit versus.
Puto esse ego illi millia, aut decem, aut plura
Perscripta: nec sic, ut fit, in (*a*) palimpsesto
Relata. (*b*) chartæ regiæ novi libri,
Novi (*c*) umbilici, lora rubra, (*d*) membrana
Directa plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc quum legas, tum bellus ille & urbanus
Suffenus unus (*e*) caprimulgus, aut fossor
Rursus videtur: tantum (*f*) abhorret, ac mutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
Aut si quid hac re tristius videbatur,
Idem inficeto est inficetior (*g*) rure:

(*a*) In charta deletitia, quæ sæpe spongia abradi possit. Cic ep. ad fam. (*b*) opponuntur plebeiis: charta regalis dicitur etiam hieratica & augusta. (*c*) *umbilicus*, claviculi quidam, & ornamenta volumini absoluto addita. (*d*) pelles quibus tegebantur libri, & lamina tenui ex plumbo in rotundum formata, dicta etiam *productile* in directum conformabantur (*e*) tum contra videtur esse caprarius & fossor. (*f*) dissimilis a se ipso: *mutat*, alii, nutat. (*g*) *rure* pro rustico, uti scelus pro scelesto.

Si-

Simul poemata attigit, neque idem unquam
Æque est beatus ac poema quum scribit.
Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur neque est quisquã,
Quem non in aliqua re videre Suffenum
Possis. Suus cuique attributus est error.
Sed non videmus, (*h*) manticæ quod in tergo est.

(*h*) alludit ad Æsopi fabellam de duabus manticis.

FURIUM

Insectatur, ejusque pauperiem multis commodis instructum esse facete contendit.

Furi, cui neque servus est, neque arca,
Nec (*a*) cimex, neque araneus, neque ignis:
Verum est & pater, & noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt:
Est pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum conjuge (*b*) lignea parentis.
Nec mirum, bene nam valetis omnes,
Pulchre concoquitis, nihil timetis,
Non incendia, non graves ruinas,
Non facta impia, non dolos veneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole & frigore & esuritione:
Quare non tibi sit bene ac beate?
A te sudor abest, abest saliva,
Muccusque & mala pituita nasi.
Hæc tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere, nec putare parvi.

(*a*) Neque lectus, neque domus, neque focus: Tibullus,
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus assiduo luceat igne locus.
(*b*) *Lignea*, i.e. tenuis, Græcos imitatus: ita Lucretius de puella arido corpore, *Nervosa & lignea Dorcas.*

Et

Et (*c*) sestertia, quæ soles precari,
Centum, desine, nam sat es beatus.

(*c*)*Sestertium* in neutro genere significat mille sestertios: sestertius, quasi semitertius, valebat duobus assibus æris & semisse, idemque erat quod nummus. Centum sestertia sunt centena millia sestertiorum, quorum singuli fere æquant quartam partem denarii Neapolitani.

AD FURIUM.

Poeta videtur innuere villam suam oppigneratam esse.

FUri, villula nostra non ad (*a*) Austri
Flatus (*b*) opposita est, nec ad Favoni,
Nec sævi Boreæ, aut (*c*) Apeliotæ:
Verum ad (*d*) millia quindecim, & ducentos.
O ventum horribilem, atque pestilentem!

(a) Commemorat quatuor ventos Cardinales (*b*) lusus est in verbo *opposita est*: *opponere* significat etiam oppignerare. Furius forte quæsierat, cui vento villa esset opposita. (*c*) est ventus a Latinis Subsolanus dictus, spirans ab ortu contra occasum. (*d*) quidam de sestertiis, quidam de variis ventis intelligunt.

AD PUERUM SUUM

Ut optimum vinum ingerat.

MInister vetuli, puer, (*a*) Falerni,
(*b*) Inger mi calices amariores,
Ut lex (*c*) Posthumiæ jubet magistræ.

(*a*) Falernum, a Campaniæ agro dictum: *veteris vini amaritudo placet*, inquit Cic. (*b*) pro *ingere*, alii, *infer*. (*c*) *Posthumia* fuit mulier vinosissima Catulli ævo: a veteribus sorte, & talorum jactu eligebatur qui *Rex & magister* vini esset: Hor. *Regna vini sortiere talis* lib. 1. od. 4. eratque rex ille qui venerem talis jecisset: idem alibi lib. 2. od 7. *quem Venus arbitrum dicet bibendi*.

Ebrio-

(*d*) Ebriosa acina ebriosioris.
Atvos quo lubet hinc abite, lymphæ,
Vini pernicies, & ad severos
Migrate; hic merus est (*e*) Thyonianus.

(*d*) i.e. quæ Posthumia erat ebriosior acinis vino madidis: *acina* dixit in fæmin. alias acinum neutro genere profertur. (*e*) Bacchicus. Bacchus dictus Thyoneus a matre ipsius Thyone.

AD VERANNIUM ET FABULLUM.

Qui Pisonem in Hispaniam secuti, cum eo nihil lucri fecerant.

(*a*) PIsonis comites, (*b*) cohors inanis,
(*c*) Aptis sarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuque mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satisne cum isto
(*d*) Vappa, frigoraque, & famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet (*e*) lucelli
Expensum? ut mihi, qui meum secutus
(*f*) Prætorem, refero datum lucello.
At vobis mala multa Dii, Deæque
Dent, opprobria (*g*) Romuli, Remique.

(*a*) De Pisone vid. Sallust. (*b*) commilitones inutiles. (*c*) jocose perstringit pauperiem comitum Pisonis, quod non multos utensilium fasciculos haberent. (*d*) i. e. homine vili ac sordido. *vappa* est vinum acidum. (*e*) i. e. quid lucri patet in vestris rationibus? (*f*) C. Memmium, cui Lucretius opus suum inscripsit, quem in Bithynia secutus Catullus nihil lucri fecit. (*g*) Romanorum proceres appellantur *Romuli Remique* a poetis: alii dicunt esse in genit. casu. Corripit mores nobilium Romanorum.

AD ALPHENUM.

Quod illius promiſſa in vanum & fruſtra ſint.

(*a*) ALphene immemor, atq; unanimis falſe ſodalib;
Jam te nil miſeret, dure, tui dulcis amiculi.
Jam me prodere, jam non dubitas fallere, perfide;
Nec facta impia fallacum hominum cœlicolis placent;
Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Heu heu quid faciant, dic, homines, cuique habeant fidem?
Certe (*b*) tute jubebas animam tradere, iniquè me
Inducens in amorem, quaſi tuta omnia mi forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaq;
Ventos irrita ferre & nebulas aereas ſinis.
Si tu oblitus es, at Dii meminerunt, meminit (*c*) Fides,
Quæ te ut pæniteat poſtmodo facti, faciet, tui.

(*a*) Ex arte ſutoria factus Jureconſultus & Conſul Hor. Sat. 3. lib. 1. (*b*) tu cogebas me tibi committere animam, *inique* i. e. fallaciter (*c*) *Fides* eſt Dea, cujus templum prope Capitolium.

PENINSULÆ SIRMIONIS LAUDES.

PEninſularum (*a*) Sirmio inſularumque
Ocelle, quaſcunque in liquentibus ſtagnis
Marique vaſto (*b*) fert (*c*) uterque Neptunus:
Quam te libenter, quamque lætus inviſo,
Vix mi ipſe credens (*d*) Thyniam atque Bithynos
Liquiſſe campos & videre te (*e*) in tuto!
O quid (*f*) ſolutis eſt beatius curis!
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore feſſi venimus larem ad noſtrum,
Deſideratoque acquieſcimus lecto.
Hoc eſt, quod unum eſt pro laboribus tantis.

(*a*) Sita eſt ad lacum Benacum vulgo *Lago di Garda*. (*b*) i. e. habet. (*c*) mare ſuperum & mare inferum (*d*) inſula juxta fauces Ponti. (*e*) in tranquillo, (*f*) expeditis curis.

Salve o venusta Sirmio, atque hero gaude,
Gaudete vosque (g) Lydiæ lacus undæ,
Ridete quidquid est domi cachinnorum.

(g) O vos aquæ lacus Lydiæ: Hermus & Pactolus auriferi Lydiæ amnes, idcirco Sirmionem illis aquis comparat.

(a) CARMEN SÆCULARE

Ad Dianam.

DIanæ sumus in fide,
(b) Puellæ, & Pueri integri;
Dianam pueri integri,
Puellæque canamus.
(c) O Latonia maximi
Magna progenies Jovis,
Quam mater prope (d) Deliam
(e) Deposivit olivam,
Montium domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum,
Amniumque sonantum.
Tu Lucina dolentibus
Juno dicta puerperis:
Tu potens (f) Trivia, & (g) notho es
Dicta lumina luna.
Tu cursu, Dea, menstruo

(a) Ita dictum, quod transacto centum annorum spatio caneretur Dianæ & Apollini pro salute imperii Rom. ad Sibillæ præscriptum. (b) ter novem pueri totidemque virgines carmina concinebant ludis sæcularibus. Hor. lib. 1. od. 21. (c) a matre Latona dicta *Latonia*. (d) appellavit *olivam Deliam*, nam mater in Delo, Ægæi maris insula, Dianam peperit. (e) pro deposuit. ita etiam Plautus. (f) dicitur *Trivia*, nam Luna polo, Diana solo, Proserpina Averno, (g) cum Luna alieno lumine luceat.

Me-

Metiens iter annuum.
Rustica agricolæ bonis,
Tecta frugibus exples:
Sis quocumque tibi placet
Sancta nomine, Romulique
(h) Ancique, ut solita es, bona
Sospites ope Gentem.

(h) *Romulus*, & *Ancus* Romæ Reges, ille primus, hic quartus.

CÆCILIUM.

Amicum suum Veronam arceſſit.

(a) Poetæ tenero meo sodali
Velim Cæcilio, papyre, dicas:
Veronam veniat, Novi relinquens
Comi mœnia, (b) Lariumque littus.
Nam quasdam volo cogitationes
Amici accipiat sui, meique.
Quare si sapiet viam vorabit.

(a) Varii fuere Cæcilii, quos inter duo celebres, alter Rethor., alter Comicus, sed superiores tempore hoc Cæcilio Veronensi poeta, Catulli amico. (b) *Littus Larium*, i. e. Lacus *Larius* vulgo *Lago di Como*, ita dictus a fulicarum multitudine, id enim Græce significat *Laros*.

CORNIFICIO

Succenſet, quod male acceperit puerum ſuum.

Male est, (a) Cornifici, tuo Catullo,
Male est mehercule, & laboriose:
Magisque, & magis in dies & horas
Irascor tibi, sic meos (b) amores?

(a) Cornificius poeta eloquens & eruditissimus, ejus egregia opera usus est Augustus in bello Siculo. (b) i. e. puerum meum valetudine laborantem sic accepisti?

Quem

(*c*) Quem tu, quod minimum, facillimumque est,
Qua solatus es adlocutione?
Paulum quidlibet adlocutionis (*d*),
Mœstius lacrimis (*e*) Simonideis.

(*c*)vox *Quem* refer ad puerum suas delicias. (*d*) adhibuisti.(*e*)Simonides ex Cæa insula poeta insignis:t estatur Fabius in tristium rerum tracta tione excelluisse. Hor. l. 2. od. 1. *Cææ retractas munera næniæ.*

EGNATII

Ineptiam exagitat usquequaque ridentis, ut dentium candorem ostentaret.

Egnatius, quod candidos habet dentes
(*a*) Renidet usquequaque:seu ad rei ventum est
(*b*) Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille, seu pii ad rogum filii
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille: quicquid est, ubicunque est,
Quodcunque agit, renidet: hunc habet morbum
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendus es mihi, bone Egnati,
Si (*c*) urbanus esses, aut Sabinus, aut (*d*) Tiburs,
Aut (*e*) porcus Umber, aut obesus Hetruscus.
Aut (*f*) Lanuvinus ater, atque dentatus.
Aut (*g*) Transpadanus, ut meos quoque attingam,
Aut quilibet, qui puriter lavit dentes:
Tamen renidere usquequaque te nollem:
Nam risu inepto res ineptior nulla est.

(*a*) Arridet omni loco & tempore.(*b*)*ad subsellium reorum* i. e. sive Egnatius venit ad judicium, ut munere advocati fungatur.(*c*)quicumque es,etiamsi Romanus es &c.(*d*) *Tiburs* h.e. ex *Tibure.*(*e*)Umbri Italiæ populi,quorum luxus a multis incessitur Scriptoribus. (*f*) Lanuvinus niger, Lanuvium oppidum Latii.(*g*)Verona poetæ nostri patria est trans Padum.

AGRO SUO

Gratulatur, quod in eo tussi liberatus sit, quam apud suum Sextium contraxerat, cum orationem quandam inter cœnam audivisset.

O Funde noster, seu Sabine, seu Tiburs, (non est
(Nam te esse (*a*) Tiburtem autumant, quibus
Cordi Catullum lædere, at quibus cordi est,
Quovis Sabinum pignore esse contendunt)
Sed seu Sabine, sive verius Tiburs,
Fui libenter in tua suburbana
Villa; malamque pectore exspui tussim.
Non immerenti quam mihi meus venter,
Dum sumptuosas appeto, (*b*) dedit, cænas.
Nam Sextianus dum volo esse conviva,
Orationem in Attium (*c*) petitorem
Plenam veneni, & pestilentiæ legit.
Hic me (*d*) gravedo frigida, & frequens tussis
Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,
Et me procuravi ocimoque, & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quod non es ulta peccatum.
Nec (*e*) deprecor jam, si nefaria scripta
Sexti (*f*) recepso: quin gravedinem, & tussim
Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,
Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

(*a*) Mavult poeta fundum suum esse Tiburtem, cujus loci amænitas celebrior esset. Horat. eam sedem optat. od. 6. l. 2. *Tibur... Sit meæ sedes utinam senectæ*: non Sabinum, nam Sabini Latii populi fines habent angustos (*b*) *dedit*, i. e. attulit. (*c*) *petitores* dicebantur, qui eundem magistratum appetebant. (*d*) morbus capitis est cum humor crassior è cerebro defluens movet tussim siccam & frequentem. (*e*) Nec recuso. (*f*) pro recepero.

CATULLUS E BITHYNIA

Decedens, ubi hyems erat, substitit in Troade ob fratris obitum.

JAm ver (*a*) egelidos refert tepores,
Jam cæli furor æquinoctialis
Jucundis Zephyri silescit auris.
Linquantur (*b*) Phrygii, Catulle, campi,
(*c*) Niceæque ager uber æstuosæ.
Ad claras Asiæ volemus (*d*) urbes.
Jam mens prætrepidans avet vagari.
Jam læti studio pedes vigescunt.
O dulces comitum valete cœtus,
Longe quos simul a domo profectos,
Diversos variæ viæ reportant.

(*a*) i. e. tepidos, ita Sveton. in Augusto: Perfundebatur aqua egelida, aut sole multo calefacta. (*b*) Phrygia est pars Asiæ minoris. (*c*) urbs Bithyniæ primaria; dicitur *æstuosa*, quod aer æstatis tempore non sit saluber. (*d*) de Asiæ minoris urbibus loquitur, quæ sunt Ephesus, Smyrna, Colophon, Miletus.

CICERONI

Modeste agit gratias ob patrocinium in aliqua caussa.

DIsertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,
Quotque post aliis erunt in annis:
Gratias tibi maximas Catullus
Agit pessimus omnium poeta,
Tanto pessimus omnium poeta,
Quanto tu optimus (*a*) omnium patronus.

(*a*) Cicero omnium patronus vulgo dicebatur, ita etiam Aulus Cæcinna vocat ep. ad fam. 7. lib. 8.

LICINII CALVI

Poetæ & oratoris eximii consuetudinem & collocutionem sibi esse carissimam venustissime scribit.

HEsterno, Licini, die otiosi
Multum (a) lusimus in meis tabellis.
Ut convenerat esse (b) delicatos
Scribens versiculos uterque nostrum,
(c) Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
(d) Reddens mutua per jocum, atque vinum.
Atque illinc abii, tuo lepore
Incensus, Licini, facetiisque,
Ut nec me miserum cibus juvaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos:
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer cupiens videre lucem,
Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo jacebant,
Hoc, jucunde, tibi (e) poema feci.
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax, cave, sis: precesque nostras
Oramus, cave despuas (f) ocello,
Ne pœnas (g) Nemesis reposcat a te.
Est vehemens Dea, lædere hanc caveto.

(a) i. e. per lusum conscripsimus (b) i.e. exquisita, ita Cic. in Pisonem *Delicatissimis verbis exprimere omnia conviviorum genera* (c) ludebamus versibus nunc isto, nunc illo modo (d) rependentes ultro citroque carmina (e) *poema*, i.e. epigramma (f) tuo supercilio despicias preces. (g) Dea malefactorum ultrix.

IN NONIUM ET VATINIUM

Quid est, Catulle, quid moraris emori?
(a) Sella in curuli (b) Struma Nonius sedet?
Per (c) consulatum (d) pejerat (e) Vatinius.
Quid est, Catulle, quid moraris emori?

(a) Propria erat majorum magistratuum, Consulum, Prætorum, & Ædilium, qui vehebantur curru, in quo sella eburnea. (b fuit prætor, hunc Antonius proscripsit; ut haberet opalum ejus sestertiis 20000. æstimatum, qui erat gemma pretiosissima. c) Per consulatum suum. d falso jurat. (e in hunc iniquissimæ vitæ hominem exstat Cic. oratio acerbissima.

DE CALVI

Eloquentia, & corporis exiguitate.

Risi nescio quem modo in corona,
Qui, cum mirifice (a) Vatiniana
Meus crimina (b) Calvus explicasset,
Admirans ait hæc, manusque tollens:
Dii magni, (c) salapusium disertum!

(a) De Vatinio homine scelesto jam supra. (b) orator disertissimus, cui etiam summam elegantiam tribuit Cic (c) locus hic obscurissimus, vox *Salapusium* est nutricum pueris blandientium, a *sale & pusius* esse composita dicitur, *pusius* autem, *pusus*, & *pusio* notant puerum, cum Calvus esset exiguæ staturæ admirans quis ejus eloquentiam salis plenam in Vatinium, serio putavit esse puellum, exclamavitque more nutricum, *Dii magni &c.*

IN CAMERIUM

Quæritando, quo loco lateat, jocose exponit quantum sudarit.

Oramus, si forte non molestum est,
Demonstres ubi sint tuæ tenebræ.

Te (*a*) campo quæsivimus minore,
Te in (*b*) circo, te in omnibus (*c*) libellis.
Te in (*d*) templo superi Jovis sacrato.
In (*e*) Magni simul ambulatione:
Sed te jam quærere Herculis labos est.
Tanto te in fastu (*f*) negas, amice.
Dic nobis ubi sis futurus, ede hoc
Audacter: committe, crede luci.
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus projicies (*g*) amoris omnes.
Non (*h*) custos si fingar ille Cretum.
Non (*i*) Ladas si ego, pennipesve (*k*) Perseus,
Non si Pegaseo ferar volatu,
Non (*l*) Rhesi niveis citisque bigis:
Adde huc (*m*) plumipedes, volatilesque,
Ventorumque simul require cursum,
Quos junctos, Cameri, mihi dicares:
Defessus tamen omnibus medullis,
Et multis languoribus peresus
Essem, te, mi amice, quæritando.

JU-

(*a*) *Campus minor* est Cælius campus, ibi ludi aliquando fiebant, Ovid. 3. Fast. *Cælius accipiat pulverulentus equos*. (*b*) in circo maximo: plures Romæ Circi fuerunt. (*c*) tabernis librariis. (*d*) in templo Capitolino. (*e*) in Pompeii porticu, Ovid. de art. *Tu modo Pompeja lentus spatiare sub umbra*. (*f*) i. e. celas. (*g*) amoris in me. (*h*) *custos* Cretensium i. e. Dædalus Eupalami filius: vide mythologos. (*i*) *Ladas* fuit cursor Alex. Magni tanta velocitate pedum, ut nec vestigia in arena relinqueret. (*k*) Filius Jovis & Danaes, hic talaria & petasum a Mercurio accepit. (*l*) *Rhesus* Thraciæ rex equos habuit velocissimos. (*m*) i. e. vel aves, vel Zetum & Calain Boreæ filios mihi donares.

JULIAE ET MANLII TORQUATI
Epithalamium.

Collis o (a Heliconii
Custos, Uraniæ genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenææ Hymen,
O (b) Hymen Hymenææ.
Cinge tempora floribus
Suaveolentis amaraci.
(c) Flammeum cape: lætus huc
Huc veni niveo gerens
Luteum pede soccum.
Excitusque hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
(d) Pineam quate tædam.
Namque Julia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad (e Phrygium Venus
Judicem, bona cum bona
Nubit alite virgo:
Floridis velut enitens
Myrtus (f) Asia ramulis,
Quos Hamadryades deæ
(g Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.

(a) *Helicon* Bæotiæ mons Apollini & musis sacer. (b) Hymen nuptiarum præses, filius *Uraniæ* musæ, *cultor Heliconii collis*. (c) *flammeum* erat velum lutei coloris, quo nuptæ faciem tegebant. (d) *pineam* vel *spineam* utramque tædam fuisse adhibitam in nuptiis constat. vid. Ovid. fast. lib. 6. (e) *Phrygius judex* est *Paris* pastor in Ida, qui pomum pulchriori Deæ adjudicavit. (f) *Myrtus Asia*, *Asia* hic est adjectivum Paludis in Mysia myrti feraciſſimæ. (g) ad oblectationem.

Quare age, huc aditum ferens
Perge linquere (*h*) Thespiæ
Rupis Aonios specus,
Lympha quos super irrigat
Frigerans (*i*) Aganippe.
Ac domum dominam voca
Conjugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hedera huc & huc
Arborem implicat errans.
Vos item simul integræ
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite (k) in modum
Dicite: o Hymenæe Hymen
Hymen o Hymenæe.
Quis Deus magis ah magis
Est petendus amantibus?
Quem colent homines magis
Cælitum? o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe jungier; at potest,
Te volente, quis huic Deo
Compararier ausit?
Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare (*l*) præsides
Terræ finibus: at queat,
Te volente: quis huic deo
Compararier ausit?
Claustra pandite januæ.
Virgo adest. viden ut (*m*) faces
Splendidas quatiunt comas?

Sed

(*h*) Thespiæ oppidum Bœotiæ prope Heliconem. (*i*) Bœotiæ fons factus Pegasi equi alati ungula. (k) in numerum canite. (*l*) i. e. rectores omnium alicujus loci. (*m*) faustum conjugii augurium.

Sed moraris? abit dies,
(n) Prodeas nova nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quæ tamen magis audiens
Flet, quod ire necesse sit.
Sed moraris? abit dies,
Prodeas nova nupta,
Flere desine: non tibi
(o) Aurunculeja periculum est,
(p) Ne qua foemina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit venientem.
Talis in vario solet
Divitis domini hortulo
Stare flos Hiacynthinus.
Sed moraris? abit dies,
Prodeas nova nupta.
Prodeas nova nupta, si
(q) Jam videtur, ut audias
Nostra verba. (viden? faces
Aureas quatiunt comas.)
Prodeas nova nupta.
Tollite, o pueri faces,
(r) Flammeum videor videre.
Ite, concinite in modum,
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
En tibi domus ut potens,
Et beata viri tui,
Quæ tibi seni serviet:
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Usque dum tremulum movens

 Cana

(n) procede. (o) cognomen novæ sponsæ. (p) ita acclamabant veteres novæ nuptæ: *nulla te hodie fæmina pulchrior*. (q) jam incipit apparere sponsa. (r) *flammeum*, i. e. velum nuptiale.

Cana (s) tempus anilitas
Omnia omnibus (t) annuit.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
(u) Rasilemque (x) subi forem.
Io Hymen Hymenæe io,
Io Hymen Hymenæe.
(y) Torquatus volo parvulus.
Matris e gremio suæ
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello:.
Sit suo similis patri
Manlio, & facile insciis.
Noscitetur ab omnibus,
Et pudicitiam suæ
Matris indicet ore.
Talis illius a bona
Matre laus genus approbet,
Qualis unica ab optima
(z) Matre Telemacho manet
Fama Penelopæo.

*CAR-

(s) i. e. tempora cana. (t) *annuit* pro *annuet*, sicuti *edim*, *is*, *it*, senibus tremulum est caput ita ut videantur omnibus omnia annuere. (u) politam. (x) infaustum omen si nuptæ ad limen offenderent. (y) ita Virg: lib. 4. *parvulus luderet Æneas*. (z) Telemacho Penelopes filio ingens fuit gloria ob matris castitatem, quæ absente Ulysse per 20. ann. pudicitiam servavit.

* CARMEN NUPTIALE

Fortaſſe in ejuſdem Juliæ & Manlii nuptiis.

(*a*) VEſper adeſt, juvenes, (*b*) conſurgite; veſper Olympo
Exſpectata diu vix tandem lumina tollit;
Surgere jam tempus, jam pingues linquere menſas:
Jam veniet virgo, jam dicetur Hymenæus.
(*c*) Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.
Cernitis, innuptæ, juvenes? conſurgite contra,
Nimirum æthereos oſtendit Noctifer ignes.
Sic certe: viden ut (*d*) perniciter exſiluere?
Non temere exſiluere, cavent quo jure parent ſe.
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.
Non facilis nobis, (*e*) æquales, palma parata eſt.
Aſpicite, innuptæ ſecum ut meditata requirant.
Non fruſtra meditantur: habent (*f*) memorabile quod ſit.
(*g*) Nos alio mentes, alio diviſimus aures,
Jure igitur vincemus, amat victoria curam.
Quare nunc animos ſaltem (*h*) committite veſtros;
Dicere jam incipient, jam reſpondere decebit:
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.
Heſpere, qui cælo fertur crudelior (*i*) ignis?
Qui natam poſſis complexu avellere matris,
Complexu matris retinentem avellere natam,
Quid faciant hoſtes capta crudelius urbe?
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

* Hinc incipit altera pars operis Catulliani, abſolutis lyricis in prima parte, in ſecunda altiori ſtylo carmen heroicum aggreditur: in eo puellæ & adoleſcentes juvenes de commodis & incommodis nuptiarum contendunt. *a*) Veſper i. e. ſidus Veneris. (*b*) a menſa. (*c*) hic verſus eſt intercalaris: in hoc poeta æmulatus eſt Theocritum eidyll. 18. *d* ut juvenes contra nos exſiluere, hos decet a nobis vinci. (*e*) o ſodales. (*f*) quod ſit dignum memoratu. (*g*) nos ad alia advertimus mentes & aures. (*h*) componite. (*i*) *ignis* pro ſtella.

Hespere, qui cælo lucet jucundior ignis?
Qui desponsa (k) tua firmes connubia flamma?
Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes,
Nec junxere prius, quam se tuus extulit ardor.
Quid datur a divis felici optatius hora?
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.
Hesperus e nobis, æquales, abstulit unam.
Namque (l) tuo adventu vigilat custodia semper:
Nocte latent fures: quos idem sæpe revertens
Hespere (m) mutato comprendis nomine eosdem.
At lubet innuptis (n) ficto te carpere questu.
Quid tum si carpunt, tacita quem mente requirũt:
Hymen, o Hymenææ Hymen ades, o Hymenææ.
Ut flos in septis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat sol, educat imber.
Multi illum pueri, multæ optavere puellæ:
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ:
Sic virgo dum intacta manet, tum cara suis. sed
Cum castum amisit polluto corpore florem,
Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.
Hymen, o Hymenææ Hymen ades, o Hymenææ.
Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Jamjam contingit summum radice (o) flagellum,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
Sic virgo, dum intacta manet, dũ inculta senescit,
Cum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara viro magis, & minus est in visa parenti,
At tu (p) ne pugna cum tali conjuge, virgo,
Non

(k) confirmabatur connubium Hespero exoriente. (l) te exoriente. (m) post occasum solis Hesperus, ante ortum Lucifer vocaris, & deprehendis fures, i. e. amantes. (n) placet puellis te increpare fictis querelis. (o) *flagellum*, est summitas ramorum cujuscumque arboris (p) ne resiste.

Non æquum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est : ex parte parentū est
Tertia pars matri data, pars data tertia patri.
Tertia sola tua est : noli pugnare duobus,
Qui genero sua jura simul cum dote dederunt.
Hymen, o Hymenæe Hymen ades, o Hymenæe.

ATYS ADOLESCENS

In deæ Cybeles nemore, & famulatu vitæ tempus consecrat.

Super alta vectus (*a*) Atys celeri rate maria
Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,
Aditque opaca silvis redimita loca deæ.
Stimulatus ubi furenti rabie, (*b*) vagus animi
(*c*) Devolvit ille acuta sibi pondera (*d*) silice.
Itaque relicta sensit sibi membra (*e*) sine viro:
Et jam recente terræ sola sanguine maculans,
Niveis (*f*) citata coepit manibus leve tympanum,
Tympanum, tubam, Cybele, tua mater, (*g*) initia:
Quatiensque (*h*) terga tauri teneris cava digitis,
Canere hoc suis adorta est tremebunda comitibus:
Agite ite, ad alta, (*i*) Gallæ, Cybeles nemora simul,
Simul ite, (k) Dyndimenæ dominæ vaga pecora,
Aliena quæ petentes, velut exules, loca
Sectam meam exsecutæ duce me, mihi comites,
Rapidum salum tulistis, truculentaque pelagi,

(*a*) De *Aty* vide Ovid. lib. 10. metaph. (*b*) mentis inops. (*c*) abscidit virilia. (*d*) hic silex dicebatur etiam Phrygius culter, quo etiam utebantur Judæi, Josue cap 5. (*e*) sine virilitate, (*f*) *citata* gen. fæm. At s videbatur esse fæmina. (*g*) *initia* sunt ipsa mysteria & sacra, sic Varro, *initia Cereris* dixit pro sacrificiis, (*h*) *terga* pro *tergora cava*, i. e. tympana concava. (*i*) *Gallæ* ita appellat suos sodales eviratos gen. fæm. Galli vocabantur Sacerdotes Cybeles, a fluvio *Gallo* prope Phrygiam vid. Ovid. 4. Fast. (*k*) a Dyndimo monte dicta Cybeles Dyndimena, qui est in Phrygia.

Et corpus evirastis Veneris nimio odio,
Hilarate excitatis erroribus animum,
Mora tarda mente cedat: simul ite (l) sequimini
Phrygiam ad domum Cybeles, Phrygia ad nemora deæ, (boant,
Ubi (m) cymbalum sonat vox, ubi tympana re-
Tibicen ubi canit Phryx curvo (n) grave calamo,
Ubi capita (o) Mænades vi jaciunt hederigeræ,
Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,
Ubi suevit illa divæ volitare vaga cohors.
Quo (p) nos decet citatis celerare tripudiis,
(q) Simul hæc comitibus Atys cecinit nova mulier,
(r) Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
Leve tympanũ remugit, ava cymbala recrepant.
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul anhelans vaga vadit (s) animo egens
Comitata tympano Atys per opaca nemora dux,
Veluti juvenca vitans onus indomita jugi.
Rapidæ ducem sequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybeles tetigere lassulæ,
Nimio e labore somnum capiunt (t) sine Cerere,
Piger his labantes languore oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidus furor animi.
Sed ubi oris aurei sol radiantibus oculis
Lustravit æthera album, sola dura, mare ferum.
Pepulitq; noctis umbras (u) vegetis sonipedibus,
Ibi somnus excitum Atyn fugiens citus abiit.
Trepidantem eum recepit dea (x) Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rapida sine rabie

Simul

(l) doctrinam meam secutæ, (m) *cymbalorum* (n) gravem sonitum edit. (o) *Mænades*, Berecynthiæ sacrificulæ cum impetu capita quatiebant, ut in sacris Bacchi, (p) *quo* etiam *nos decet* &c. (q) cum *hæc Atys nova fœmina* &c. (r) *Thiasus* est cohors quæ Atym sequebatur. (s) mentis inops. (t) Terent. *sine Cerere & Baccho*. (u) vividis equis: (x) est Dea quam in uxorem Somno promisit Juno, si Jovem sopisset: vid. Homer. jure igitur excipit trepidantem somnũ.

Simul ipsa pectore Atys sua facta recoluit;
Liquidaque mente vidit y) sine queis, ubiq; foret,
Animo æstuante rursum (z redit ũ ad vada tetulit
Ibi maria vasta visens lacrimantibus oculis,
Patriam adlocuta voce est ita mœsta miseriter:
Patria o mea creatrix, patria, o mea genitrix,
Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem;
Ut apud nivem & ferarum gelida stabula forem,
Et ut omnia earum adirem furibunda latibula:
Ubinam, aut quibus locis te positam, patria, rear?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breve tempus animus est.
Egone a mea remota hæc ferar in nemora, domo?
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palæstra, stadio & gymnasiis?
Miser ah miser! querendum est etiam atq; etiam animo
Quod enim genus figuræ est, ego non quod habuerim? puer,
Ego mulier, ego adolescens, ego ephœbus, ego
Ego gymnasii fui flos, ego eram a) decus olei.
Mihi b) januæ frequentes, mihi limina (c) tepida,
Mihi floridis (d) corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
Egone Deum ministra, & Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars ego vir sterilis ero?
Ego viridis algida Idæ nive amicta loca colam?
Ego vitam agam sub altis Phrygiæ (e columinibus:
Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemorivagus?

 Jam

(y) *sine quibus* rebus, & *ubi foret* (z) *redit ad mare*, ut in patriam remearet, (a) palæstritæ solebant oleo ungi in lucta: Horat. *Luctamur Achivis fortius unctis*. (b) janua mea frequentata amicorum coetu. c) calent loca quæ frequentantur, Cic. *calebant nundinæ*. Persius e contrario, *Limina frigescunt*, quamplurimos habebam amantissimos. (d) mos erat amicorum fores ornare floribus. (e, culminibus.

Jam jam dolet, quod egi, jam jamque poenitet.
Roseis ut hic labellis (*f*) palans sonitus abiit,
Ibi (*g*) juncta juga resolvens Cybele leonibus,
Geminas (*h*) eorum ad aures nova nuncia ferens.
Lævumque (*i*) pecoris hostem stimulans ita loquitur:
Agedum inquit, age ferox, i, face (k) ut hinc furoribus,
Face ut hinc furoris ictu reditum in nemora ferat.
Mea liber ah nimis qui fugere imperia cupit.
Age, cæde terga cauda, tua verbera (*l*) patere.
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.
Rutilam ferox (*m*) torosa cervice quate jubam.
Ait hæc minax Cybele, religatque juga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum:
Vadit, fremit, refringit virgulta pede vago.
At ubi ultima albicantis loca littoris adiit,
Tenerumque vidit Atyn prope marmora pelagi:
Facit impetum, ille demens fugit in nemora fera.
Ibi semper omne vitæ spatium famula fuit.
Dea, magna dea, Cybele, Didymi, dea domina,
Procul a mea tuus sit furor omnis, hera, domo
Alios age incitatos, alios age rabidos.

PE-

(*f*) vaga verba. (*g*) Dea Cybele sinistrum sui currus leonem resolvit immittitque ad Atym, ut in patriam cogitantem sortemque suam lamentantem teneret, & in sylvam reduceret. (*h*) *eorum* leonum. (*i*) lævum pecoris hostem, i. e. sinistrum leonem. (k) *hinc* i. e. littore maris. (*l*) fac patiaris verbera tuæ caudæ. (*m*) tori dicuntur musculi: unde torosus pro robusto.

PELEI ET THETIDOS

Nuptias celebraturus Poeta ab Argonautica expeditione orditur, describensque regium nuptiarum apparatum ad Theseum & Ariadnen digreditur: deinde ad scopum reversus Parcas carmen nuptiale canentes, & Achillis fata prædicentes inducit. *

(*a*) Peliaco quondam prognatæ vertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
(*b*) Phasidos ad fluctus, & fines Æetæos:
Cum lecti juvenes Argivæ robora pubis
Auratam optantes Colchis avertere pellem
Ausi sunt vada salsa cita decurrere puppi,
Cærula verrentes abiegnis æquora palmis:
(*c*) Diva quibus retinens in summis urbibus arces
Ipsa levi fecit (*d*) volitantem flamine currum,
Pinea conjungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem cursu prima imbuit (*e*) Amphitriten.
Quæ simul ac rostro ventosum proscidit æquor,
Totaque remigio spumis incanuit unda,
Emersere feri candenti e gurgite vultus
Equoreæ monstrum Nereides admirantes,
Illa-

* Male inscribitur hoc poema *Argonautica*, nam solum initium versatur circa Cholchicam expeditionem; ceterum nuptias canere aggreditur. (*a*) *Pelion* Thessaliæ mons; Jason juxta Pelion navim ædificavit. (*b*) *Phasis* est fluvius Cholchidis ab Armenia in Euxinum illabens. *Æetæi fines*: in Cholchide Asiæ regione regnavit rex *Æetas*: huc Jason cum *lecta pube* navigavit, & Medeæ regis filiæ artibus vellus aureum inde exportavit. (*c*) de hac fabula vid. Diod. Sic. Ovid. &c. i. e. Minerva, cui arces consecrabantur Virg. ecl. 2. *Pallas quas condidit arces Ipsa colat*. (*d*) *volit. cur* i. e. navim metaphorice. (*e*) Amphitrite fuit Neptuni uxor, unde sæpius pro mari sumitur: navis Argo prima omnium mare *imbuit*, i. e. docuit navigationem.

(*f*) Illaque, atque alia viderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore Nymphas
Nutricum (*g* tenus exstantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
Tum Thetis humanos non despexit hymenæos,
Tum (*h*) Thetidi (*i*) pater ipse jugandum Pelea
sensit.
O nimis optato sæclorum tempore nati
Heroes salvete, deum genus, o bona mater:
Vos ego sæpe meo vos carmine compellabo,
Teque adeo eximie tædis felicibus aucte
Thessaliæ columen Peleu, cui Juppiter ipse,
Ipse suos divum genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima (*k*) Neptunine?
Tene suam (*l*) Tethys concessit ducere neptem?
Oceanusque mari totum qui amplectitur orbem?
Quæ simul optatæ finito tempore luces
Advenere, domum conventu tota frequentat
Thessalia, oppletur lætanti regia cœtu.
Dona ferunt; præ se declarant gaudia vultu.
De-

(*f*) *illa luce atque* alia, idest, quotidie. (*g*) uberum tenus. (*h*) alia est Tethys, alia est *Thetis*, de hac loquitur Catull. ambæ marinæ Deæ, hæc nupsit Peleo & Achillem peperit, unde *Pelides* Achilles dicitur. Peleus Æaci & Æginæ filius, Jovis nepos, Achillis pater (*i*) i.e. Jupiter Thetidem hanc Peleo nepoti suo ducendam concessit, licet ipse eam deperiret, nam a Nereo audierat ab illa oriturum filium, qui patrem e cælo ejiceret, sicuti ipse Saturnum exturbaverat; unde Statius *Magnanimum Æacidem formidatamque tonanti Progeniem & patrio vetitam succedere cælo*. vid. Ovid. metam lib. 11. (*k*) *Neptunine* i. e *Tethys*, filia Neptuni, hunc Catull confundit cum Nereo; ita Virg. *Nerine Galathea* (*l*) hæc *Tethys*, prima sylaba producta est uxor & mater Oceani, quæ ex Nereo genuit Thetidem Tethyos, & Oceani *neptem*.

Deseritur (m Sc yros linquunt (n Phthiotica Tempe,
Grajugenasque domos, ac mœnia (o Larissæa.
(p Pharsalon coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
Rura colit nemo, mollescunt colla juvencis.
Non humilis curvis purgatur vinea rastris:
Non glebam prono convellit vomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram.
Squallida desertis rubigo infertur aratris.
(q) Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento.
Candet ebur soliis, collucent pocula mensæ.
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
(r Pulvinar vero divæ geniale locatur
Sedibus in mediis, indo quod dente politum
Tincta tegit roseo (s conchylis purpura fuco.
Hæc vestis priscis hominum variata figuris,
Heroum mira virtutes indicat arte.
(t Namque fluentisono prospectans littore Diæ,
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores,
Nec dum etiam, sese quæ visit, visere credit.
Utpote fallaci quæ tum primum excita somno
De-

(m) Ægei maris insula Phœnice olim dicta, Homeri sepulcro veneranda, & Achillis ortu clara, (n) sic dicta ab urbe vicina *Phtia.* (o plures fuere Larissæ, hæc est urbs Thessaliæ, unde *Larissæus Achilles* (p Pharsalus oppidum Thessaliæ, hic duorum bellorum civilium procellæ detonuere inter Cæs. & Pomp. & inter August. & percussores Cæs. Brutum & Cass. (q) i.e. *Regia Pelei quacumque patet* &c. (r Lectulus genialis Thetidis. (s) muricis,(t) longior est hæc digressio quam ferri possit, sed poetarum lyricorum ut Catulli & Pindari alia est agendi ratio; narrat hic Ariadnes fabulam in eo tapete depictam, (u) *Littore Diæ* i. e. Naxos insula Ægei. huc appulit Theseus occiso Minotauro e Creta rediens & immemor beneficii hic Ariadnen dereliquit.

Desertam in sola miseram se cernit arena,
Immemor at juvenis fugiens pellit vada remis,
Irrita ventosæ linquens promissa procellæ.
Quem procul ex alga moestis (*x*) Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit (*y*) Evoe,
Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flavo retinens subtilem vertice mitram,
Non contecta levi velatum pectus amictu,
Non tereti (*z*) strophio lactantes vincta papillas,
Omnia quæ toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebat.
Sed neq; tum mitræ, neq, tum fluitantis amictus
Illa vicem curans, toto te pectore, Theseu.
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
Ah miseram assiduis quam luctibus(*a*)externavit
Spinosas (*b*) Erycina serens in pectore curas.
Illa tempestate ferox, & tempore Theseus
Egressus curvis e littoribus (*c*) Piræi
Attigit injusti regis (*d*) Gortinia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam
(*e*) Androgeoneæ poenas exsolvere cædis,
Electos juvenes simul & decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare(*f*)Minotauro
Queis angusta malis cum moenia vexarentur,
Ipse

(*x*) i. e. Ariadne; dicitur *Minois*, erat enim Cretæ regis filia. (*y*) Evoe, i. e. uti Bacchantis Mænadis effigies. (*z*) non fascia mamillas vinciens. (*a*) i. e. extra se posuit, mente alienavit. (*b*) Venus *Erycina* in Eryce monte colebatur. (*c*) non ex Piræo Athenarum portu, sed ex Phalero solvisse Thesea scribit Diodor. & Pausan. (*d*) i. e. Cretenses domos, Gortyna urbs Cretæ insulæ; hic labyrinthus injusti RegisMinois jussu extructus fuisse dicitur. (*e*) Androgeos filius fuit Regis Minois ab Atheniensibus invidia occisus, (*f*) Minos pater Athenienses devicit & septem adolescentes & totidem puellas a Minotauro devorandas mittere in Cretam coegit.

Ipse suum Theseus pro caris eorpus Athenis
Projicere optavit potius, quam talia Cretam
Funera (g) Cecropiæ (h) nec funera portarentur.
Atque ita nave levi nitens, ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minoa venit, sedesq; superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine (i) virgo
Regia, quam suaves éxpirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat:
Quales (k) Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aurave distinctos educit verna colores:
Non prius ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quam cuncto concepit pectore flammam
Funditus, atque imis exarsit tota medullis,
Heu misere exagitans immiti corde furores.
Sancte (l) puer, curis hominum qui gaudia misces,
(m) Quæque regis Golgos, quæq; Idalium frondosum,
Qualibus incensam jactastis mente puellam
Fluctibus, in flavo sæpe hospite suspirantem?
Quantos illa tulit languenti corde timores?
Quantum sæpe magis fulgore expalluit auri,
Cum sævum cupiens contra contendere monstrum (n)
Aut mortẽ appeteret Theseus, aut præmia laudis?
Non ingrata, tamen frustra, munuscula divis
Promittens, tacito suspendit vota labello.
Nam velut in summo quatientẽ brachia (o) Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit:

(g) urbs Athenarum dicta *Cecropia* a Cecrope primo rege. (h) *Funera nec funera*: sic Cic. dixit Phil. 1. *insepulta sepultura*, & Manil. lib. 5. de Andromeda: *Virginis & vivæ rapitur sine funere funus*, (i) Ariadne Minois filia. (k) *Eurotas* est Fluv. Laconiæ Spartam alluens myrtis consitus. (l) Cupidinem alloquitur. (m) Venus, quæ apud Golgos, & Idalium in Cypro colebatur. (n) hoc monstrum labyrintho inclusum Theseus tenui regens vestigia filo, quod dederat Ariadna interfecit. (o) *in summo* Tauro monte totius Asiæ maximo.

Eruit: illa procul radicibus exturbata
Prona cadit, latèque & cominus obvia frangit:
Sic domito sævum prosternit corpore Theseus
Nequicquam vanis jactantem cornua ventis.
Inde pedem sospes multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenuit vestigia filo,
Ne labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobservabilis error.
Sed quid ego a primo digressus carmine plura
Commemorem? ut linquens genitoris (p) filia vultũ,
Ut consanguineæ complexum, ut denique matris,
Quæ misera ingrato vixit deperdita luctu,
Omnibus his Thesei dulcem præoptarit amorem?
Aut ut vecta ratis spumosa ad littora Diæ;
Aut ut (q) eam tristi devictam lumina somno
Liquerit immemori discedens pectore conjunx?
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse e pectore voces.
Ac tum præruptos tristem conscendere montes,
Unde aciem in pelagi vastos protenderet æstus:
Tum tremuli salis adversas procurrere in undas:
Atque hæc extremis mœstam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem:
Siccine me patriis abvectam, perfide, ab oris,
Perfide, deserto liquisti in littore, Theseu?
Siccine discedens neglecto numine divum
Immemor ah! devota domum perjuria portas?
Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia præsto,
Immite ut nostri vellet miserescere pectus?
At non hæc quondam nobis promissa dedisti
Voce: mihi non hoc miseram sperare jubebas:
Sed connubia læta, sed optatos hymenæos.

Quæ

(p) quomodo Ariadnæ genitorem, sororem Phædram, & matrem Pasiphaen deseruerit. q) quomodo Ariadnem tristem somnum dormientem reliquerit Theseus.

Quæ cuncta aerii diſcerpunt irrita venti.
Nunc jam nulla viro juranti fœmina credat,
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles:
Qui, dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,
Nil metuunt jurare, nihil promittere parcunt.
Sed ſimul ac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil perjuria curant.
Certe ego te in medio verſantem turbine lethi
Eripui, & potius (r) germanum amittere crevi,
Quam tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſe.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque
Præda, neque injecta tumulabor mortua terra.
Quænam te genuit ſola ſub rupe leæna?
Quod mare conceptũ ſpumantibus expuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scilla vorax, quæ vaſta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulcĩ præmia vita?
Si tibi non cordi fuerant connubia noſtra,
Sæva quod horrebas (s) priſci præcepta parentis,
Attamen in veſtras (t) potuiſti ducere ſedes,
Quæ tibi jucundo famularer ſerva labore,
Candida permulcens liquidis veſtigia lymphis,
Purpureave tuum conſternens veſte cubile.
Sed quid ego ignaris nequicquam conqueror auris,
Externata malo, quæ nullis ſenſibus auctæ
Nec miſſas audire queunt, nec reddere voces?
Ille autem prope jam mediis verſatur in undis,
Nec quiſquam apparet vacua mortalis in (u) alga.
Sic nimis inſultans extremo tempore ſæva
Fors etiam noſtris (x) invidit queſtubus aures.
Juppiter omnipotens utinam ne tempore primo
(y) Gnoſſia Cecropiæ tetigiſſent littora puppes;
In-

(r) Minotaurum fratrem meum. (s) *priſci parentis*, i. e. Cecropis, qui leges & præcepta connubiorum primus Athenienſibus dederat. (t) ſaltem poteras in tuam patriam me perducere. (u) vacuo in hoc littore. (x) negavit. (y) Cretenſia ab urbe *Gnoſſo* dicta *Gnoſſia*.

Indomito nec dira ferens (z) stipendia tauro
Perfidus in Cretam (a) religasset navita funem:
Nec malus (b) hic celans dulci crudelia forma
Consilia in nostris requiesset sedibus hospes.
Nam quo me referam? quali spe perdita nitar?
(c) Idæosne petam montes, ah (d) gurgite lato
Discernens pontum truculentum ubi dividit æquor?
An patris auxilium sperem, quemne ipsa reliqui
Respersum (e) juvenem fraterna cæde secuta?
Conjugis an fido consoler memet amore,
Qui refugit lentos incurvans gurgite remos,
Præterea littus? nullo sola insula tecto.
Nec patet egressus pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio, nulla spes, omnia muta,
Omnia sunt deserta, ostentant omnia lethum,
Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
Nec prius a fesso secedent corpore sensus;
Quam justam a divis exposcam prodita multam,
Coelestumque fidem postrema comprecer hora.
Quare facta virum multantes vindice poena
(f) Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons expirantis præportat (g) pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas,
Quas ego, væ miseræ, extremis proferre medullis,
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore,
Quæ quoniam vere nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum vanescere luctum:
Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente, deæ, funestet seque suosque.
Has postquam mæsto profudit pectore voces,
Sup-

(z) dira vectigalia juvenum & puellarum. (a) solvisset funem versus Cretam. (b) Theseus crudelem animum celans sub blanda specie. (c) Ida omnium montium Cretensium altissimus. (d) mare sævum vasto freto separat me a patria. (e) Theseum cruentatum cæde Minotauri fratris mei. (f) *Eumenides* furiæ Tisiphone, Megæra, Alecto. (g) hominis exspirantis.

Supplicium sævis exposcens anxia factis.
Annuit invicto cælestum numine rector,
Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
Æquora, concussitque micantia sidera mundus.
Ipse autem cæca mentem caligine (h) Theseus
(i) Consitus oblito demisit pectore cuncta,
Quæ mandata prius constanti mente tenebat:
Dulcia nec mœsto sustollens signa parenti,
Sospitem, & ereptum se ostendit visere portum.
Namque ferunt, olim classi cum mœnia Divæ
Linquentem gnatum ventis concrederet Ægeus,
Talia complexum juveni mandata dedisse:
Gnate mihi longa jucundior unice vita,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in (k) extremæ nuper mihi fine senectæ,
Quandoquidem fortuna mea, ac tua fervida virtus
Eripit invito mihi te, cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura:
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam fortunæ (l) signa secundæ.
Sed primum multas expromam mente querelas,
Canitiem terra atque infuso pulvere foedans,
Inde (m) infecta vagò suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostræque incendia mentis
(n) Carbasus obscura dicat ferrugine Hibera.

Quod

(h) Theseus oblitus est mandata patris, ut si victor occiso Minotauro evaderet, domum rediens candida vela extolleret, nigris quibus in Cretam navigabat, omnino depositis, quæ quidem non extulit Theseus: unde Ægeus pater arbitratus filium interfectum in mare se præcipitem dedit, unde dictum mare Ægæum. (i) *consitus* i. e. correptus (k) Theseus apud avum educatus fuit, unde vidit patrem, cum jam adolevisset. (l) velum candidum quod meliori fortunæ congruit, Catul. sup. *fulsere quondam candidi tibi soles*. (m) *infesta* i. e. nigra, unde *infectores*. (n) *Carbasus Hibera*, ex Hispania optima vela: hæc demonstrent mærorem meum.

Quod tibi si sancti concesserit (o) incola Itoni,
Quæ nostrum genus, ac sedes defendere sueta
Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram.
Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas.
Ut simul ac nostros invisent lumina colles,
Funestam antennæ deponant undique vestem,
Candidaque intorti sustollant vela rudentes:
Quamprimum cernens ut læta gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem ætas prospera sistet.
Hæc mandata prius constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
Aerium nivei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus;
Cum primum inflati conspexit lintea veli,
Præcipitem sese scopulorum e vertice jecit,
Amissum credens immitti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta paterna
Morte ferox Theseus, qualem (p) Minoidi luctum
Obtulerat (q) mente immemori, talem ipse recepit.
(q) Quæ tamen adspectans cedentem mœsta carinã
Multiplices animo volvebat saucia curas.
(r) At parte ex alia florens volitabat Jacchus,
Cum (s) Thiaso Satyrorum, & (t) Nysigenis Silenis.
Te quærens, Ariadna, tuoque incensus amore:
Qui tum alacres passim lymphata mente furebãt,
Evoe

(o) Dea *Sacri Itoni* est Pallas: hæc est urbs Bæotiæ, ubi templum Minervæ antiquissimum. (p) Ariadnæ (q) ingrato animo. (q) Ariadn. (r) i. e. ex alia parte vestis, quæ lectum Thetidis contegebat, depingebatur Bacchus superveniens Ariadnæ de Thesei perfidia conquerenti: poeta nimium in hujusmodi stragulæ nuptialis descriptione immoratur, veluti de nuptiis Pelei & Thetidos. (s) *thiasus* est turba saltantium. (t) *Silenus* comes Bacchi de fab. Sileni cum asello vide dictionar. P. Calmet in verbo *Silo*. Silenus natus cum Baccho in urbe Nyse in India.

(u) Evoe bacchantes, evoe capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuſpide thyrſos:
Pars e diviſo raptabant (x) membra juvenco:
Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant.
Pars (y) obſcura cavis celebrabant orgia ciſtis,
Orgia quæ fruſtra capiunt audire profani.
Plangebant aliæ proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant,
Multaque raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraque horribili ſtridebat tibia cantu.
Talibus amplifice veſtis decorata figuris
Pulvinar complexa ſuo velabat amictu.
Quæ poſtquam cupide ſpectando Theſſala pubes
Expleta eſt, ſanctis cœpit (z) decedere divis.
(a) Hic qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans Zephirus proclives incitat undas,
Aurora exoriente, vagi ſub lumina ſolis;
Quæ tarde primum clementi flamine pulſæ
Procedunt, leni reſonant plangore (b) cachinni;
Poſt vento creſcente, magis magis increbeſcunt
Purpureaque procul (c) nantes a luce refulgent;
Sic tum veſtibuli linquentes regia tecta
A ſe quiſque vago paſſim pede diſcedebant.
Quorum poſt abitum, princeps e vertice Pelii
Advenit (d) Chiron portans ſilveſtria dona: (gnis
Nam quoſcunq; ferunt campi quos Theſſala ma-
Mo-

(u) *Evoe* quare inclament vide P. Calmet in eodem Dictionar. in verbo *Eva*, & verbo *Serpens*. (x) carnes crudas vorabant. (y) *orgia obſcura*, feſta Bacchi erant obſcura & myſtica in ciſtis vimineis reponebantur. (z) i. e. cæpit cedere Diis venerandis advenientibus. (a) poeta hic canit modum diſcedendi eorum, qui ad viſendas nuptias acceſſerant, (b) metaphorice ſonitum undarum appellat *cachinnos*. (c) *nantes* undæ i. e. labentes refulgent &c. (d) *Chiron* centaurus Achillis præceptor venit a Pelio altiſſimo Theſſaliæ monte.

Quod tibi si sancti concesserit (o) incola Itoni,
Quæ nostrum genus, ac sedes defendere sueta
Annuit, ut tauri respergas sanguine dextram.
Tum vero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc vigeant mandata, nec ulla obliteret ætas.
Ut simul ac nostros invisent lumina colles,
Funestam antennæ deponant undique vestem,
Candidaque intorti sustollant vela rudentes:
Quamprimum cernens ut læta gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem ætas prospera sistet.
Hæc mandata prius constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsæ ventorum flamine nubes
Aerium nivei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus;
Cum primum inflati conspexit lintea veli,
Præcipitem sese scopulorum e vertice jecit,
Amissum credens immitti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta paterna
Morte ferox Theseus, qualem (p) Minoidi luctum
Obtulerat (q) mente immemori, talem ipse recepit.
(q) Quæ tamen adspectans cedentem mœsta carinã
Multiplices animo volvebat saucia curas.
(r) At parte ex alia florens volitabat Jacchus,
Cum (s) Thiaso Satyrorum, & (t) Nysigenis Silenis.
Te quærens, Ariadna, tuoque incensus amore:
Qui tum alacres passim lymphata mente furebãt,
Evoe

(o) Dea *Sacri Itoni* est Pallas: hæc est urbs Bæotiæ, ubi templum Minervæ antiquissimum. (p) Ariadnæ (q) ingrato animo. (q) Ariadn. (r) i. e. ex alia parte vestis, quæ lectum Thetidis contegebat, depingebatur Bacchus superveniens Ariadnæ de Thesei perfidia conquerenti: poeta nimium in hujusmodi stragulæ nuptialis descriptione immoratur, veluti de nuptiis Pelei & Thetidos. (s) *thiasus* est turba saltantium. (t) *Silenus* comes Bacchi de fab. Sileni cum asello vide dictionar. P. Calmet in verbo *Silo*. Silenus natus cum Baccho in urbe Nyse in India.

(u) Evoe bacchantes, evoe capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos:
Pars e divulso raptabant (x membra juvenco;
Pars sese tortis serpentibus incingebant.
Pars (y obscura cavis celebrabant orgia cistis,
Orgia quæ frustra capiunt audire profani.
Plangebant aliæ proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant,
Multaque raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplifice vestis decorata figuris
Pulvinar complexa suo velabat amictu.
Quæ postquam cupide spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis cœpit (z decedere divis.
(a Hic qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans Zephirus proclives incitat undas,
Aurora exoriente, vagi sub lumina solis;
Quæ tarde primum clementi flamine pulsæ
Procedunt, leni resonant plangore (b cachinni;
Post vento crescente, magis magis increbescunt
Purpureaque procul (c nantes a luce refulgent;
Sic tum vestibuli linquentes regia tecta
A se quisque vago passim pede discedebant.
Quorum post abitum, princeps e vertice Pelii
Advenit (d Chiron portans silvestria dona: (gnis
Nam quoscunq; ferunt campi quos Thessala ma-
Mo-

(u) *Evoe* quare inclament vide P. Calmet in eodem Dictionar. in verbo *Eva*, & verbo *Serpens*. (x) carnes crudas vorabant. (y) *orgia obscura*, festa Bacchi erant obscura & mystica in cistis vimineis reponebantur. (z) i. e. cæpit cedere Diis venerandis advenientibus. (a) poeta hic canit modum discedendi eorum, qui ad visendas nuptias accesserant, (b) metaphorice sonitum undarum appellat *cachinnos*. (c) *nantes* undæ i. e. labentes refulgent &c. (d) *Chiron* centaurus Achillis præceptor venit a Pelio altissimo Thessaliæ monte.

Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fœcunda Favoni,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Queis (*e*) permulsa domus jucundo risit odore.
Confestim (*f*) Peneos adest viridantia Tempe,
Tempe, quæ silvæ cingunt super impendentes,
(*g*) Nessonidum linquens claris celebranda choreis,
Non vacuus, namque ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano (*h*) lentaque sorore
Flammati Phaetontis, & aeria cupressu.
Hæc circum sedes late contexta locavit,
Vestibulum ut molli velatum fronde vireret.
Post hunc consequitur solerti corde (*i*) Prometheus
Extenuata gerens veteris vestigia pœnæ,
Quam quondam silici restrictus membra catena
Persolvit, pendens e verticibus præruptis.
Inde (*k*) pater divum sancta cum conjuge, natisq;
Advenit cœlo, te solum, Phœbe, relinquens,
Unigenamque simul (*l*) cultricem montibus Idæ
Pelea, nam tecum pariter soror aspernata est,
Nec Thetidis tæda voluit celebrare jugales.
Qui postquam niveo flexerunt sedibus artus,
Large multiplici constructæ sunt dape mensæ.
Cum

(*e*) quibus imbuta regia domus suaviter flagravit. (*f*) Peneus fl. Thessaliæ super omnes clarus. (*g*) Nessonides nymphæ, dictæ a palude Neſſonide prope Tempe, quæ harum nympharum celebrabantur choreis. (*h*) *lenta sorore Phaetontis* i. e. populo: sororum Phaetontis nota est fabella. (*i*) *Prometheus* prudentissimus nuptiis Pelei interfuit ferens indicia diminutæ poenæ, nam solutus erat a monte Caucaso. (k) Juppiter & Juno. (*l*) non interfuere Phœbus & Diana, cum Diana semper casta conjugio infesta sit, & futurum esset ut Apollo Achillem filium Pelei & Thetidis interficeret.

Cum interea *m*) infirmo quatientes corpora motu
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique vestis
Candida purpurea talos intexerat ora.
n) At roseo niveæ residebant vertice vittæ.
Æternumque manus carpebant rite laborem.
Læva colum molli lana retinebat amictum,
Dextera tum leviter deducens fila supinis
Formabat digitis: tum prono in pollice torquens
Libratum tereti versabat *o*) turbine fusum:
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens;
p) Laneaque aridulis hærebant morsa labellis,
Quæ prius in leni fuerant exstantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera virgati custodiebant calathisci.
Hæ tum clarisona pellentes vellera voce
Talia divino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiæ quod post nulla arguet ætas:
O decus eximium, magnis virtutibus augens,
Emathiæ columen Peleu clarissime natu:
Accipe, quod læta tibi pandunt luce sorores,
Veridicum oraclum: sed vos, *q* quæ fata sequuntur,
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Adveniet tibi jam portans optata maritis
Hesperus: adveniet fausto cum sidere conjux;
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nascetur vobis expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus:
Qui persæpe vago victor certamine cursus
Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.

C Na-

m) *Infirmo* i.e. debili motu. *n*) hic poeta habitum Parcarum canentium & opus tam graphice expressit, ut nullus unquam pictor mulieres nentes expingeret. *o*) in gyrum versabat, *apposito pollice versabat opus* Tibul. l. 2 el. 1. *p*) *lanea* fila, *q*) vos o fusi, a quibus pendent fata *currite &c.*

Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrigii Teucro manabunt sanguine rivi:
Troicaque obsidens longinquo mœnia bello
Perjuri Pelopis vastabit tertius hæres. (*r*)
Currite ducentes subtemina, currite fusi:
Illius egregias virtutes, claraque facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres:
Cum cinere incanos solvent a vertice crines,
Putridaque infirmis variabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtemina, currite fusi:
Namque velut densas præsternens messor aristas
Sole sub ardenti flaventia demetit arva:
Trojugenum infesto posternet corpora ferro.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Testis erit magnis virtutibus(*t*)unda Scamandri.
Quæ passim rapido diffunditur Hellesponto:
Cujus iter cæsis angustans corporum acervis,
Alta *u*) tepefaciet permista flumina cæde.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
(*x*) Deniq; testis erit morti quoq; reddita præda
Cum teres excelso coacervatum aggere bustum
Excipiet niveos perculsæ virginis artus.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achivis
(y) Urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincla:
Alta Polyxenia madefient cæde sepulchra.

Quæ

(*r*) Agamennon intelligitur filius Pelopis, dicitur *perjurus*, Myrtillo enim aurigæ fidem non servavit, sed eum in mare præcipitavit: nota est fabula. (*t*) *Scamander* fl. qui Xantus etiam dicitur, & a quo Troja irrigatur. (*u*) in *tepefaciet* produxit secundam syllabam. (*x*) Achilli mortuo data Polyxena quasi pars prædæ, quæ vivo promissa fuerat: capta Troja cum virgo illa Pyrrho Achillis filio obtigisset, eam ad patris bustum mactavit. (*y*) *Trojæ vincula* i. e. compages murorum: appellantur *Neptunia*, a Neptuno ædificata.

Quæ velut ancipiti succumbens victima ferro
Projiciet truncum submisso poplite corpus.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
  Quare agite optatos animi conjungite amores,
Accipiat conjux felici foedere Divam:
Dedatur cupido jam dudum nupta marito.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
  Non illam nutrix orienti luce revisens
z) Hesterno collum poterit circumdare filo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
  Anxia nec mater a) discordis moesta puellæ
Secubitu caros mittet sperare nepotes.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
  Talia præfantes quondam felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcæ.
Præsentes namque ante domos invisere castas
Sæpius, & sese mortali ostendere cœtu
Cælicolæ nondum b) spreta pietate solebant:
Sæpe pater divum templo in fulgente revisens,
Annua dum festis venissent sacra diebus,
Conspexit terra c) centum procurrere currus.
Sæpe vagus d) Liber Parnassi vertice summo
Thyadas effusis evantes crinibus egit:
Cum e) Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti f) Divum fumantibus aris.
Sæpe in lethifero belli certamine Mavors,

 Aut

(z) credebant veteres post nuptias collum fieri latius. (a) *discordis puellæ*, i. e. mater anxia & mœsta discessu Thetidis filiæ proficiscentis, spe nepotum se consolabitur. Fluvius discors dicitur ab Hor., qui se diffindit in duas partes. (b) nondum spreta virtute ab hominibus. (c) fortasse hi sunt ludi Olympici, aut Circenses. (d) unum Parnassi culmen Iaccho sacrum, alterum Phæbo, (e) *Delphi* est oppidum sub Parnasso. (f) *Divum* i. e. *Bacchum.*

Aut rapidi *g*) Tritonis Hera, aut Rhamnusia virgo
Armatas hominum est præsens hortata catervas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Justitiamque omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres:
Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optavit genitor primævi funera nati,
Omnia fanda, nefanda malo permixta furore
Justificam nobis mentem avertere deorum.
Quare nec tales dignantur visere cœtus,
Nec se contigi patiuntur lumine claro.

g) *Triton* fluvius Bæotiæ in quo nata est Pallas. *Rhamnusia virgo* est Nemesis dicta ab *Rhamno* Atticæ pago, scelerum ultrix.

O R T A L O.

Sese excusat Catullus, quod fratris morte impeditus, Græcam Elegiam de coma Berenices, quam in latinum verterat, non antea miserit.

a) ET si me assiduo confectum cura dolore
Sevocat a doctis, *b*) Ortale, *c*) virginibus:
Nec potis est dulces Musarum expromere fœtus
Mens animi, tantis fluctuat ipsa malis.
Namque mei nuper *d*) Lethæo gurgite fratris
Pallidulum manans alluit unda pedem,
e) Troja Rhoeteo quem subter littore tellus
Ereptum nostris obterit, ex oculis.
. . . .
Nunquam ego te vita frater amabilior

Aspi-

(*a*) Qui Catullianos labores in varias partes dispescunt, hinc tertiam partem exordiri volunt, Elegiis & Epigrammatis costantem. (*b*) nescitur quisnam sit Ortalus. *c*) a musis. (*d*) Lethe est fluvius infernorum: (*e*) Troja in littore Rhoeteo tegit.

Aspiciam posthac ? at certe semper amabo ,
  Semper mœsta tua carmina morte canam .
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
f) Daulias absumpti fata gemens Ityli .
Sed tamen in tantis moeroribus , Ortale , mitto
  Hæc excerpta tibi carmina g) Battiadæ
Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis
  Effluxisse meo forte putes animo .
Ut missum sponsi h) furtivo munere malum
  Procurrit casto virginis e gremio ,
Quod miseræ oblitæ molli sub veste locatum
  Dum adventu matris prosilit, excutitur ,
Atque illud prono præceps agitur decursu ,
  Huic manat tristi conscius ore rubor ,

f) *Daulias* , i. e. Philomela , ita dicta a regione Daulia prope Atticam : more suo Catullus Ityn appellat Itylum , nota est fabella . g) *Battiade* i. e. Callimachi , vide Gell. noc. Att. l. 7. c. ult. h) malum dono missum .

* DE COMA BERENICES.

OMnia qui magni a) dispexit lumina mundi ,
  Qui stellarum ortus comperit , atque obitus :
Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur ,
  Ut cedant certis sidera temporibus
Ut b) Triviam furtim sub Latmia saxa relegans

* Ptolemæus Evergetes Berenicem duxit & paulo post contra Assyrios profectus est : uxor crinem Veneri vovit , si vir sospes victorque rediret : voti compos facta in Veneris templo crinem appendit : qui cum postridie non appareret, Regina id moleste ferente , Conon mathematicus in sydus conversum fuisse edixit . De hoc sydere loquitur Callimachus , sed Elegia non exstat , principium legitur in Arato interprete a) disquisivit . b) Lunam tres phases habentem , quæ ad montem Latmium in Caria

Sed qui se ferro postulet esse (*l*) parem?
Ille quoque eversus (*m*) mons est, quem maximum in oris
n) Progenies Phthiæ clara supervehitur:
Cum (*o*) Medi properare novũ mare: (*p*) cumq; juventus
Per medium classi barbara navit Athon:
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Juppiter, ut (*q*) καλύβων omne genus pereat.
Et qui principio sub terra quærere venas
Instituit, ac ferri frangere duritiem.
Abruptæ paullo ante comæ mea fata (*r*) sorores
Lugebant, cum se *s*) Memnonis Æthiopis
Unigena impellens nutantibus aera pennis
Obtulit Arsinoes Chloridos ales equus?
Isque per æthereas (*t*) me tollens advolat umbras,
Et veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum (*u*) Zephyritis eo famulum legarat,
Grata (*x*) Canopæis incola littoribus.
Scilicet in vario ne solum in lumine coeli

(*l*) quis ferro resistere speret? *m*) mons Athos a Xersis exercitu excisus est, & in Thracia altissimus surgit. *n*) hæc *progenies Phthiæ*, i. e. Thessaliæ: quidam interpretantur Xersis exercitum. *o*) *Medi* Asiæ populi Persis vicini transire festinarunt. *p*) Hæc historia clara est ex Herod. Plin. Justin &c. *q*) Chalybes Scythiæ populi: sensus est Chalybum omne genus pereat, qui ferrum invenerunt. *r*) *comæ sorores*, nempe quæ in reginæ capite remanserant sortem meam lugebant. *s*) *Equus alatus Chloridos*, frater *unigena Memnonis Æthiopis obtulit se mihi* in urbe *Arsinoes &c.* i. e. Zephyrus, quo vehitur Chloris hujus venti uxor, *frater* est Memnonis, nam Aurora utrumque genuisse fertur. Venus dicta est Arsinoe, templum enim habebat in hac urbe in Cyrenaica Africæ regione ubi appensa est Coma Berenices. *t*) me Comam *u*) Zephyritis famulum suum misit, i. e. Venus ita dicta a Zephyro quem legarat, & a quo colebatur. *x*) Canopus urbs Ægypti, in qua templum Veneris.

Aut y) Ariadneis aurea temporibus
Fixa corona foret: sed nos quoque fulgeremus
Devotæ flavi verticis exuviæ.
Vividulam à fletu cedentem z) ad templa deum me
Sidus in antiquis Diva novum posuit.
a) Virginis & sævi contingens namque Leonis
Lumina, Callisto juncta Lycaoniæ.
Vertor in occasum tardum b) dux ante Booten,
Qui vix sero alto mergitur Oceano.
Sed quanquam me nocte premunt vestigia divum,
Luce autem c) canæ Tethyi restituor:
(Pace tua fari hæc liceat d) Rhamnusia virgo:
Namque ego non ullo vera timore tegam,
Non si me infestis discerpant sidera dictis,
Condita quin veri pectoris evoluam;
Non his tam lætor rebus, quam me abfore semper,
Abfore me à dominæ vertice discrucior,
e) Qui cum ego, cum virgo quondam fuit, omnibus expers
Unguentis, una millia multa bibi.
f) Tu vero, Regina, tuens cum sidera divam
Placabis festis luminibus Venerem

San-

y) Ut non tantum corona ex Ariadnes capite decerpta fixa cælo fulgeret: nota est fabella coronæ Ariadneæ ex Ovid. alii legunt *in limitæ cæli*. z) *templum Deorum* est cælum: *vividulam a fletu cedentem* i. e. flentem me dum discederem a Reginæ capite. a) commemorat Coma locum & Sidera sibi vicina, nempe prope Virginem & Leonem, & prope Callisto, quæ est Ursa, & Booten tardum, quia sero videtur occidere, nam est in minimo circulo circa polum. b) *dux*, i. e. prior Boote pigro. c) *Canæ Tethyi*, i. e. matri Oceani, in quem astra mergi dicuntur. d) est Dea Nemesis scelerum ultrix a Ramnunte pago ubi colebatur. e) sola exhausi millia unguentorum; dum vero virgo fuit carui unguentis (f). convertit se ad Reginam, ut non votis sed donis Venerem inducat, ut iterum in caput, unde abscissa fuerat, redire patiatur.

g) Sanguinis expertem non votis esse tuam me,
Sed potius largis effice muneribus.
h) Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam!
i) Proximus Hydrochoi fulgeat Oarion.

g Veneri Paphiæ non victimis, sed floribus & thure sacrificabatur. *h*) quid me retinent astra? *i*) non curabo ordinem siderum, & utrum Aquarius, græce *Hydrochous*, & Orion, græce *Oarion*, quamvis invicem distent, inter se conjungantur.

JANUAM.

Cum popularibus aliquot loquentem poeta inducit.

a) O Dulci jucunda viro, jucunda parenti,
Salve: teque bona Jupiter auctet ope,
Janua: quam *b*) Balbo dicunt servisse benigne
Olim, cum sedes ipse senex tenuit:
Quamque ferunt rursus *c*) voto servisse maligno,
Postquam est porrecto facta marita sene.
Dic age dum nobis, quare mutata feraris
In dominum veterem deseruisse fidem?
d) Non (ita Cæcilio placeam, cui tradita nunc sum)
Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea,
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam.
e) Verum isthæc potius janitor ipse facit:
Quin quacunque aliquid reperitur non bene factum,
Ad me omnes clamant: Janua culpa tua est,

a) Grata marito ejusque patri te Jupiter augeat auxilio suo. *b*) Senex hic Balbus quis fuerit, cui bene Janua famulata est, omnino nescitur. *c*) *porrecto* Balbo, i. e. mortuo & elato: ante enim vestibulum efferendos collocabant: janua desiderio maligno inservit alteri viro nupta *d* respondit janua jurans per Cæcilium dominum suum accusans janitorem. *e*) si populum audias janua admittit quodcumque crimen.

Non istuc satis est uno te dicere verbo :
Sed facere , ut quivis sentiat , & videat
Qui possim , nemo quærit , nec scire laborat .
Nos volumus , nobis dicere ne dubita .

f) respondet viator : janua reponit : *Quomodo possum* &c.

AD MANLIUM.

In cujus gratiam epithalamium superius scripserat ; hic , cum amisisset morte uxorem , rogat Catullum ut carmina consolatoria sibi scriberet , & libellos quosdam mitteret legendos : hac elegia jucunda & politissima se excusat poeta oppressus dolore ex fratris morte , non posse alios consolari, & libellos Romæ reliquisse . Deinde mire extollit Manlii in se collata officia , qui dedit ei fundum et sponsam , quam Laodamiæ comparat , cujus fabellam eleganter narrat , inque Trojam invehitur; demum fausta Manlio apprecatur .

QUod mihi fortuna casuque oppressus acerbo ,
Conscriptum lacrimis mittis * epistolium :
Naufragum ut ejectum spumantibus æquoris undis
Sublevem , & a mortis limine restituam :
(Nec veterum dulci scriptorum carmine Musæ
Oblectant , cum mens anxia pervigilet ;)
Id gratum est mihi,me quoniam tibi ducis amicum :
Muneraque, & Musarum hinc petis, & Charitum,
Sed , tibi ne mea sint ignota incommoda , Manli ,
Neu me odisse putes hospitis officium :
Accipe queis merser fortunæ fluctibus ipse ,
Ne amplius a misero dona petas.
Tempore quo primum *a*) vestis mihi tradita pura est,
Jucundum cum ætas florida ver ageret :

Mul-

* Parva epistola dicitur *epistolium* , uti Pacuvius dixit *prologium* . *a*) *Veste pura* , seu toga viri induebantur , qui negotiis publicis erant idonei .

Multa satis lusi : non est dea nescia nostri ,
  Quæ dulcem curis miscet amaritiem .
Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi mors
  Abscidit : o misero frater adempte mihi !
Tu mea , tu moriens fregisti commoda frater .
  Tecum una tota est nostra sepulta domus :
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra ,
  Quæ tuus in vita dulcis alebat amor .
Cujus ego interitu tota de mente fugavi
  Hæc studia , atque omnes delicias animi .
Ignosces igitur , si quæ mihi luctus ademit ,
  Hæc tibi non tribuo munera , cum nequeo .
Nam quod scriptorum non magna est copia apud me,
  Hoc fit , quod Romæ vivimus : illa domus ,
Illa mihi sedes , illic mea carpitur ætas :
  b) Huc una ex multis capsula me sequitur .
Quod cum ita sit, nolim statuas me mente maligna
  Id facere , aut animo non satis ingenuo :
Quod tibi non utriusque petiti copia facta est :
  Ultro ego deferrem , copia si qua foret .
Non possum reticere , Deæ , qua Manlius in re
  Juverit , aut quantis juverit officiis :
Ne fugiens sæclis obliviscentibus ætas
  Illius hoc cæca nocte tegat studium .
Sed dicam vobis : vos porro dicite multis
  Millibus : & facite hæc charta loquatur *c*) anus
Omnibus inque locis celebretur fama sepulti ,
  Notescatque magis mortuus atque magis :
Ne tenuem texens *d*) sublimis aranea telam
  Deserto in Manlii nomine opus faciat :
Nam mihi quam dederit *e*) duplex Amathusia curam,

C 6 Sci-

b) ex multis scriptorum capsis unam & exiguam. Roma Veronam convexerat *c*) Virg. *sæclis senibus*; *cana sæcula* Catullus , uti etiam *fama anus* *d*) *sublimis* , i. e. aeria *e*) *Amathusia* dicitur Venus ab Amathunte urbe Cypri , ubi colebatur . Dicitur *duplex* , quia veteres putabant exstare unam cælestem

Scitis, & in quo me corruerit genere :
Cum tantum arderem, quantum *f* Trinacria rupes,
  Lymphaque in *g*) Oetæis Malia Thermopylis.
Mœsta neque assiduo tabescere lumina fletu
  Cessarent, tristique imbre madere genæ :
Qualis in aërii pellucens vertice montis
  Rivus muscoso prosilit e lapide,
Qui cum de prona præceps est valle volutus,
  Per medium densi transit iter populi,
Dulce viatori lasso in sudore levamen,
  Cum gravis exustos æstus hiulcat agros.
Ac velut in nigro jactatis turbine nautis
  Lenius aspirans aura secunda venit,
Jam prece *h*) Pollucis, jam Castoris implorata :
  Tale fuit nobis Manlius auxilium :
Is clausum lato patefecit limite *i*) campum,
  Quo mea se molli candida Diva pede
k) Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
  Innixa, arguta constitit in solea :

Con-

stem, alteram Venerem vulgarem, illam honestam, hanc turpem. *f*) i. e. Ætna perpetuo ardens. *Trinacria* dicta a græco *acra* i. e. a tribus promontoriis Pachyno, Peloro & Lilybæo. *g*) *Lympha Malia* prope montem Oetam, sunt aquæ calidæ in Thessalia, ibi portæ exstructæ sunt cum muro a Phocensibus contra Thessalorum incursiones ; *Thermopylæ* græce sunt portæ calidæ, ab aquis calidis prope sinum Maliacum sic dictæ : Liv. de Bell. Macedon. *h*) duo hæc sidera sunt nautis fausta signa in periculis. *i*) Manlius dedit Catullo domum, & agri partem ejusdem Catullo vicinam : quare illum majoribus finibus dilatavit. *k*) sponsa adiit domum meam, in cujus limine insistens collocavit pedes fulgentes resonanti calceo, ut quondam Laodamia venit in domum conjugis sui Protesilai, antequam, uti mos erat, Diis sacra essent facta, unde ob mulctam brevi Protesilaus ad Trojam adiens periit

Conjugis ut quondam flagrans advenit amore,
Protesilaeam Laodamia domum
(l) Acceptam frustra, nondum cum sanguine sacro
Hostia cælestes pacificasset heros
Nil mihi tam valde placeat m) Rhamnusia virgo,
Quod temere invitis suspiciatur heris.
Quam n) jejuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia viro.
(o Quod scibant Parcæ non longo tempore abesse,
Si miles muros isset ad Iliacos.
Nam tum p) Helenæ raptu primores Argivorum
Cæperat ad sese Troja ciere viros
Troja nefas, commune sepulchrum q Europæ, Asiæq;
Troja virum & virtutum omnium acerba cinis.
Quæ nempe & nostro lethum miserabile fratri
Attulit: hei misero frater adempte mihi!
Hei misero fratri jucundum lumen ademptum,
Tecum una tota est nostra sepulta domus,
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quæ tuus in vita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longe non inter r) nota sepulchra,
Nec prope cognatos compositum cineres:
Sed * Troja obscœna, Troja infelice sepultum
Detinet extremo terra aliena solo.
Ad quam tum properans fertur unde undique pubes
Græca (s) penetrales deseruisse focos:

Ne

riit omnium primus ab Hectore interfectus Catullus comparat Laodamiæ filiæ Acasti & Laodotheæ Sponsam suam. l) temere adiit Laodamia domum sponsi. m) Nemesis Dea malefactorum ultrix n) *jejuna ara*, in qua non est mactata victima: o) in fatis erat, ut qui primus Græcorum in Trojam descendisset occideretur: Ovid. *Hectorea primus fataliter hasta Protesilae cades* p) historia tritissima est. q) *Europæ* propter Græcos, *Asiæ* propter Trojam. r) Non sepultum juxta cineres consanguineorum & sepulchra propinquorum. * i. e. in Troja, s) i. e. patrios lares.

Ne Paris abducta gavisus libera sponsa
  Otia pacato degeret in thalamo.
(t) Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,
  Ereptum est vita dulcius, atque anima
Conjugium: tanto te absorbens vortice amoris
  Æstus in abruptum detulerat (u) barathrum:
(x Quale ferunt Graii (y) Peneum prope Cyllenæum
  Siccari emulsa pingue palude solum:
Quod quondam cæsis montis fodisse medullis
  Audet (z) falsiparens Amphitryoniades:
Tempore quo certa (a) Stymphalia monstra sagitta
  Perculit, imperio b) deterioris heri:
Pluribus ut coeli (c) tereretur janua divis,
  Hebe nec longa virginitate foret.
Sed (d) tuus altus amor barathro fuit altior illo,
  Quod (e) Divum domitum ferre jugum docuit.
(f) Nam neque tam carum confecto ætate parenti
  Una

(t) qua belli Trojani occasione &c. (u) *barathrum* erat locus Athenis, in quem scelesti dejiciebantur; hic pro voragine ponitur. (x) comparat barathrum paludi quam Hercules exsiccaverat, & fabellam politissime exponit (y) Stymphalias aves in Thessalia interfecturus Hercules paludem ex Peneo flumine collectam siccavit, separatis montibus Ossa & Olympo, ut aquæ in mare se exonerarent. Dicitur *Peneus Cyllenæus* qui Cyllenen urbem radit. z) falso Hercules habebat patrem Amphitryonem a Jove & Alcmena progenitus. a) *Stymphalus* est urbs Arcadiæ, in qua aves hominibus & brutis infensissimæ b) jussu Eurystei, qui Herculi labores & monstra domanda proponebat, Junone urgente, licet Herculis fortitudine longe inferior esset. c) ut janua Cœli majori divorum numero calcaretur, & *Hebe* Dea juventutis Herculi inter divos relato nuberet. d redit rursum ad Laodamiam. e) divum Herculem qui jugum Eurystei tulit f poeta addit Laodamiam cariorem fuisse Protesilao, quam parvus nepos natus avo in extre-

* Una caput ſeri nata nepotis alit.
Qui cum divitiis vix tandem *g*) inventus avitis
Nomen teſtatas intulit in tabulas:
Impia deriſi gentilis gaudia tollens
Suſcitat ab cano vulturium capite:
Sed tu olim magnos viciſti ſola (*h*) furores,
Ut ſemel es flavo conciliata viro.
(*i*) Hoc tibi quod potui confectum carmine munus
Pro multis, Manli, redditur officiis:
Ne veſtrum ſcabra tangat rubigine nomen
Hæc atque illa dies, atque alia atque alia.
Huc addent divi quam plurima, quæ Themis olim
Antiquis ſolita eſt munera ferre piis.

mo ſenio poſt ſignatas teſtamenti tabulas pro aliquo ex gente & ex familia ſua, qui nepos frangit teſtamentum & fruſtratur gaudium gentilis, qui quaſi vultur capiti boni ſenis imminebat; vulturios & corvos appellabant hæreditatum captatores.* *una nata*, i. e. unica filia educat patri decrepito caput nepotis tarde nati. (*g*) ſuccedens divitiis avi. *h*) tu ſola Laodamia nupta viro tuo viciſti omnem ingentem amorem. *i*) redit Poeta ad Manlium cui ſcribit epiſtolium, & cui precatur fauſta omnia, quæ Dii & Juſtitia olim in aureo ſæculo dabant piis hominibus.

DE PERFIDIA

Ingratoque animo eorum, qui ſe amicos ſimulant, cum revera non ſint.

Deſine de quoquam quicquam bene velle mereri,
Aut aliquem *a*) fieri poſſe putare pium.
Omnia ſunt ingrata: (*b*) nihil feciſſe benigne eſt:
Imo etiam tædet, *c*) ſtatque magiſque magis.

Ut

a) poſſe fieri beneficii memorem. *b*) nihil prodeſt benefeciſſe, imo etiam nocet *c*) idque certo certius conſtat.

d) Ut mihi, quem nemo gravius, nec acerbius urget
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

d) veluti accidit mihi, quem vexat acerbe amicus ille, quo unice usus sum.

SEIPSUM

Integritatis suæ conscientia consolatur, adhortaturque ad curas ex animo projiciendas: Deos rogat ut eorum ope liberetur.

SI qua recordanti bene facta priora voluptas
Est homini, cum se cogitat esse pium:
Nec sanctam violasse fidem, nec fœdere in ullo
Divum ad fallendos numine abusum homines:
Nam quæcumque homines bene cuiquam aut dicere possunt,
Aut facere: hæc a te dictaque factaque sunt.
a) Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
Quare jam te cur amplius excrucies?
b) Quin te animo offirmas, teq: istinc usq;educis.
Et, diis invitis desinis esse miser?
Difficile est longas subito deponere curas:
Difficile est: verum hoc qua lubet efficias.
Una salus hæc est, hoc est tibi pervincendum.
Hoc facies, sive id non (c) pote, sive pote.
O dii, si vestrum est misereri aut si quibus unquam
Extrema jam ipsa in morte tulistis opem:
Me miserum aspicite: &, si vitam puriter egi,
Eripite hanc pestem, perniciemque mihi:
Quæ mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,
Expulit ex omni pectore lætitias.
Ipse valere opto, & tetrum hunc deponere morbum
O dii reddite mi hoc pro pietate mea.

a) *Quæ quidem omnia perierunt* &c. b) quidni potius mentem obdures & revoces te, cum *Diis invitis nihil fidendum*, instar proverbii est. c) potis & pote in quovis genere dicitur.

IN RUFUM

Invehitur, qui in Catulli amicitiam se clam inſinuarat, ut quod ei erat cariſſimum eriperet.

RUfe mihi fruſtra, ac (a) nequicquam cognite amice
Fruſtra? imo magno cum pretio atque malo:
Siccine ſubrepſti mi, atque inteſtina perurens
Mi miſero eripuiſti omnia noſtra bona?
Eripuiſti, heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ?
Verum id non impune feres, nàm te omnia ſæcla
Noſcent, & qui ſis, fama loquetur b) anus

a) *Nequicquam cognite* i. e. non ſolum fruſtra tibi credidi, ſed cum impenſa & damno. b) ſupra dixit *Charta loquatur anus*.

CUM QUINTIO

Lepide agit, nè, neſcio quid ei cariſſimum erat præriperet.

QUinti, ſi tibi vis oculos debere Catullum,
Aut aliud, ſi quid carius eſt oculis.
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Eſt oculis, ſeu quid carius eſt oculis.

*ARRIUM

Quendam dictionibus aſpirationem addentem carpit.

CHommoda dicebat, ſi quando commoda vellet
Dicere, & *hinſidias* a) Arrius inſidias.
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe locutum,
Cum quantum poterat, dixerat *hinſidias*.
Credo ſic mater, ſic b) Liber avunculus ejus,
Sic maternus avus dixerat, atque avia.

Hoc

* De hoc epigram. vide Politianum & Scaligerum. a) plures fuere Arrii apud Romanos. b) cognomine *Liberi* dicti ſunt apud Rom. ſecundum Tertullianum qui exſecto matris utero in lucem editi eſſent.

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus aures,
Audibant eadem hæc leniter & leviter,
Nec sibi (c) postilla metuebant talia verba,
Cum subito affertur nuntius horribilis:
Jonios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
Jam non (d) Jonios esse, sed *Hionios*.

(c) deinde. (d) *mare Jonium* dividitur a Servio in Adriaticum, Achaicum, Epiroticum & Siculum.

CINNÆ POEMA

Laudat, longeque anteponit annalibus Hortensii & Volusii.

(a) Smyrna mei Cinnæ nonam post denique messem
Quam coepta est, nonamque edita post hiemem
(b) Millia cum interea quingenta Hortensius uno
In pede stans fixo carmina ructat hians;
(c) Smyrna cavas Atracis penitus mittetur ad undas,
Smyrnam incana diu sæcula pervoluent.
At (d) Volusi annales Paduam morientur ad ipsam,
Et (e) laxas scombris sæpe dabunt tunicas.
Parva (f) mei mihi sunt cordi monimenta laboris.
At populus tumido gaudeat Antimacho.

IN

a) Cinnæ poema inscribebatur *Smyrna* laboratum spatio decem annorum. b) Hortensius vero contra, stans pede in uno ructat quingenta millia carminum c) *Atrax* fluvius & oppidum Thessaliæ. d) *annales Volusii* poetæ Paduani alibi canit Catullus *plenos ruris & inficetiarum, & carmina infelicibus ustulanda lignis.* e) ita Martial. *Scombris tunicas dabis molestas*, & Persius, *nec scombros metuentia carmina nec thus*. f) pauca scripta mei Cinnæ placent; vulgus delectetur *tumido Antimacho*; hic ut notat Hor. in art. poet. bellum Thebanum exorsus viginti & quatuor volumina confecit, antequam duces Thebas duceret. *Tumidus* vel ob stylum, vel ob operis molem.

INFERIÆ

Ad fratris tumulum in Trojano littore extincti, ad quem pervenit post longam navigationem.

MUltas per gentes, & multa per æquora vectus
Advenio has miseras, frater, ad a) inferias:
Ut te postremo donarem (b) munere mortis,
Et (c) mutum necquicquam alloquerer cinerem.
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum,
Heu miser indigne frater adempte mihi!
Nunc tamen interea prisco quæ more parentum
Tradita sunt tristes munera ad inferias,
Accipe fraterno multum manantia fletu.
Atque in perpetuum, frater, d) ave atque vale.

(a) *Inferiæ* sunt sacra mortuorum celebrata vel liquoribus vel victimis: Virgil. Æn. 3 *inferimus tepido spumantia cymbia lacte*. b) Virgil. vocat Æn. 11. *Suprema munera*. c) Tibull. *Et mea cum muto fata querar cinere*. d) ita vetus inscriptio: *Vale & salve anima Oppiæ feliciss. Nos eo ordine, quo natura permiserit te sequemur: vale mater dulcissima.*

CORNELIO

Fidam taciturnitatem spondet, & se arcana nunquam revelaturum.

SI quicquam tacito commissum est fido ab amico,
Cujus sit penitus nota fides animi:
Me unum esse invenies (a illorum jure sacratum,
Corneli, & factum me esse puta b) Harpocratem.

AD-

(a) *Illorum jure sacratum* i. e. quasi virorum initiandorum juramento adactum. (b) Apud Ægyptios Harpocrates Deus silentii habebatur, cujus simulacrum digito ori admoto silentium indicebat.

AD SILONEM

Ut reddat sestertia mutuo data, aut saltem desinat ferocire & interminari.

Aut a) sodes mihi redde decem sestertia, b) Silo,
Deinde esto quamvis sævus & indomitus.
Aut, si te nummi delectant, desine quæso
Leno esse, atque idem sævus & indomitus.

a) *sodes* vox est adhortantis: pro *si audes*. b *Silones* a superciliis prominentibus sic dicti, hujusce cognominis plures familiæ apud Romanos.

CATULLUS

De reconciliata veteri gratia sibimet gratulatur.

Si quicquam cupidoque, optantique obtigit unquam te
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum, nobis quoque carius auro:
Quod te restituis tam cito mi cupido.
Restituis cupido, atque a) insperanti ipse refers te
Nobis: o lucem b) candidiore nota!
Quis me uno vivit felicior, aut magis est me
c) Optandus vita, dicere quis poterit?

IN-

(a) *Insperanti nobis*, ut in comicis *præsente nobis*: ita Tibull. el. 6. lib. 3. *Perfida nec merito nobis inimica merenti*. b) sicuti dicitur vir magno ingenio: Cretenses notabant dies lætos albo lapillo; unde Hor. *Cressa ne careat pulchra dies nota*. (c) i. e. magis beatus in vita.

IN COMINIUM

Hominem propter maledicentiam omnibus invisum, qui si intereat a volucribus & feris dilaniabitur.

SI, *a*) Comini, populi arbitrio tua cana senectus
Spurcata impuris moribus intereat:
Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum
Lingua *b* execta avido sit data vulturio:
Effossos oculos voret atro gutture corvus,
Intestina canes, cætera membra lupi.

a) *Cominius* fuit tabula quidam de foro omnibus invisus accusator, cujus meminerunt Cic. & Asconius Orat. pro Cornel. & Cluent. *b*) lingua extracta detur vulturio, quæ est avis rapacissima.

CATULLUS

Pollicetur amicitiam fidam & illæsam.

JUcundum, mea vita, mihi proponis amorem
Hunc nostrum inter nos, perpetuumque fore.
Dii magni; facite, ut vere promittere possit:
Atque id sincere dicat, & ex animo,
Ut liceat nobis tota perducere vita
Alternum hoc *a*) sanctæ foedus amicitiæ.

a) *Sanctæ* in proprio sensu, i. e. firmæ.

GELLIO

Mittit carmina, ut illius iram leniat, sed demum & tela ipsius irridet.

SÆpe tibi studioso animo *a*) venanda requirens
Carmina uti possem mittere *b*) Battiadæ,
Queis

a) *Carmina* Callimachi *venanda studioso animo*. i. e. inquirenda a me non sine cura. *b Battiadæ*, i. e. Callimachi, sic dicti a patre ejus *Batto*.

Queis te lenirem nobis, neu conarere
  Telis infesto mi icere (c) musca caput:
Hunc video mihi nunc frustra sumptum esse laborem,
  Gelli, d) nec nostras hinc valuisse preces.
Contra nos tela ista tua evitamus e) amicta;
  At fixus nostris tu dabi supplicium.

(c) tanquam *musca*. (d) non valuere preces nostræ, ut me non lederes tuis versibus, (e) veste vitabo, quia levioris momenti tela.

ALIBI

ALBII

TIBULLI

1. Vita, 2. Carmina quae exstant.

I. ALbius Tibullus Eques Romanus miræ suavitatis, tersæque elegantiæ poeta: qui 30. minimum annis Ovidio ætate antecessit, non multo post Virgilium tempore ereptus e vivis. Tibullus, si Joannem Massonum virum clar. in Ovidii vita audimus, excessit e vita anno V. C. 753. cum Ovidius vix. an. 24. natus esset; Huic scripsit Horatius libri I. Odam 33. & lib. I. epist. 4. ipse autem Horatii nunquam facit mentionem in iis, quæ exstant *temporum opinor injuria, non tempore amoris Tibulliani*, ut inquit Tibulli cultissimus interpres Brouckusius; qui non dubitat in lib. 3 eleg. 5. v. 17. *Natale nostrum primum videre parentes* pentametri loco, qui in veteribus libris excidit, librarios laciniosum codicem vendere desperantes, male ingessisse ac supplevisse alienum hunc ex Ovidio: *Quum cecidit fato consul uterque pari*.

2. Exstant ejus elegiarum libri IV. in quibus panegyricus ad Messalam, qui est in limine libri ultimi: Barthius lib. 59. cap. 16. suspicatur esse non Tibulli, sed Sulpiciæ ejusque mariti Caleni: Sulpiciæ etiam tribuit doctissimus Brouckusius. Verum nulla ex parte tribui debere Sulpiciæ probat egregius vir Jo. Antonius Vulpius, qui Cat. Tib. & Prop. insigniter illustratos edidit Venet. 1710

AL-

ALBII TIBULLI

EQUITIS ROMANI

EX LIBRO PRIMO.

ELEGIA I.

Prima hæc elegia tempore postrema fuit, ceteris præficitur, ut constet, quod vitæ genus Tibullus expetierit: exhausto enim opimo patrimonio secessit in prædiolum suum Pedanum, illamque scripsit ad Messalam Corvinum in Ciliciam proficiscentem, profiteturque malle se pauperem in otio esse, quam divitias bellicis laboribus comparare.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro,
Et teneat culti (a jugera multa soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa fugent:
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus exiguo luceat igne focus:
Nec b) spes destituat, sed frugum semper acervos
Præbeat, & pleno pinguia musta c) lacu.
Ipse seram teneras maturo tempore vites
Rusticus, & facili grandia poma manu.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
Aut stimulo tardos increpuisse boves.
Non agnamve sinu pigeat, foetumve capellæ
Desertum oblita matre referre domum.
Hic ego d) pastoremque meum lustrare quotannis,
Et

(a) *Jugera*, juger, aut jugerum spatium terræ, quod par boum uno die arare potest. b) *spes* accipitur apud poetas pro frugum reditu: *Spes alit agricolas* Tibul. lib 2. c) *lacus*, vas ad vina excipienda de torculari defluentia, vid. Columell. d) Tibullus tangit morem lustrandi pecus & pastores seu aqua aspergendi quo

Et placidam soleo spargere lacte Palem.
e) Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris
Seu vetus f) in trivio florea serta lapis.
Et quodcumque mihi pomum g) novus educat annus,
Libatum agricolæ ponitur ante h) Deo.
Flava i) Ceres, tibi sit nostro de rure corona
Spicea, quæ templi pendeat ante fores.
Pomosisque k) ruber custos ponatur in hortis,
Terreat ut sæva falce Priapus aves.
Vos quoque l) felicis quondam nunc pauperis horti
Custodes, fertis munera vestra, m) Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat cæsa juvencos,
Nunc agna exigui est hostia magna soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
Clamet: io, messes & bona vina date.
Adsitis n) Divi, nec vos e paupere mensa
Dona, nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitque luto.

D At

quotannis ante festa Palis Deæ pastorum, quæ appellabantur *Palilia*: quem morem fuse Ovid. describit Fast. 4. e) inter Deos apud Romanos erat *Terminus*, in cujus tutela erant agrorum fines: is erat vel Lapis, vel Stipes: *Termine sive lapis, sive es desertus in agro stipes* Ovid. 2. *Fast.* f) *Trivia* & quadrivia erant rusticorum Sacris dicata: hic quidem serta appendebantur. g) *novus annus*, vel est initium anni, uti novum ver: vel pars anni; quæ novas fruges parit. h) *Deus agricola* vel est Liber pater, vel Priapus. i) *Ceres* est dea, quæ homines docuit serere, terram colere &c. k) *rubicundus custos* Priapus falcem manu habuisse fingitur, qua aves & furunculos terrefaceret. l) Tibullus. quondam dives, nunc pauper. m) *Lares* Dii, qui & *Penates* appellati, erant custodes viarum & agrorum; *fertis munera*, i. e. a me accipitis: n) i. e. *Dii* Lares, ad quos sermo.

At vos exiguo pecori furesque lupique.
Parcite, de magno est præda petenda grege.
Non ego divitias patrum fructusque requiro,
o) Quos tulit antiquo condita messis avo.
Parva seges satis est, satis est requiescere lecto,
Scilicet, & solito membra levare toro:
Aut gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
Securum somnos imbre juvante sequi.
Hoc mihi contingat; sit dives jure furorem
Qui maris, & tristes ferre potest pluvias.
Quippe ego jam possum contentus vivere parvo,
Nec semper longæ deditus esse viæ:
Sed Canis æstivos ortus vitare sub umbra
Arboris ad rivos prætereuntis aquæ.
Te bellare decet terrâ, Messala, marique,
Ut domus hostiles præferat exuvias.
Hic ego dux, milesque bonus, vos signa tubæque
Ite procul, cupidis vulnera ferte viris:
Ferte & opes; ego composito securus acervo
Despiciam dites, despiciamque famem.

(o) i. e. quos seges *reposito* attulit *priscis avis*.

ELEGIA II.
M. AURELIUS MESSALA

Ex consulatu, quem cum Augusto gesserat, in Macedoniam proficiscebatur. Illum cum sequeretur Tibullus, adversa valetudine Corcyre correptus est.

Ibitis Ægeas sine me, Messala, per undas,
O utinam memores* ipse, cohorsque mei.
Me tenet ignotis ægrum a) Phæacia terris;
Abstineas avidas mors, precor, atra manus,
Abstineas, mors atra, precor: non hic mihi mater,
Quæ legat in mœstos ossa perusta sinus:
Non

* Tu & comites tui mei reminiscamini. *a*) i. e. Corcyra insula maris Jonici, ita dicta a Phæace filio Neptuni & Corcyræ Nymphæ.

Non soror, *b*) Aſſyrios cineri quæ dedat odores,
Et fleat effuſis ante ſepulchra comis:
Delia non uſquam, quæ me cum mitteret urbe,
Dicitur ante omnes conſuluiſſe Deos.
Illa ſacras *c*) pueri ſortes ter ſuſtulit: illi
Rettulit e triviis omnia certa puer.
d) Cuncta dabant reditus, tamen eſt deterrita nunquam
Quin fleret, noſtras reſpiceretque vias.
Ipſe ego ſolator, cum jam mandata dediſſem,
Quærebam tardas anxius uſque moras.
Aut ego ſum cauſatus aves, aut omina dira,
e) Saturni aut ſacram me tenuiſſe diem.
O quoties ingreſſus iter mihi triſtia dixi
Offenſum in porta ſigna dediſſe pedem!
Quid tua nunc *f*) Iſis tibi, Delia? quid mihi proſunt
Illa tua toties *g*) æra repulſa manu?
Nunc, Dea, nunc ſuccurre mihi, nam poſſe mederi
Picta docet templis multa tabella tuis.
Et mea votivas perſolvens Delia *h*) * noctes
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat:
Biſque die reſoluta comas tibi dicere laudes
Inſignis turba debeat in *i*) Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare penates,
Reddereque antiquo menſtrua thura Lari.

* *al.* voces.

b) *Aſſyrios*, *odores* in rogum veteres effundebant Cic. 2. de Leg. *Aſſyria* regio Aſiæ majoris *c*) puer e triviis vocatus ſortes tollebat. *d*) omnia ſpondebant reditum, tamen Delia nunquam avocata eſt quin fleret. *e*) Saturni ſtella malefica, quare eo die iter prohibitum. *f*) *Iſis* Inachi filia a Jove in vaccam mutata, Dea apud Ægyptios, amantium numen. *g*) ſiſtrum intelligit poeta tinnitum edens: unde Sacerdotes Iſidis *ſiſtrati* dicti ſunt a Juv Martial· &c. *h*) Delia voverat pro Tibullo noctes ſe vigilaturam, & votum ſolvebat. Iſidis Sacerdotes lino tecti, & ante fores ſedere conſueverant *i*) in *Pharia* i. e. inter Ægyptios; Pharos eſt inſula parva prope Alexandriam.

Quam bene Saturno vivebant rege, priusquam
Tellus in longas est patefacta vias.
Nondum cæruleas pinus contempserat undas,
Effusum ventis præbueratque sinum:
Nec vagus ignotis repetens *k*) compendia terris
Presserat externa nativa merce ratem
Illo non validus subiit juga tempore taurus:
Non domito frenos ore momordit equus:
Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsæ mella dabant quercus, ultroque ferebant
Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec enses
Immiti sævus duxerat arte faber.
Nunc Jove sub domino cædes & vulnera semper:
Nunc mare, nunc lethi mille repente viæ.
l) Parce pater, timidum non me perjuria terrent,
Non dicta in sanctos impia verba Deos.
Quod si fatales jam nunc explevimus annos,
Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
Hic jacet immiti consumptus morte Tibullus,
Messalam terra, dum sequiturque mari.
Sed me, qui facilis tenero sum semper amori,
Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreæ cantusque vigent, passimque vagantes
Dulce sonant tenui gutture carmen aves.
Fert casiam non culta seges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna rosis.
At scelerata jacet *m*) sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sævit, & huc illuc impia turba fugit
n) Tum niger in porta Serpens: tum Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.

Illic

k) i. e. lucra. *l*) verba Tibulli qui spem vitæ omnino amiserat. *m*) inferorum regio: vid. Virg. lib. 6. *n*) i. e. Hydra, quam etiam Virg. in porta collocat.

Illic Junonem tentare *o*) Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rota.
Porrectuſque novem *p*) Tityus per jugera terræ
Aſſiduas atro viſcere paſcit aves.
q) Tantalus eſt illic & circum ſtagna; ſed acrem
Jam jam poturi deſerit unda ſitim.
Et *r*) Danai proles, Veneris quod numina læſit,
In cava lethæas dolia portat aquas.
Illic ſit quicunque meos violavit amores,
Optavit lentas & mihi militias.
s) At tu caſta, precor, maneas, ſanctique pudoris
Aſſideat cuſtos ſedula ſemper anus.
Hæc tibi fabellas referat, poſitaque lucerna
Deducat plena ſtamina longa colo.
Ac circa gravibus penſis affixa *t*) puella
Paulatim ſomno feſſa remittat opus.
Tunc veniam ſubito, nec quiſquam nunciet ante,
Sed videar coelo miſſus adeſſe tibi.
Tunc mihi qualis eris, longos turbata capillos
Obvia feſtivo, Delia, curre pede.
Hoc precor: hunc illum nobis aurora nitentem
Luciferum roſeis candida portet equis.

ELE-

o) *Ixion* filius Phlegyæ auſus eſt accuſare Junonem, quare fulmine detruſus ad inferos rota circumagitur. *p*) *Tityus* gigas, Jovis & Elaræ filius, Latonæ inſidias meditatus in inferos relegatus eſt, jecur ejus renaſcens vultures depaſcunt. *q*) *Tantalus* filium Pelopem Diis a ſe hoſpitio acceptis membratim conciſum appoſuit: quare hac pœna apud inferos affectus eſt. *r*) *Danaus* Ægyſti frater 50. filias habuit, quæ una nocte maritos ſuos interfecerunt præter Hypermneſtram, quæ conjugem ſuum ſervavit. *s*) At tu caſta Delia ſis ſemper cum vetula nutrice, quæ adhibita lucerna &c. *t*) ſamula jam laſſa remittat opus &c.

ELEGIA III.

MESSALÆ

Diem natalem & victorias celebrat poeta, quas & in Aquitaniæ & in Asia minore retulit.

Hunc a) cecinere diem Parcæ fatalia nentes
  Stamina, non ulli dissoluenda Deo.
Hunc fore b) Aquitanas posset qui fundere gentes,
  Quem tremeret forti milite victus c) Atax.
Evenere; novos pubes Romana triumphos
  Vidit, & evinctos brachia capta duces.
A te victrice lauros, Messala, gerentem
  Portabat nitidis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos, d) Tarbella Pyrene
  Testis, & Oceani littora e) Santonici.
Testis f) Arar, Rhodanusq; celer, magnusq; Garumna,
  g) Carnuti & fluvii cærula lympha Liger.
At te h) Cydne canam, tacitis qui leniter undis
  Cæruleus placidis per vada serpis aquis.
Quantus & æthereo contingens vertice nubes
  Frigidus intonsos i) Taurus Cilicas.

Quid

a) *Parcæ* prædixere hunc diem. b) *Aquitanum* hoc bellum nullis veterum monumentis proditum est. c) Alii Atur. Atax autem fluv. Aquitaniæ vulgo dictus *Aude*. d) *Tarbelli* ab occid. Pyrenæis montib. finiuntur: primaria Urbs est Aquæ Tarbelliæ, Gallice *Acqs*. e) *Santonici* populi inter Aquitanos, spectant ad oceanum Aquitanicum qui, & *Santonicus* appellatur. f) *Arar*, *Rhodanus* & *Garumna* fluvii Galliæ. g) *Liger*, qui est aqua cærulea fines *Carnutorum*, præterfluit in Gallia. h) fluvius Ciliciæ in Asia minore, ubi tunc degebat Messala, quare poeta sperat se hos triumphos celebraturum. i) Mons Taurus frigidus ob densitatem silvarum, *arat* hypallage pro Cilices arant Taurum: alii leg. alat. *intonsi* dicuntur *Cilices*, quia agrestes & montani.

Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
 Alba *k*) Palestino sancta columba Syro?
Utque maris vastum proſpectet turribus æquor,
 Prima ratem ventis credere docta *l*) Tyros?
Qualis &, arentes cum findit *m*) Sirius agros,
 Fertilis æstiva *n*) Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possum te dicere caussa,
 Aut quibus in terris occuluisse *o*) caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
 Arida nec *p*) pluvio supplicat herba Jovi:
Te canit, atque suum pubes miratur (*q*) Osirim
 Barbara, Memphiten plangere docta (*r*) bovem:
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
 Et teneram ferro sollicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
 Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adjungere vitem,
 Hic viridem dura cædere falce comam.
Illi jucundos primum matura sapores
 Expressa incultis uva dedit pedibus.

(*k*) *Palæstini* non edunt columbas, id enim cautum lege erat: vulgo dicitur *Palæstina Terra santa* (*l*) in Tyro Phœniciæ urbe naves primum inventas asserit Pompon. Mela *m*) Canicula sidus æstivum: ad eam sol accedit mense Jun. *n*) fluv. Ægypti septem ostiis in mare Mediterraneum exoneratur, æstate exundant in agros *o*) olim *Nili* origo ignota. *p*) *Jovis Pluvii*, sive Ombrii, sive Hyetii ara & simulachrum celebre apud Athenienses, ab eo pluvia comprecabantur. *q*) *Osiris* i.e. Nilus, quem uti deum hoc nomine adorabant Æthiopes: *Osiris* docuit Ægyptios arare, & serere &c. (*r*) *Osirim* existimabant esse bovem: sepulto enim *Osiride* oppresso a fratre Stiphone apparuit bos, quem Apim vocaverunt lingua Ægyptiaca & Osiridem reputarunt: hunc bovem in lacum demersum deflebant Ægyptii. vide de his fabellis Seldenum de diis Syris.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra modos.
s)Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora t) tristitiæ dissoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert
Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curæ, nec luctus, Osiri:
Sed chorus & cantus lenis & aptus amor,
Sed varii flores, & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea u) palla pedes,
Et x) Tyriæ vestes, & dulci tibia cantu.
Et levis occultis conscia y) cista sacris.
Huc ades, & z) centum ludos, Geniumque choreis
Concelebra, & multo tempora funde mero.
Illius & nitido stillent unguenta capillo,
Et capite & collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dum thuris honores,
a) Liba & Mopsopio dulcia melle feram.
At b) tibi succrescat proles, quæ facta parentis
Augeat, & circa stet veneranda senem.
Nec taceant monumenta c) viæ, quæ Tuscula Tellus,

Can-

s) Appellat Osiridem *Bacchum*: Ausonius *Bacchum* inquit, *Osirim Ægyptus putat*. t) ita Seneca in Hyppol. *Curas Bacchus exoneret graves*. u) Crocea vestis ad talos usque: *palla* erat vestis muliebris. x) Tyrius i. e. purpureus y) occultabantur sacra Bacchi, sive Osiridis in *cistis*: unde horum Sacerdotes *Cistigeri* appellati. Mart. per contemptum *Nupsisti Gallia Cistigero*. z) i. e. varios *ludos*. *Genio* Deo cujuscumque loci sacrificabant Choreis indulgendo &c. & perfundendo illius caput unguento &c. a) *Libum melle Mopsopio* offert poeta Osiridi, sive Baccho, ipse enim mel invenit: *Mopsopium* i.e. Atticum sive Hymetium, sic dictum a rege *Mopsopo* b) *tibi* o Messala c) Messala de suo viam stravit ab *Alba Tusculum* usque, de *Alba* vid. Virg. *Tusculum* hodie *Frascati*, vid. Martial. l. 8. Epig. 3.

Candidaque *d*) antiquo detinet Alba lare.
Namque opibus *e*) congesta tuis hic glarea dura
Sternitur, hic apta jungitur arte silex.
Te canit agricola e magna cum venerit *f*) urbe
Serus, inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, *g*) natalis, multos celebrande per annos,
h) Candidior semper, candidiorque veni.

d) *antiquo lare detinet*, i.e. ornatur antiquis domiciliis *e*) *glarea* congesta i. e. sabulum acervatum atque asperum insternitur &c. *f*) Roma. *g*) o tu *Natalis* dies: *Natales dies* maxime culti ab antiquis etiam in sacris litteris. *h*) ita Catull. *Fulsere quondam candidi tibi soles*.

ELEGIA IV.

EST EJUSDEM ARGUMENTI

Ac finis primæ Elegiæ hujus lib. Nam detestatur bella invitatus a Messala ad expeditionem in Orientem.

QUis fuit horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus, & vere ferreus ille fuit!
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata;
Tunc brevior diræ mortis aperta via est.
At nihil ille miser *a*) meruit: nos ad mala nostra
Vertimus, in sævas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium est auri, nec bella fuerunt,
Faginus astabat cum scyphus ante dapes.
Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret, vulgi nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor, & jam quis forsitan hostis
Hæsura in nostro tela gerit latere.
Dii patrii servate *b*) Lares: aluistis & iidem,

D 5 Cur

a) Ille *nulla meruit pœnam*: nam arma instituit contra truces belluas *b*) a *Diis patriis* incolumitatem *Larium* sive domorum petebant: qui Dii aluerunt Tibullum puerum cursitantem ante eos.

Curſarem veſtros cum tener ante pedes.
Neu pudeat priſco vos eſſe e ſtipite factos,
Sic veteres ædes incoluiſtis c) avi.
Tunc melius tenuere fidem cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus æde Deus.
Hic placatus erat, ſeu quis libaverat uvam,
Seu dederat ſanctæ ſpicea ſerta comæ.
Atque aliquis voti compos liba ipſa ferebat.
d) Poſtque comes purum filia parva favum.
At nobis ærata, Lares, depellite tela.
Hoſtia erit plena e) myſtica porcus hara.
Hunc pura cum veſte ſequar, f) myrtoque caniſtra
Vincta geram, myrto vinctus & ipſe caput.
Sic placeam vobis: alius ſit fortis in armis.
Sternat & adverſos Marte fremente duces.
Ut mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles, & in menſa pingere caſtra mero.
Quis furor eſt atram bellis arceſſere mortem?
Imminet, & tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus, & Stygiæ g) navita puppis aquæ.
Illic percuſſiſque genis, uſtoque capillo
Errat ab oſcuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic eſt, quem prole parata
Occupat in parva pigra ſenecta caſa.
Ipſe ſuas ſectatur oves, at filius agnos,
Et h) calidam feſſo comparat uxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis.
Temporis & priſci facta referre ſenem.

In-

c) veterum meorum avorum. d) tum comitans filia &c. e) Vobis cadat porcus *Myſtica victima*: appellabatur ita porcus cum erat integer & pinguiſſimus, & primus cedebatur, & multis ceremoniis immolabatur. Ov metam. ult. *Et prima putatur Hoſtia ſus meruiſſe mori*. f) *myrtus* Veneri ſacra erat, & ea in hujus Deæ ſacrificiis utebantur. g) Charon. h) feſſi ex itinere veteres lavabant.

Interea Pax arva colat. Pax candida primum
Duxit araturos sub juga curva boves.
Pax aluit vites, & succos condidit uvæ,
Funderet ut nato (*i* testa paterna merum.
Pace bidens vomerque vigent: at tristia duri
Militis in tenebris occupat arma situs.
At nobis Pax alma veni, k) spicamque teneto
Perfluat & pomis candidus *l*) ante sinus.

i) vas vinarum, sive dolium testaceum; dicitur *paterna* in quam pater novum infuderat ut a filiis vetus hauriretur. (*k pacis* simulacrum gerebat spicas, florent enim pacis tempore agri ec. *l*) sinus qui est ante, sinus inquam, Pacis, quam fingunt poetæ alis candidissimis & vultu esse. *Candida pax aderit nec solum candida vultu*. Calph. Ecl. 7.

AL. TIBULLI

Equitis Romani

EX LIBRO II.

ELEGIA I.

AMBARVALE SACRIFICIUM

Poeta describit, in quo hostia circum arva maturis frugibus ducebatur, omnesque post clamantes sequebantur, ex quibus unus querna corona ornatus cum saltatione solemni composito carmine Cereris laudes decantabat.

Quisquis adest, faveat: fruges (*a*) lustramus & agros,
Ritus ut a prisco traditus exstat avo.

 Bac-

(*a*) Hoc sacrificium appellabatur *ambarvale* ab ambiendis arvis: & immolabatur sus, ovis, & taurus unde nomen *sacra suovetaurilia*

Bacche veni, dulcisque tuis e *b*) cornibus uva
Pendeat, & spicis temporacinge Ceres.
Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla jugis: nunc ad præsepia debent
Plena coronato stare boves capite:
Omnia sint operata Deo; non audeat ulla
Lanificam pensis imposuisse manum.
Casta placent superis: pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras,
Vinctaque post olea candida turba comas.
Dii patrii, *c*) purgamus agros purgamus *d*) agrestes.
Vos mala de nostris pellite limitibus.
Neu seges eludat messem fallacibus herbis;
Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris
Ingerat ardenti grandia ligna foco.
Turbaque *e*) vernarum saturi bona signa coloni
Ludet, & ex virgis exstruet arte casas.
Eventura precor, viden' ut *f*) felicibus extis
Significet placidos nuncia fibra Deos?
Nunc mihi *g*) fumosum veteris proferte Palernum
h) Consulis, & *i*) Chie solvite vincla cado.
Vina diem celebrent; non festa luce madere

Est

b) *Bacchus cornutus*, quia primus junxit boves, vel quia est filius Jovis Ammonis cornuti. *c*) sacrificio nempe *ambarvali*. *d*) i.e. colonos. *e*) Multitudo *vernarum*, servorum vel liberorum opulenti agricolæ ludere solebat ante propitia signa Deorum, & tanquam pueri exstruebant casas. *f*) in sacrificiis aruspices & extispices viscera, sive exta diligentissime observabant, maxime vero hepar. *g*) *fumosum* i.e. generosum & spumosum. *h*) *veteris Consulis*: vini vetustas ex inscripti cado Consulis nomine noscebatur. *i*) Vinum *Chium* optimum: *Chios* insula Maris Ægæi nunc dicta *Scio*.

Est rubor, errantes & male ferre pedes.
Sed bene Messalam sua quisque ad pocula dicat,
Nomen & absentis singula verba sonent.
Gentis *k*) Aquitanæ celeber Messala triumphis,
Et magna *l*) intonsis gloria victor avis,
Huc ades, aspiraque mihi, dum carmine nostro
Redditur *m*) agricolis gratia cælitibus.
Rura cano, rurisque Deos; his vita magistris
Destituit querna pellere glande famem.
Illi compositis primum docuere tigillis
Exiguam viridi fronde operire domum.
Illi etiam tauros primum docuisse feruntur
Servitium, & plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiere feri, tunc consita pomus,
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas.
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores
Mistaque securo est sobria lympha mero.
Rura ferunt messes, calidi cum sideris æstu
Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci sedula melle favos.
Agricola assiduo primum satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede:
Et satur arenti primum est modulatus avena
Carmen, ut *n*) ornatos diceret ante Deos.
Agricola & *o*) minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexperta duxit ab arte choros:
p) Huic datus a pleno memorabile munus ovili
Dux pecoris hircus, *q*) duxerat hircus oves.
Ru-

k) vide eleg. 4. lib. I. *l*) *intonsis avis*, i.e. severis & gravibus; ita Hor. *intonsi auspiciis Catonis* &c. *m*) i. e. Faunis, Satyris, Pomonæ, Vertumno &c. *n*) ante Deos coronatos floribus &c. *o*) ante personarum usum, quem Æschylus invenit, poetæ & rustici *minio*, & fæcibus se illinebant. Hor. art. poet. *Peruncti fæcibus hora*. *p*) Hic Tibullus initium Tragædiæ tangit, cujus præmium fuit *hircus*, græce *tragos*. *q*) deduxerat hædus ille oves.

Rure puer verno primum de flore coronam
  Fecit, & antiquis imposuit r) Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
  Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc & fœmineus labor est, hinc pensa, colusque,
  Fusus & apposito pollice versat opus.
Atque aliqua assidue textrix (s) operata Minervam
  Cantat, & appulso tela sonat latere.
Ipse quoque inter agros, interque armenta Cupido
  Natus, & indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu:
  Hei mihi quam doctas nunc habet ille manus!
Sancte veni dapibus festis, sed pone sagittas,
  Et procul ardentes hinc procul abde faces.
Vos celebrem cantate Deum, pecorique vocate
  Voce palam pecori, clam sibi quisque vocet:
Aut etiam sibi quisque palam, nam turba Jocosa
  Obstrepit, & t) Phrygio tibia curva sono.
Ludite, jam nox jungit equos, currumque sequuntur
  Matris lascivo sidera u) fulva choro.
Postque venit tacitus fulvis circumdatus alis
  x) Somnus, & incerto somnia nigra pede.

ELE-

r) diis domesticis. s) jugiter laborans canit *Minervam* fusi & radii præsidem: Alii *tela sonant* i. e. instrumenta texendi appulso pectine vi brachiorum constrepunt. t) A Myda rege *Phrygiæ tibiam* inventam refert Plin. u) *sidera* rutila sequuntur currum noctis, *lascivo* choro, i. e. festivo, uti pisces *lascivi*. x) somnus existimabatur filius noctis, mortis frater, & ei alæ fuscæ tribuuntur, immittitque vel falsa, vel vera somnia

ELEGIA II.
CERINTHI

Amici sui natalem diem, ut videtur, celebrat hoc carmine Tibullus.

Dicamus bona verba, venit natalis ad aras.
Quisquis ades, lingua vir mulierque a) fave.
Urantur pia thura, foci, urantur odores,
Quos tener e terrà divite mittit Arabs.
Ipse suos b Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctus mollia serta comas:
Illius puro distillent tempora c) nardo,
Atque satur libo sit, madeatque mero:
d) Annuat & Cerinthe tibi quodcumque rogabis;
En age, quid cessas? annuit ille, roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores,
Jam reor hoc ipsos edidicisse Deos.
Nec tibi malueris totum quæcumque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove:
Nec tibi gemmarum quidquid felicibus undis
Nascitur, e) Eoi qua maris unda rubet:
f) Vota cadunt: utinam strepitantibus advolet alis
g) Flavaque conjugio vincula portet amor.
Vincula quæ maneant semper, dum tarda senectus
Inducat rugas, inficiatque comas.
Huc veniat h) natalis avis, prolemque ministret
Ludat & ante tuos turba novella pedes.

ELE-

a) Quid sit *favere lingua* non omnino convenit, cum vel silentium indici, vel bona verba ac fausta imperari existiment. b) Deum *Genium* præ ser tim die natali colebant atque invocabant. c) *Nardus*, unguentum pretiosissimum. d) putabant veteres Genios concessuros die natali quidquid rogabant. e) Oceanus orientalis dicitur *Eous* (f) irrita sunt. g) sacrum conjugii vinculum intelligit, quod græce *ceston*, quo putabant conjuges devinctos in perpetua permanere concordia. h) *avis natalis* seu cornix symbolum concordiæ, quam in nuptiis invocabant.

ELEGIA III.

MESSALINUM

Laudat Messalæ filium, qui fuerat cooptatus in collegium Quindecim virorum, ad quos cura librorum Sibyllinorum pertinebat, & ob eam rem Apollinem invocat.

Phoebe fave, novus ingreditur tua templa *a)* sacerdos
Huc age cum cithara carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
Nunc precor ad laudes *b)* flectere verba meas.
Ipse triumphali devinctus tempora lauro,
Dum cumulant aras, ad tua sacra veni.
Sed nitidus pulcherque veni: nunc indue vestem
c) Sepositam: longas nunc bene pecte comas.
d) Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
Victori laudes concinuisse Jovi.
Tu procul eventura vides, *e)* tibi deditus augur
Scit bene quid *f)* fati provida cantet avis.
Tuque regis sortes: per te præsentit aruspex
g) Lubrica signavit cum Deus exta notis.
Te duce Romanos nunquam frustrata *h)* Sibylla est,
Abdita quæ *i)* senis fata canit pedibus.

Phoe-

a) Messalinus augur sive poeta. Apollinis sacerdotes & musarum dicuntur poetæ *b)* orat Phoebum, ut ad laudes Messalini citharam & cantum flectat *c) sepositam*, i. e. quam induebat Phoebus diebus solemnioribus. *d)* Dicitur Apollo Jovi patri suo laudes celebrasse de triumpho, quem assecutus est de Saturni fuga, qui latitavit diu apud regem Janum, deinde Phoebum tantæ elegantiæ appaiuisse referunt, ut deos omnes in se converterit. *e)* auspex per te vaticinatur. *f) fati* præscia. *g)* credebant veteres extis inesse vim, quæ Apollinis beneficio declararet futura. *h)* Cumanam intelligit, quæ Tarquinio Prisco libros vendidit, in quibus heroico carmine fata Romanorum descripta continebantur. *i)* i. e. versibus heroicis: hujusmodi sunt quæ nunc circumferuntur Sibyllæ Cumanæ carmina.

Phoebe, sacras Messalinum sine tangere k)chartas
Vatis: & ipse, precor, quod canat illa, doce.
Hæc dedit Æneæ l) sortes, postquam ille m) paren-
Dicitur, & raptos sustinuisse Lares. (tem
n)Hæc fore credebat Romam, cum * moestus ab alto
Ilion, ardentes respiceretque Deos.
Romulus æternæ nondum formaverat urbis
Moenia consorti non habitanda Remo.
Sed tunc pascebant herbosa o) Palatia vaccæ,
Et stabant humiles in p) Jovis Arce casæ.
Lacte q) madens illic suberat Panilicis umbræ,
Et facta agresti lignea falce Pales:
Pendebatque r) vagi pastoris in arbore votum,
Garrula silvestri fistula sacra Deo:
Fistula, cui semper decrescit arundinis s) ordo:
Nam calamus cera Jungitur usque minor,
At qua t) Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulsa per vada linter aqua.
Impiger u) Ænea, volitantis frater Amoris,
Troi-

k) i. e. libros Sybillinos, quorum cura penes quindecimviros erat, inter quos cooptatus fuerat Messalinus. l) vide Virg. 6. Æn. m) Æneas patrem humeris & manu Deos penates seu *Lares* in Italiam asportavit. n) *Hæc* i. e. Sibylla *credebat* Romam fore post Trojam incensam, * cum Æneas tristis e mari spectaret *Ilion ec.* o) i. e. montem Palatinum. p) *Arx jovis* est Capitolium. q) *Pan* & *Pales* dii pastorales, quos lacte spargebant. Tibull *Et placidam soleo spargere lacte Palem.* r) *vagi*, i. e. militiam vel artem aliam desinentis: instrumenta Diis artis præsidibus appendebant veteres. s) Virg. Ecl. 2. v. 36. *Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula.* *Es velabrum* locus inter forum Romanum, Palatium & Aventinum, disclusum olim paludibus a reliqua urbe, unde lintribus per *Velabrum* vehebantur quadrantem solventes. (u) *Æneas* strenuus dicitur *frater Cupidinis*, cum uterque matrem Vene-
rem

Troica qui profugis sacra vehis ratibus,
Jam tibi *y*) Laurentes assignat Jupiter agros,
Jam vocat errantes hospita terra Lares.
Troja quidem tum se mirabitur; & sibi dicet
Vos bene tam longa consuluisse via.
Illic sanctus eris, cum te veneranda *z*) Numici
Unda Deum cœlo miserit *a*) Indigetem.
Ecce super fessas volitat victoria puppes;
Tandem ad Trojanos *b*) Diva superba venit.
Ecce mihi lucent *c*) Rutulis incendia castris;
Jam tibi prædico, barbare Turne, necem.
Ante oculos *d*) Laurens castrum, murusq: *e*) Lavini est.
f) Albaque ab Ascanio condita longa duce.
Te quoque jam video, Marti placitura sacerdos
g) Ilia Vestales deseruisse focos.

Car-

rem habuerit; dicitur *volitans amor* ob inconstantiam, unde ei pennas attribuere. *y*) *Laurentes agri* i. e. *Laurentum* oppidum a Pico rege conditum. *Laurentis regia Pici*. Virg: *z*) *Numicius* fluvius Latii, in quo Æneæ cadaver Ascanius reperit *a*) *Indigetes* Dii, sunt Dii patrii ex hominibus facti: de Ænea fabula est: Turno occiso, & accepta Lavinia in conjugem fugiens Mezentium in Numicium flu.cecidit,ei submerso templum erexit Ascanius, deumque *Indigetem* appellari voluit. Liv. I. Histor. *b*) *Victoria* dicitur *Dea superba* ob fastum et magnificentiam, quam secum defert. *c*) Rutuli duce Turno adversus Trojanos bellum gessere, uti Virg. in sex postremis lib. Æneid. canit *d*) Laurentum, urbs Latii: *Ut belli signum Laurenti Turnus ab arce*: Virg. lib. 8. *e*) Lavinium urbs ab Ænea condita a conjugis suæ nomine. *f*) *Ascanius* relicto Laviniæ novercæ Lavinio urbe, multitudine civium florente, *Albam longam* regni sedem condidit, quam *Albam* a sue alba ibidem olim reperta appellavit *g*) *Ilia* quæ et *Rhea*, et *Silvia* mater Remi et Romuli, quam Amulius Numitore fratre pulso, et

inter-

Carpite nunc tauri de septem montibus herbas,
Dum licet: hic magnæ jam locus urbis erit.
Roma tuum nomen terris fatale regendis,
Qua sua de cælo prospicit *h*) arva Ceres:
Quaque patent ortus, & qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
i) Vera cano: sic usque sacras innoxia lauros
Vescar, & æternum sit mihi virginitas.
Hæc cecinit vates, & te sibi, Phœbe, vocavit,
k) Jactavit fusa sed caput ante coma.
Quidquid *l*) Amalthea, quidquid Marpessia dixit,
Herophile Phœbo grata quod admonuit:
Quasque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes,
Portarit, sicco perlueritque sinu:
Hæ fore dixerunt belli mala signa *m*) cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis:
Atque tubas, atque arma ferunt strepitantia cœlo
Audita, & lucos præcinuisse fugam.
Ipsum etiam *n*) Solem defectum lumine vidit
Jungere pallentes nubilus annus equos.
Et simulacra Deum lacrymas fudisse tepentes,
Fataque vocales præmonuisse boves.

Hæc

interfecto ejusdem filio Lauso, Virginem *Vestalem* fecit, ut ipsi spem partus adimeret: at illa ex Marte geminos edidit filios qui Romam condiderunt. *h*) *arva Cereris* debent sumi pro toto terrarum orbe, non pro Sicilia solum. *i*) ego Sybilla vera cano: vates innoxii vaticinantes comedebant lauri folia. k) Vates & divini jactabant caput effusis comis. *l*) Ex Varrone decem fuere Sibyllæ: Amalthea quæ & Cumana libros attulit vaticiniorum Tarquinio: Tibullus dicit fuisse Sibyllam Albuneam, quæ sortes seu hos libros Tarquinio obtulit, quos siccos, & sicco pectore etsi aqua perluebat gestavit. *m*) hæ vaticinatæ sunt cometen futurum infaustum omen belli, & cætera prodigia. *n*) id accidit cum Cæsar dictator occisus est, & per totum annum sol palluisse fertur.

Hæc fuerunt olim, sed tu jam, mitis Apollo,
Prodigia indomitis merge sub æquoribus.
Ut succensa sacris o) crepitet bene laurea flammis,
Omine quo felix, & sacer annus eat.
At laurus bona signa dedit: gaudete coloni.
Distendet spicis horrea plena Ceres.
Oblitus & musto feriet pede rusticus uvas,
Dolia dum, magni deficiuntque lacus.
At madidus Baccho sua festa p) Palilia pastor
Concinet: a stabulis tunc procul este lupi.
Ille levis stipulæ solemnes potus acervos
Accendet, flammas transilietque sacras.
Et fœtus matrona dabit, natusque parenti
Oscula comprensis auribus eripiet.
Nec tædebit avum parvo advigilare nepoti,
Balbaque cum puero dicere verba senem,
Tunc operata Deo pubes discumbet in herba,
Arboris antiquæ qua levis umbra cadet.
Aut e veste sacra tendet umbracula q) sertis
Vincta, coronatus stabit & ipse r) calix.
At sibi quisque dapes, & festas extruet alte
Cespitibus mensas, cespitibusque torum.
Ingeret hic potus juvenis maledicta puellis,
Postmodo quæ votis irrita facta velit.
Nam ferus ille suæ, plorabit sobrius idem,
Et se jurabit mente fuisse mala.
Pace tua pereant arcus, pereantque sagittæ
Phoebe, modo in terris erret inermis amor

Ut

o) laurus combusta si resonaret, felix faustumque portendebat. p) in festis *Palis* Deæ pastorum congestum foenum & stipulas accendebant, transiliebantque flammas quibus se expiari credebant. q) *sertis* i. e. redimiculis: serta Campana herbæ genus est Cato RR. serta etiam dicitur funis, sive restis Pallad. r) *Et vina coronant* Virg.

Ut Messalinum celebrem cum præmia belli
  Ante suos currus s) oppida victa feret.
Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti
  Miles io, magna voce triumphe canam.
Tunc Messala meus pia det spectacula turbæ.
  Et plaudat curru prætereunte pater.
Annue, sic tibi sint t) intonsi, Phœbe, capilli:
  Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

s in triumphis simulacra urbium victarum præferri solemne erat. t post preces poeta Phoebo adblanditur per ostentationem earum rerum, quas illi gratas esse novit.

AL. TIBULLI

Equitis Romani

EX LIBRO III.

ELEGIA I.

KALENDIS MARTIIS.

Ad invicem, maxime ad matronas Romani dona, seu strenas mittebant; quare poeta musas obtestatur, ut aperiant quo dono Neæram suam debeat munerari: inde rogat, ut libellum suum perpolitum ad eam perferant.

Martis Romani festæ venere calendæ:
  Exoriens nostris hinc fuit a) annus avis.
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa,
  Perque vias urbis munera, perque domos.
Dici-

a) Mensis Martius initium anni fuit apud priscos Romanos a Marte gentis patre: Numa deinceps Januarium & Februarium adjecit.

Dicite Pierides, quonam donetur honore
Seu mea, seu fallor, cara Neæra tamen,
Carminibus sponsæ, pretio capiuntur avaræ;
Gaudeat, ut digna est, versibus illa meis.
b) Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
Pumex & canas tondeat ante comas:
Summaque prætexat tenuis fastigia chartæ,
Indicet ut nomen littera picta meum.
Atque inter geminas pingantur *c*) cornua frontes
Sic etenim comtum mittere oportet opus,
Per vos *d* auctores hujus mihi carminis oro,
Castaliamque umbram, *e*) Pieriosque lacus:
Ite domum, cultumque illi donare libellum:
Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referet, si nostri mutua cura est,
An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum Nympham larga donate salute,
Atque hæc submisso dicite verba sono:
Hæc tibi, vir *f*) quondam, nunc frater, casta Neæra
Mittit, & accipias munera parva rogat.
Teque suis jurat caram magis esse medullis:
Sive sibi conjux, sive futura soror.
Sed potius conjux: hujus spem nominis *g*) illi
Auferet extincto pallida *h*) Ditis aqua.

El E-

b) præclarum testimonium hoc Tibulli de veterum cura in ornandis libris. *luteus* color: i. e. croceus. *c*) *Cornua* in libris erant capitula quædam ossea vel eburnea ad modum lunulæ, Ausonius appellat illa *menidem* i. e. lunulam. *Frontes* vero erant extremitates membranarum complicatarum, quæ pumice poliebantur. (*d auctores* in fœmin. gen. musæ sunt carminum præsides. *e*) i. e. per fontem prope Pierium montem Thessaliæ musis sacrum. *f*) *quondam* hic notat tempus futurum. Tibullus Neæram futuram sibi uxorem amabat veluti sororem. *g*) *illi* i. e. Tibullo. *h*) *Dictis* est Pluto ipse utroque nomine a divitiis deducto.

ELEGIA II.

CUM NEÆRA SPONSA

Dissidium suum sub Lygdami nomine deflet.

Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
Vivere et erepta conjuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non hæc patientia nostro
Ingenio: frangit fortia corde dolor.
Hæc mihi verba loqui pudor est, vitæque fateri
Tot mala perpessæ tædia nota meæ:
Ergo ego cum tenuem fuero mutatus in umbram.
Candidaque ossa super nigra favilla teget,
Ante meum veniat longos (a incompta capillos,
Et fleat ante meum mœsta Neæra rogum.
Sed veniat caræ matris comitata dolore.
Mœreat hæc genero, mœreat illa viro.
Præfatæ ante meos manes, animamque precatæ:
Perfusæque pias ante liquore manus,
Pars, quæ sola mei superabit corporis, ossa
Incinctæ nigra candida veste legant.
Et primum annoso spargant collecta Lyæo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent.
Post hæc (b carbaseis humorem tollere velis,
Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illic quas mittit dives (c Panchaja merces,
Eoique Arapes, dives et Assyria:
Et nostri? memores lacrymæ fundantur eodem.
Sic ego componi versus in ossa velim.

Sed

a) Elegantissimo poeta funerum et ossilegii cæremonias et ritus depingit. (b ossa vino, lacte et odoribus respersa linteis exsiccabant, ut humor, quo fuerant irrigata, exsugeretur. (c *Panchaja*, Arabia et Assyria regiones Asiæ, in quibus arbores thuriferæ sponte nascuntur.

Sed tristem mortis demonstret littera causam;
Atque hæc in celebri carmina fronte notet:
Lygdamus hic situs est: dolor huic, & cura Neæræ
Conjugis ereptæ, caussa perire fuit.

ELEGIA III.

VOTA MULTA SE DIIS
Persolvisse ait poeta, ut Neæra sponsa sibi restituatur: negatque sibi aliud quidpiam jucundum contingere apud mortales: si nulla sit spes ut in gratiam cum ipsa redeat, e vivis ad inferos abire optat.

Quid prodest cœlum votis implesse, Neæra?
a) Blandaque cum multa thura dedisse prece?
b) Non ut marmorei prodirem e limine tecti
Insignis clara, conspicuusque domo:
Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
Et magnas messes terra benigna daret;
Sed tecum ut longe sociarem gaudia vitæ,
Inque tuo caderet nostra senecta sinu.
Tunc, cum permenso defunctus tempore lucis
Nudus *c*) Lethæa cogerer ire rate.
Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri?
Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest *d*)Phrygiis innixa columnis,
Tænare sive tuis, sive Caryste tuis.

Et

a) *Blandi thuris honores* Proper. thura blandos & propitios reddunt Deos. *b*) sensus est: vota feci, non ut marmoreis fruar domibus &c. sed tecum ut longæ &c. (*c*) Charontis rate per flumen Lethen vehar. *d*) notus omnibus lapis *Phrygius*. *Tænarus* promontorium Laconiæ regionis in Peloponeso: hic prope specum valde umbrosum, per quem Hercules Cerberum ad superos traxit, est marmor viridis coloris. Carystus insulæ Eubœæ oppidum: hinc columnæ marmoreæ multiplicis coloris varietate commendatæ eruuntur.

Et e) nemora in domibus sacros imitantia lucos ?
Aurataeque trabes, marmoreumque solum ?
Quidve in f) Erythraeo legitur quae littore concha ;
Tinctaque Sidonio g) murice lana juvat ?
Et quae praeterea populus miratur ? in illis
Invidia est : falso plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curaeque levantur.
Nam fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum jucunda, Neaera.
At sine te ; regum munera nulla volo.
O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem !
O mihi felicem terque quaterque diem !
At si pro dulci reditu quaecunque voventur,
Audiat aversa non meus aure Deus :
Nec me regna juvent, nec h) Lydius aurifer amnis ;
Naec quas terrarum sustinet orbis opes.
Haec alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo cara conjuge posse frui.
Adsis, & timidis faveas, i) Saturnia, votis,
Et faveas concha, Cypria, vecta tua.
Aut si fata negant reditum, k) tristesque sorores,
Stamina quae ducunt, quaeque futura neunt :
Me vocet in vastos amnes, l) nigramque paludem
Dives in ignava luridus Orcus aqua.

E ELE-

e) viridaria voluptatis gratia olim in nobilium virorum domibus. f) pro toto mari orientali accipitur Erythraeum. g) murex marinus piscis, cujus succo purpura tingitur : *Sidon* Phoenicae urbs nobilissima claritate & antiquitate cumTyro contendens. h) *Lydiae amnis* est Pactolus, qui arenas & strigmenta auri cum undis devolvere creditur. i) Juno Saturni filia, & Venus in Cypro genita concha vehi credebatur. k) tres Parcae : *Clotho colum bajulat*, *Lachesis net*, *Atropos secat* : sunt autem lanificae & fatidicae. l) *nigra palus* est Styx tanta veneratione habita a superis ; ut si per illam quidquam jurarent nullo pacto violari posse crederent.

ELEGIA IV.

SOMNIUM

Detestatur, quo visus sibi erat audire ex Apolline Naeram alteri se nupturam jurasse, eamque ipsius Dei verbis admonet, ne hujusmodi consilium capiat.

Dii meliora ferant, nec sint insomnia vera,
  Quæ tulit hesterna proxima nocte quies.
Ite procul, vanum falsumque avertite visum,
  Desinite in vobis quærere velle fidem.
Divi vera monent: venturæ nuncia sortis
  Vera monent *a*) Thuscis exta probata viris.
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
  Et pavidas mentes falsa timere jubent;
At natum in curas hominum genus omina noctis
  Farre pio placant, & *b*) saliente sale.
Et tamen, utcunque est, sive illi vera monenti,
  Mendaci somno credere sive volent:
Efficiat vanos noctis *c*) Lucina timores,
  Et frustra immeritum pertimuisse velit.
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
  Nec læsit magnos impia lingua Deos.
Jam nox æthereum nigris emensa quadrigis
  Mundum cæruleo laverat *d*) amne rotas:
Nec me sopierat menti Deus utilis ægræ
  Somnus: sollicitas deficit ante domos.
Tandem cum summo Phœbus prospexit ab ortu,
  Pressit languentis lumina sera quies.

Hic

a) Thuscorum gens arte *extispicina* seu aruspicina quantum valuerit, norunt qui veterum monumenta tantisper attigerunt. *b*) *sal* in igne conjectus crepitans exsilit. *c*) i. e. Luna *d*) *amnis* idest oceanus.

e) Hic juvenis casta redimitus tempora lauro
Est visus nostra ponere sede pedem;
Non illo quidquam formosius ulla priorum
Ætas, humanum nec videt illud opus.
Intonsi crines longa cervice fluebant,
Stillabat f) Tyrio myrrhea rore coma.
Candor erat, qualem præfert Latonia Luna,
Et color in niveo corpore purpureus:
Ut juveni primum virgo deducta marito
Inficitur teneras, ore rubente, genas:
Ut cum contexunt amaranthis alba puellæ
Lilia, & autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere g) palla:
Namque hæc in nitido corpore vestis erat.
Artis opus raræ fulgens testudine & auro
Pendebat læva garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno
Felices cantus ore sonante dedit.
Sed postquam fuerant digiti cum voce locuti,
Edidit hæc tristi dulcia verba modo.
Salve h) cura Deum, casto nam rite poetæ
Phœbusque, & i) Bacchus, Pieridesque favent,
Sed proles Semeles Bacchus, doctæque sorores
Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.
Et mihi K) fatorum leges, æviique futuri
Eventura pater posse videre dedit.
Quare ego quæ dico non fallax, accipe, vates;
Quodque Deus vero Cynthius ore ferat.

e) describit Apollinem. f) *Mirrhea coma* dicitur a colore, & odore, color est subflavus, odor exquisitissimus, unde stillabat Tyrio nardo: nardus optima in Tyro. g) vestis propria mulierum ad talos usque defluens. h) *At sacri vates, & divum cura vocamur*, Ovid. de Tibull. obitu. i) Vinum est virtutis & ingenii incitamentum: *Fœcundi cali es quem non fecere isertum.*? ait. Horat. K) idem Apollo passim templa & oracula habuit.

Pro qua ſollicita cæleſtia numina votis;
  Quæ tibi ſecuros non ſinit ire dies:
Et cum te *l*) fuſco ſomnus velavit amictu,
  Vanum nocturnis fallit imaginibus:
Carminibus celebrata tuis formoſa Neæra
  Alterius mavult eſſe puella viri;
Diverſaſque ſuas agitat mens impia curas,
  Nec gaudet caſta nupta Neæra domo.
Ah crudele genus, nec fidum fœmina nomen!
  Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum!
Sed flecti poterit; mens eſt mutabilis illis;
  Tu modo cum multa brachia tende fide.
Sævus amor docuit dominæ fera verba minantis
  Sævus amor docuit verbera poſſe pati.
Me quondam *m*) Admeti niveas paviſſe juvencas
  Non eſt in vanum fabula ficta jocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere ſonora,
  Nec ſimiles chordis reddere voce ſonos:
Sed perlucenti cantus meditabar avena,
  Ille ego Latonæ filius atque Jovis.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas:
  Vincuntur molli pectora dura prece.
Quod ſi vera canunt ſacris oracula templis,
  Hæc illi noſtro nomine dicta refer:
Hoc tibi conjugium promittit *n*) Delius ipſe.
  Felix hoc: alium deſine velle virum.
Dixit, & ignavus defluxit pectore ſomnus.
  Ah ego ne poſſim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
  Nec tantum crimen pectore ineſſe tuo.
Nam te nec vaſti genuerunt æquora Ponti,
Nec

l) ſomnus Deus cornu manu tenet & veſte fuſca induitur. *m*) amore *Admeti* Theſſaliæ regis incenſus Apollo novem annos armenta paviſſe dicitur *n*) Apollo Delius nomine natus eſt in Delo inſula, ubi ejus oracula frequentiſſima.

Nec flammam volvens ore o) Chimæra fero:
Nec p) canis anguinea redimitus terga caterva,
Cui tres sunt linguæ, tergeminumque caput:
q) Scyllaque virgineam canibus succincta figuram
Nec te conceptam sæva leæna tulit:
Barbara nec r) Scythiæ tellus, horrendave s) Syrtis:
Sed culta & duris non habitanda domus:
Et longe ante alias omnes mitissima mater,
Isque pater, quo non alter amabilior.
Hæc Deus in melius crudelia somnia vertat,
Et jubeat tepidos irrita ferre Notos.

o) monstrum triforme in ore flammas, caput pectusque leonis, ventrem capræ, & caudam draconis habuisse fingitur. p) Cerberus auguineis jubis deformis &c. q) de *Scylla* vid. Virg. & Ovid. 14. metamor. r) Scythiæ regio latissima partim Asiæ, partim etiam Europæ, gentes efferatas habet. s) *Syrtis*, sinus ad Africæ littus fabulosus, & periculi plenus.

ELEGIA V.

DUM AQUARUM TUSCARUM BALNEAS

Quidam Tibulli familiares adiissent, adversa quindecim dierum valetudine ipse correptus est Romæ: cumque morbi gravitatem timeret, Proserpinam mortis & vitæ dominam rogat, ut diutius sibi vivere liceat, quippe qui & juvenis & pius.

VOs tenet, a) Etruscis manat quæ fontibus unda,
Unda sub æstivum non adeunda Canem:
Nunc autem sacris b) Bajarum maxima lymphis,

 Cum

a) Calidarum aquarum apud Tuscos meminit Varro lib. 8 de L.L. quæ quidem per æstatem insalubres. b *maxima Bajarum lymphis*: i. e. unda Etrusca est longe melior ipsis Bajarum aquis ineunte vere: *Bajæ* urbs Campaniæ a Bajo Ulyssis socio sic dicta, amoenissi-

Cum se *c)* purpureo vere remitti hyems.
At mihi *d)* Persephone nigram denunciat horam,
Immerito juveni parce nocere, Dea.
Non ego tentavi nulli temeranda virorum
Audax laudandæ *e)* sacra docere Deæ.
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit.
Nec nos sacrilegos templis admovimus ignes,
Nec cor sollicitant facta nefanda meum.
Nec nos insanæ meditantes jurgia linguæ,
Impia in adversos solvimus ora Deos.
Et nondum cani nigros læsere capillos,
Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primo nostrum videre parentes,
f) Cum cecidit fato consuluterque pari.
Quid fraudare juvat vitem crescentibus uvis?
Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite pallentes umbras quicumque tenetis,
Duraque sortiti *g)* tertia regna Dei.
h) Elysios olim liceat cognoscere campos

Læ-

nissima, Hor. *Nullus in orbe sinus Baiis prælucet amœnis*, dicuntur *sacræ*, quia ad omnes fere morbos depellendos aptæ: Hinc Sidonius omnes aquas calidas Bajas appellat. *c)* color purpureus pro pulchro accipitur, unde Horat. l. 4. Od. 1. *Paulli, purpureis ales oloribus*, at olores albi sunt *d)* alio nomine Proserpina, in cujus potestate hominum fata esse credebant *e)* sacra Cereris & Proserpinæ intelligit: ea enim vulgare grande piaculum: *Ceres* dicitur *dea laudanda* ob magna ejus merita in mortales, quos docuit arare, serere &c. *f)* de hoc pentametro vide pag. 71. hujus libelli *g)* Plutonem intelligit, cujus regnum infra terram vocatur *tertium*: sorte enim contigit Jovi Cælum, Neptuno aqua, Plutoni inferorum imperium. *h)* in *Elysiis campis*, habitare animas virorum virtute præstantium fabulati sunt poetæ: quidam eos insulis fortunatis, quidam Lunæ addi-

Lethæamque *i*) ratem. *k*) Cimmeriosque lacus.
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta,
Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano nequidquam terrear * æstu.
Languentur quinos sed mea membra dies.
At vobis l husex celebrantur numina lymphæ,
Et facilis lenta pellitur unda manu.
Vivite felices, memores & vivite nostri:
Sive erimus, seu nos fata fuisse velint.
Interea *m*) nigras pecudes promittite Diti,
Et nivei lactis pocula mista mero.

addixere: *i*) i.e. *ratem* Charontis *k*) *Cimerii lacus* sunt famosi specus, per quos patebat aditus ad inferos siti ad Aquilonem, * ut inani frustra concutiar formidine. *n* natandi peritiam & balnearum usum apud veteres docebantur vel pueri ante elementorum scientiam. *m*) Plutoni sive Diti nigræ victime mactabantur.

ELEGIA VI.

LIBERUM PATREM

Seu Bacchum precatur Tibullus, ut se dolore levet; deinde pincernam jubet generosissimum vinum ministrare, sociosque precatur ut genio indulgeant.

a) CAndide Liber ades: sic sit tibi mystica vitis
Semper, sic hedera tempora vincta feras
Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem:
Sæpe tuo cecidit munere victus amor.
Care *b*) puer, madeant generoso pocula Baccho
Et nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum curæ genus, ite labores;
Fulserit hic niveis *c*) Delius alitibus.

a) *Candidus* idest pulcher, minime fucatus, sincerus. *Liber*, qui a curis solvit. *mystica vitis*, i. e. tibi sacra. *b*) *puer*. i. e. famulus & minister,

Vos modo propoſito dulces faveatis amici,
Neve neget quiſquam me duce ſe comitem.
Ille facit dites animos Deus, ille ferocem
Contudit, & dominæ miſit in arbitrium.
Armenias tigres, & fulvas ille leænas
Vicit, & indomitis mollia corda dedit.
d) Hæc amor, & majora volet, ſed poſcite Bacchi
Munera; quem veſtrum pocula ſicca juvant?
e) Convenit ex æquo, nec torvus Liber in illos,
Qui ſe, quique una vina jocoſa colunt.
Jam venit iratus nimium nimiumque ſeverus;
Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his pœnas qualis quantuſque minetur,
f) Cadmeæ matris præda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic ſit timor: illaque, ſi qua eſt,
Quid valeat læſi, ſentiat, ira Dei.
Quid precor ah demens? venti temeraria vota,
Aeriæ & nubes g) diripienda ferant:
Quamvis nulla mei ſupereſt tibi cura, Neæra:
Sis felix, & ſint candida fata tua.
At nos ſecuræ reddamus tempora menſæ:
Venit poſt multas una ſerena dies.

ELE-

c) *Delius* i. e. Apollo a Delo inſula, ubi natus, optat ut tranſeat felix dies, quo cupit genio & vino indulgere, d) hæc & majora poteſt. e) æqualiter ipſi convenit cum iis qui ipſum venerantur, & læta vina bibunt. f) Agave Cadmi filia ſpretis Bacchi ſacris Pentheum filium ſuum in furorem acta Dei hujus potenti numine pro fera dilaniavit, mater Cadmæa eſt Agave ipſa. g) venti & nubes ferant vota mea diſpergenda, quæ ſine conſilio emiſi.

ELEGIA VII.

LÆTITIAM SIMULARE

Difficillimum est Tibullo gravibus curis presso de amicorum perfidia, conquerenti.

Hei mihi, difficile est imitari gaudia falsa:
  Difficile est tristi fingere mente jocum.
Nec bene mendaci risus componitur ore,
  Nec bene sollicitis a) ebria verba sonant.
Quid queror infelix? turpes discedite curæ:
  Odit b) Lenæus tristia verba pater.
c) Gnossia, Theseæ quondam perjuria linguæ
  Flevisti ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullos
  Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: felix quicumque dolore
  Alterius disces posse carere tuo.

a) Dicta vinosa non conveniunt anxiis. b) Unum ex nominibus Bacchi, a græca voce ductum, quod torcular denotat. c) de *Gnossia*, de *Theseo*, de *Minoide* & *Catullo* vide pag. 40.& seq. hujus libelli.

AL. TIBULLI

Equitis Romani.

EX LIBRO IV.

PANEGYRICUS AD MESSALAM.

Te Messala, canam. Quanquam me cognita virtus
  Terret, ut infirmæ nequeant subsistere vires,
Incipiam tamen. At meritas si carmina laudes
Deficiant, humilis tantis sim a) conditor actis:

a) Utinam sim scriptor actorum tuorum. Virg. *tristia condere bella*.

Nec tua te præter chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis ut non majora supersint:
Est nobis voluisse satis. Nec munera parva
Respueris: etiam Phœbo gratissima dona
b) Cres tulit, & cunctis Baccho jucundior *c*) hospes
Icarus, ut puro testantur sidera cælo.
Erigoneque, Canisque, neget ne longior ætas.
Quin etiam *d*) Alcides Deus ascensurus Olympum
Læta Molorcheis posuit vestigia tectis.
Parvaque cælestes pacavit *e*) mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvus labor, ut tibi possim
Inde alios aliosque memor componere versus.
Alter dictet opus magni mirabile mundi,
Qualis in immenso *f*) desederit aere tellus;
Qualis & in curvum pontus *g*) confluxerit orbem,
Et vagus e terris *h*) qua surgere nititur aer,
Huic & contextus passim fluat igneus æther,
Pendentique super claudantur ut omnia cælo.

At

b) Quis fuerit hic Cretensis, ignota prorsus est fabula *c*) *Icarus* Bacchum hospitem excepit, & ab eo usum vini & colendi vites rationem accepit, quam artem cum pastores docuisset, illique obruti vino opinantes venenum ab Icaro sibi propinatum, interemerunt: Erigone ejus filia indicio canis cum necem patris agnovisset suspendio se enecavit: unde inter astra relati sunt Icarus, seu Bootes, Erigone & Canis. *d*) Hercules ascensurus in cælum ab *Molorcho* pastore hospitio exceptus fuit, mox interfecturus Leonem in Silva Nemeæa. *e*) Thuris vel Salis granum sæpe pacavit Deos. *f*) Cic. de Nat. Deor. lib. 2. Terra crassissima mundi regio medium mundi locum tenet. *g*) mare terram complectitur undique. *h*) quatuor elementa tetigit, ex quibus secundum veterum opinionem mundus constat, aer a terra volitans surgit in sublime, aeri connexus ignis undique miscetur: denique omnia cælo imminente contineantur.

At quodcumque meæ poterunt audere Camenæ,
Seu tibi par poterunt, seu, quod spes abnuit, ultra
Sive minus, certeque canent minus, omne vovemus
Hoc tibi, nec tanto careat mihi nomine charta.
Nam, quanquam antiquæ gentis superant tibi laudes
Non tua majorum contenta est gloria fama;
Nec quæris quid quaque *i*) index sub imagine dicat,
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi majores, majus decus ipse futurus.
At tua non titulus capiet sub nomine facta,
Æterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique quique canent vincto pede, quique soluto
Queis potius certamen erit, sim victor in illis,
Ut nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Nam quis te majora gerit *k*) castrisve, forove?
Nec tamen hinc aut hinc tibi laus majorve, minorve,
Justa pari premitur veluti cum pondere libra
Prona, nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa.
m) Qualis, inæquatum si quando onus urget utrinq;
Instabilis natat alterno depressior orbe.
Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
Non alius sedare queat, seu judicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non *n*) Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora, vel parvæ magnum decus Urbis Ulyssem,
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
Sæcula fertilibus Titan decurreret horis:

i) *index* denotat virorum elogium quod referebant imagines, & in eorum basi *index* sive *titulus* scribebantur. *k*) militiæ vel domi. *l*) æqua tibi laus in pace & in bello. *m*) contra vero si pondera sint inæqualia in orbe alterno, i. e. in lance. *n*) pylos, & Ithaca urbes Græciæ, altera Nestoris patria, altera Ulyssis: primus vixit ann. 300. summa prudentia parique eloquentia. De Ulysse vide Homeri Odysseam cujus errores varios enumerat Tibullus.

Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam o) Ciconumq; manus adversis reppulit armis:
Non valuit p) Lotos cæptos avertere cursus:
Cessit & Ætnææ q) Neptunius incola rupis
Victa Maroneo foedatus lumina Baccho.
Vexit & r) Æolios placidum per Nerea ventos.
Incultos adiit s) Læstrigonas, Antiphatenque,
Mobilis Artaciæ gelidos quos irrigat unda.
Solum nec doctæ verterunt pocula t) Circes:
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis,
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
u) Cimmerion etiam obscuras accessit ad arces:

Quies

o) sunt Thraciæ populi, ad quos post Trojam excisam primum appulit Ulysses & eos devicit. p) delatus Ulyss. ad *Lotophagos* in Africam, cum duo ejus socii *Lotum* herbam suavissimam, & patriæ oblivionem inducentem gustassent, vix eos tandem reduxit. vid. Odyss. 9. q) Polyphemum intelligit filium Neptuni, inebriatum vino *Maroneo* i. e. a Ciconibus accepto. *Maronea* eadem ac Ismarus urbs Ciconum prima. *Fœdatus lumina*: a Polyphemo ebrio Ulysses oculum prægrandem extraxit Odyss. 9. r) Ulysses ab Æolo ventorum rege in utre accepit ventos præter Zephyrum, quocum in patriam sine tempestate navigaret: at socii Ulysse obdormiente congestas in utre gazas opinantes solverunt utres, unde iterum tempestatibus Ulysses jactatus. Hom. Odyss. 10. s) ad *Lestrigonas* & eorum regem Antiphaten Formiarum conditorem etiam appulit Ulysses; hi autem humanis victitabant carnibus, & ex Ulyssis sociis unum dilaniarunt. Hos irrigat fluvius Artaeia Odyss. 10. t) *Circes* fabella omnibus nota vid. Virg. & Odyss. 10. u) *Cimmerii* populi Asiæ vicini sedibus Amazonum, ad quos appulit Ulysses & ab Hom. ad Inferos ponuntur, habitant climata cooperta caliginibus, utpote a sole remotissimi.

Queis numquam candente dies apparuit ortu,
Sive super terras Phœbus, seu curreret infra.
Vidit ut x) inferno Plutoni ſubdita regna
Magna Deum proles levibus discurreret umbris.
Præteriitque cita y) Sirenum littora puppi.
Illum inter geminæ nantem confinia mortis
Nec Scylle z) sævo conterruit impetus ore;
Cum canibus rapidas inter freta serperet undas,
Nec violenta suo consumpsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur a) pascua Solis,
Non Amor, & fœcunda Atlantidos arva b) Calypsus,
Finis & erroris miseri c) Phæacia tellus.
Atque hæc seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula sive novum dedit his erroribus orbem.
Sit labor illius, tua dum d) facundia major.
Nam te non alius belli tenet aptius artes,
Qua deceat tutam castris prææducere fossam,
Qualiter adversos hosti defigere e) cervos:

Quemve

x) Ulysses per Cimmerios descendit ad regna Plutonis. y) Sirenum fabula notissima. z) *Scylla* & *Carybdis* monstra seu scopuli prope Siciliam navigantibus plena periculi. Vide Virg. Æn. 3. & Hom. Odyss. lib. 12. a) Ulyssis socii Solis boves mactarunt in Sicilia, qui in frusta dissecti & tosti etiam mugiebant: Sol indignatus conquestus est cum Jove qui navem Ulyssis fulmine incendit. b) *Calypso* Atlantis filia regina Ortygiæ insulæ, quæ naufragum Ulyssem incensa navi excepit, adeoque adamavit, ut per septem annos abire non permiserit. Calypsus genit. cas. c) *Phæacia* est insula, Corcyra vulgo *Corfù* dicitur finis errorum *Ulyssis*, quia inde recta navigavit in Ithacam patriam suam. d) Quintilianus asserit, *Messalam*, etiam Cicerone florente, in dicendo præsetulisse nobilitatem, & in eloquentia non parum dignitatis cum Pollione obtinuisse, e) *Cervi*

sunt

Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra *f)* liquores:
Ut facilisque tuis aditus sit, & arduus hosti.
Laudis & assiduo vigeat *g)* certamine miles.
Quis tardamve sudem melius, celeremve sagittam
Jecerit; aut lento perfregerit obvia pilo?
Aut quis equum celeremve arcto compescere freno
Possit, & effusas tardo permittere abenas,
Inque vicem modo directo contendere passu,
Seu libeat curvo brevius contendere gyro?
Quis parma seu dextra velit, seu læva tueri,
Sive *hac*, sive illac veniat gravis impetus hastæ
h) Amplior, aut signata cita loca tangere funda?
Jam simul audacis veniunt certamina Martis,
Adversisque parant acies concurrere signis,
Tunc tibi *non* desit faciem componere pugnæ,
Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo,
Seu libeat duplicem, seu junctum cernere Martem,
Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister
Miles; sitque *i)* duplex gemini victoria casus.
At non per dubias errant mea carmina laudes;
Nam k) bellis experta cano: testis mihi victæ
Fortis *l)* Japidiæ miles: testis quoque fallax
m) Pannonius, gelidas passim disjectus in Alpes.
Testis *n)* Arupinis & pauper natus in armis,
Quem

sunt in militia trunci ramosi ad iter hostibus obstruendum. *f)* ducis est providere ne castra in loco sicco ponantur. *g)* assiduo ludo & exercitatione miles laudem quærat. *h) amplior* i. e. quisnam aptius quam tu &c. *i)* Et sit duplicis casus duplex victoria. *k)* bellis comprobata cano, non incertas virtutes. *l) Japidia* regio Illyrici latronibus famosa ab Augusto, duce Messala, debellatis. *m)* Pannoniorum regio nunc U*ngaria*. *n) Arupinum* urbs Japidum quam expugnavit Messala, ubi natus est homo quidam infimo loco; qui omnia durissima perferebat &
in

Quem si quis videat, vetus ut non fregerit ætas,
Terna minus Pyliæ miretur sæcula famæ:
Centum fœcundos Titam renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Audet equum, validisque sedet moderator habenis,
Te duce non alias conversus terga o) domator
Libera Romanæ subjecit colla catenæ;
Nec tamen his contentus eris, majora peractis
Instant, compertum est veracibus ut mihi signis,
Queis Amithaonius nequeat certare p) Melampus.
q) Nam modo fulgentem Tyrio subtemine vestem
Indueras, oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis,
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus;
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
Ulla nec aerias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas:
Quin largita tuis sunt * multa silentia votis.
Juppiter ipse levi vectus per inania curru
Adfuit, & cælo vicinum liquit Olympum,
Intentaque tuis precibus se præbuit aure,
Cunctaque veraci capite annuit abditus aris.
Lætior eluxit structos super ignis acervos.

Quin-

in equum insiliebat, licet esset senior Nestore in urbe Pylonato, qui ad tria sæcula vitam traduxisse dicitur. o) populus equorum domitor liberam cervicem submisit. p) *Melampus* filius *Amithaonis* augur præstantissimus non posset iis signis repugnare q) Poeta narrat scilicet Jovem ab Olympo descendisse & sincere annuisse votis Messalæ induti vestem trama *Tyria* seu purpurea contextam: quæ vota a Romanis solemnibus cæremoniis peragebantur in Capitolio Kal. Jannariis: tunc venti cohibuere flatus &c. * i. e. imo tuis optatis omnia dederunt magnum silentium.

Quin hortante Deo magnis insistere rebus
Incipe: non iidem tibi sint, aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
r) Gallia, nec latis audax Hispania terris:
Nec fera te s) Tyrio tellus obsessa colono:
Nec qua vel Nilus, vel regia lympha t) Choaspes
Profluit, aut rapidus Cyri dementia u) Gyndes,
Ardet x) Arectæis aut unda per hospita campis,
Nec qua regna vago y) Tomyris finivit Araxe,
Impia nec sævis celebrans convivia mensis.
Ultima vicinus Phoebo tenet arva z) Padæus:
Quaque a) Hebrus, Tanaisque Getas rigat, atque Magynos,

Quid

r) Messala gessit bellum in Gallia vide Eleg. in ejus laudem p. 74. s) intelligit Africam quam coloni Tyro profecti secuti Didonem incoluerunt & Carthaginem condiderunt. vid. Virg. t) *Choaspes* est fluvius Medorum & Persarum; hujus aquæ dulcissimæ ita ut Reges quocumque peregrinabantur secum eas ferrent, unde dicitur *Regia Lympha* u) *Gyndes* fluv. Asiæ ex Mantienis montibus in Tigrim delabitur: dicitur *Cyri dementia*, nam *Cyrus* Babylonem obsessurus Gyndem amnem effusum exhauriendo & in 160. rivulos dispergendo tempus contrivit, eo quod unus ex equis Regium currum trahentibus ab eo flumine abreptus est, quapropter juravit se illud fœminis ipsis calcandum præbiturum. Vide Sen. *de ira* c. 21. x) Regio est in Babylonia Artacene seu *Aræctea*, quæ ardet bitumine, & scatet fontibus & lacubus calidissimis Plin. lib. 2. y) *Tomyris* regina Scytharum conclusit imperium flum. Araxe, ipsa Cyrum vicit, cujus caput in utrem humani sanguinis conjecit, dixitque *satia te sanguine humano, quem tantopere sitisti*, Reginæ enim filium Cyrus enecaverat. z) *Padæi* Indiæ populi, anthropophagi, ægrotantibus antequam morerentur vescebantur a) *Hebrus* fl. Thraciæ volvit aureas arenas. *Tanais* Asiam ab

Euro-

Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem;
Nulla tibi adversus regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte *b*) Britannus,
Teque interjecto mundi pars altera sole;
Nam circumfuso consistit in aere tellus.
Et *c*) quinque in partes toto disponitur orbe.
Atque duæ gelido vastantur frigore semper,
Illic & densa tellus absconditur umbra,
Et nulla *d*) incœpto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget densam in glaciemque nivemque,
Quippe ubi non unquam Titan superegerit ortus.
At media est Phoebi semper subjecta calori,
Seu propior terris æstivum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo presso tellus consurgit aratro;
Nec frugem segetes præbent, nec pabula terræ.
Non illic colit arva Deus, Bacchusve, Ceresve,
Nulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc interposita est, interque rigentes,
Nostraque & huic adversa solo pars altera nostro;
Quas similes utrinque tenens vicinia cæli
Temperat, alter & alterius vires necat aer.
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
Hic & colla jugo didicit submittere taurus,
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos.
Tondeturque seges *e*) maturos annua partus,

Et

Europa dividit. *Getæ* hodie sunt *Valachia* & *Moldavia* &c. apud *Getas* exulavit Ovidius in urbe Tomis fortasse nunc *Themisvar*. *Magyni*, hodie *piccola Tartaria*: Hebræi hos vocarunt *Magog*, & Getas *Og*. *b* Britanni Augusti ætate nondum domiti. *c*) elegantissime describit poeta quinque orbis zonas, quas Latini fascias, plagas &c. vocant. *d*) *incœpto liquore*, i. e. fluvii & aquæ simulac manare & fluere incipiunt, ut versus sequens declarat, nam sol nunquam ibi exoritur. e) fruges quotannis demetuntur fœtibus maturis.

Et ferro tellus; pontus confunditur ære.
Quin etiam structis exsurgunt oppida muris.
Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis,
Ipse mihi non si præscribat carmina Phœbus.
Est tibi qui possit magnis se accingere rebus
f) Valgius æterno propior non alter Homero.
Languida non noster peragit labor otia, quamvis
g) Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi cum magnis opibus domus alta niteret
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea, foecundis indeficientia mensis;
Cuique pecus denso pascebant agmine colles,
Et domino satis, & nimium furique lupoque:
Nunc desiderium superest; nam cura novatur,
Cum memor anteactos semper dolor admonet annos.
Sed licet asperiora cadant spolierque relictis,
Non te deficient nostræ memorare Camoenæ.
Nec solum tibi *h*) Pierii tribuentur honores.
Pro te vel rapidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licet tumeant freta ventis.
Pro te vel solus densis subsistere turmis,
Vel parvum Ætneæ corpus committere flammæ,
Sum quodcumque tuum est: nostri si parvula cura
Sit tibi *i*) quanta libet; si sit modo, non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama *k*) Gylippi
Posse

f) Cum Tibullo nostro *Valgium* celebrat Horat. lib. 1. sat. 10., & in lib. 2. od. 9. *g*) *fortuna viris invida fortibus*. *h*) *Honores* carminum: *Pierides* sunt musæ a *Pierio* monte Thessaliæ. *i*) quidquid sum tuum est; Si mei quantulacunque cura tibi sit, dummodo tibi sit, non curo regna Lydia, quæ olim fuerunt ditissima ut omnes auctores de Croeso scribunt. *k*) Gylippus fuit vir Lacædemonius qui auxiliaturus Syracusanis contra Athenienses 130. naves Atheniensium cæpit & incendit; Vide Justin. lib. 4. Histor.

Posse *l*) Meleteas nec mallem vincere chartas.
Quod tibi si *m*) versus noster totusve minusve,
Vel bene si totus, summo vel inerret in ore,
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea tunc tumulus cum texerit ossa,
Seu matura dies scelerem properat mihi mortem,
Longa manet seu vita tamen mutata *n* figuram,
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus;
Sive ego per liquidum volucris vehar aera pennis:
In quemcunque hominem me longa receperit ætas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

l) i. e. Chartas Homericas: *Meles* est fluvius Smyrnæ, quæ est inter urbes quæ de Homeri patria contendunt. *m*) hoc meum poema vel totum seu pars illius tuis labris vagetur. *n*) Pythagoræ metempsychosin, seu de animarum de corpore in corpus transitu opinionem attingit.

ELEGIA.

VOTUM.

Ad artis medicæ principem Phœbum pro Sulpicia ægrotante.

HUc ades, & teneræ morbos expelle puellæ;
Huc ades intonsa, phœbe superbe coma.
Crede mihi propera, nec te jam Phœbe pigebit
Formosæ medicas applicuisse manus.
Effice, ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis pallida membra color,
Et quodcunque mali est, & quidquid triste timemus,
In pelagus rapidis evehat amnis aquis.
Sancte veni, tecumque feras quicunque sapores,
Quidcunque & cantus corpora fessa levant.
Neu juvenem torque, metuit qui fata puellæ,
Votaque pro domina vix numeranda facit.

In-

OVIDII
NASONIS
ELEGIA DEFLENTIS
TIBULLI
Immaturam mortem.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem:
 Et tangunt magnas triſtia fata Deas,
Flebilis indignos elegeja ſolve capillos,
 Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
 Ardet in exſtructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert everſamque pharetram,
 Et fractos arcus, & ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis,
 Pectoraque infeſta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas ſparſi per colla capilli,
 Oraque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Æneæ ſic illum funere dicunt
 Egreſſum caſtris, pulcher Jule, tuis.
Nec minus eſt confuſa Venus, moriente Tibullo,
 Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
At ſacri vates, & divum cura vocamur,
 Sunt etiam qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat,
 Omnibus obſcuras injicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
 Carmine quid victas obſtupuiſſe feras?
Et Linon in ſylvis idem pater edidit altis,
 Dicitur invicta concinuiſſe lyra.
Aſpice Mæoniden, a quo ceu fonte perenni
 Vatum Pieriis ora rigantur aquis,
Hunc quoque ſumma dies nigro ſubmerſit Averno,
 Effugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum Trojani fama laboris,
 Tardaque nocturno tela retexta dolo,

Sic

Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit.
Altera cura recens, altera primus amor,
Quid nunc sacra juvant? quid nos Ægyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse thoro?
Cum rapiant mala fata bonos; ignoscite fasso,
Sollicitor nullos esse putare deos.
Vive pius: moriere pius: cole sacra; colentem
Mors tamen a templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis, jacet ecce Tibullus,
Vix manet e toto parva quod urna capit.
Te ne sacer vates flammæ rapuere rogales?
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa deorum
Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces:
Sunt quoque qui lacrymas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus
Ignotum vili suppossuisset humo.
Hic certe manibus fugientes pressit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hic soror in partem misera cum matre doloris
Venit inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque, priorque
Oscula, nec solos destituere rogos.
Delia discedens felicius, inquit, amata
Sum tibi, vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, quid ais? tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen e nobis aliquid nisi nomen & umbra
Restat: in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies hedera juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ,
His comes umbra tua est, si qua est modo corporis umbra
Hausisti numeros culte Tibulle pios.
Ossa quieta precor tuta requiescite in urna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

SEX-

SEXTI AURELII
PROPERTII

1. *Vita*, & *patria*: 2. *Carmina*: 3. *ætas quando reperta*.

1 SExtus Aurelius Propertius floruit post Tibullum eodem quo Ovidius tempore, ante Ovidium tamen sodalem suum defunctus, ut hic testatur lib. 4. Trist. el. 9. Propertius non minorem laudem scriptis elegis apud Latinos consecutus est quam apud Grecos Callimachus, Cousque Philetas, quos æmulatum esse ipse se prædicat. Quamvis autem se ipse Umbrum prodat l. 1. el. ult. sunt tamen qui ex Umbriæ civitatibus præferant *Fulginium*, *Trebiam*: alii *Montefalchium*, *Vectonium*, *Assisium*, *Amerium*, *Cannarium*. Pro *Hispello* pugnat Thaddæus Donnola, qui divinationem edidit Fulginiæ 1629 in 4. Et vide Rufinum Linium Assisinatem; & Scaligerum ad IV. 1. Quis autem in animum inducet, quod nobilissimo Vulpio persuasum est, Propertium ab Horatio perstringi sub importuni & garruli persona lib. 1. satyra 9. Conjicit Joannes Massonius in Nasonis vita Propertium obiisse anno ætatis Ovidii XXXI ab U. C. DCCXIII

2. Exstant Propertii lib. IV. Elegiarum, quibus ipse cælebs Cynthiæ adblanditur, Tibullianis non concedentes lepore & elegantia: eruditione vero etiam antevertentes. Elegantissimus Muretus erudite confert inter se in Præf. in Propertium. Ita de Propertio sentit doctissimus ac summus vir Salmasius de Hellen. a pag. 142. *Propertius totus scatet hellenismis: præter infinita dicendi genera ex Græco expressa, non dubitavit dicere Dryasin pro Dryadibus*

bus, *Thyniasin pro Thyniacis*: *Hamadriasin pro Hamadriadibus*: *nec Ovidius timuit Troasin dicere pro Troadibus*, *in epistola quadam*. Troasin invideo. Hoc exstat judicium Vinc. Gravinæ lib 1. de rat. Poetica: *Properzio ha novità d' espressioni, fantasia veramente Lirica, ed è atto non meno alle cose grandi, che all' amene: ma in Tibullo per avventura è naturalezza maggiore*.

3. Jovianus Pontanus apud Alexand. Alexand. lib. 2. Genial. dier. cap. 2. refert Propertii elegias se adolescentulo primum in lucem prodiisse, cum antea inscitia temporum incompertæ forent & incognitæ; opusque obliteratum & longissimo ævo absumptum, corrosis & labentibus litteris in cella vinaria sub doliis inventum apparuisse, & cum libelli vetustate verbis & nominibus absumptis longo situ & senio, quod in diuturna obscuritate latuerat, veram lectionem assequi nequirent, effectum, ut mendosi codices prodirent paullatimque discuti errores & corrigi cœptos, nec tamen effici quivisse, ut posteris omnino integri inoffensique darentur. Eximiam hujus poetæ editionem e Mss. emendatam diligenter & animadversionibus eruditis atque ingeniosis illustratam publicavit Janus Broukusius Amstel. 1702. in 4. ex officina Henr. Vestenii, apposito indice omnium vocabulorum. Lucem viderunt Lips. 1588. in 8. Georgii Treptæ Chemnicensis phrases e Tibullo ac Propertio collectæ tribus libris.

SEX-

SEXTI AURELII PROPERTII

EX LIBRO I.

ELEGIA I.

CYNTHIAM MONET

Ut nolit pigmentis fucare faciem, cum pudicitia, & probi mores, sint vera mulierum ornamenta.

QUid juvat ornato procedere, a) vita, capillo;
Et tenues b) Coa veste movere sinus?
Aut quid c) Orontea crines perfundere myrrha:
Teque d) peregrinis vendere muneribus?
Naturæque decus mercato perdere cultu?
Nec sinere in propriis membra nitere bonis?
Aspice quos submittit humus formosa colores,
Et veniant hederæ sponte sua melius:
Surgat & in solis formosius arbutus antris,
Et sciat e) indociles currere lympha vias:
Littora nativis pellucent picta lapillis,
Et volucres nulla dulcius arte canunt.
Non sic f) Leucippis succendit Castora Phœbe,
Pollucem cultu non Elaira soror.

F Non

a *Vita* i.e. mihi dilecta. b *Cos* insula maris Ægei, ubi bombycinæ vestes primum inventæ: in hac Insula nati sunt Hippocrates medicus & Apelles pictor. *sinus* ipsius vestis, seu plexus: *nodoque sinus collecta fluentes* Virg. I Æn. c) *Orontes* est fluvius Syriæ a Libano Monte in Mediterraneum delabens: quare *Orontea myrrha* i. e. *Syrio malobathro*, ut ait Horat. d) *munera peregrina* Horatius vocat *munera navium*, quia navibus adducuntur, ut sunt *vestes Coæ* &c. e *indociles* i. e. per desertas vias. f) *Phœbe Leucippis*, i. e.

Non g) Idæ, & cupido quondam discordia Phœbo
  Eveni patriis filia littoribus.
Nec Phrygium falso traxit candore maritum
  Avecta h) externis Hippodamia rotis:
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
  Qualis i) Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium vulgo conquirere amantes.
  Illis ampla satis forma, pudicitia.
Non ego nunc vereor, ne sis mihi vilior istis.
  Uni si qua placet, k) culta puella sat est.
Cum tibi præsertim Phœbus sua carmina donet,
  l) Aoniamque libens Calliopea lyram:

His

i. e. *Phœbe* filia *Leucippi* : *Leucippus* Sicyoniorum rex duas habuit filias *Phœben* scilicet & *Elairam*, quas amarunt *Castor*, & *Pollux*. g) *non Idæ* & *Phœbo* &c. Marpessam filiam *Eveni* uxorem *Idæ* rapuit *Phœbus*, quem arcu *Idas* invasit ob recuperandam uxorem: sed Jupiter Mercurium misit ut Marpessa maritum deligeret, quæ *Idam Phœbo* prætulit. h) *externis rotis* &c Oraculum cecinit tum moriturum Oenomaum patrem Hippodamiæ cum filia nupsisset: cum autem bene multi expeterent, pater certamen curule proposuit, hac lege ut victi necarentur, victor uxorem duceret: quamplurimi victi sunt & interempti. Tandem *Pelops* venit ad certamen corrupto Myrtillo auriga Oenomai ut fragiles axes currui subjungeret: unde *Pelops* victor extitit, et Hippodamiam duxit: ab eoque regnum Elidis et Phisarum *Peloponesus* nuncupatum est. Dicitur autem *externis rotis*, i. e. curru peregrino nam *Hippodamia* erat Græca, *Pelops* barbarus seu *Phryx*. i) *Apelles* commendatur picturæ simplicitate. k) puella honesto cultu ornata. l) *Aonia* dicta est Bœotia, quæ tota consecrata est musis. Calliope est illa ex musis, quæ heroico carmini præest.

His tu semper eris nostræ gratissima vitæ,
Tædia dum miseræ sint tibi *m)* luxuriæ.

m) odium infelicis *luxus*.

ELEGIA II.

CYNTHIÆ PERFIDIAM

Exprobrat, quæ quamvis Propertius in magnum vitæ periculum fuisset adductus, ipsa ornatus non deposuerit, nec de eo laboravit: Quodnam vero periculum subierit poeta, ignoratur.

SÆpe ego multa tuæ levitatis dura timebam,
Hac tamen excepta, Cynthia, perfidia:
Adspice me quanto rapiat fortuna periclo:
Tu tamen in nostro lenta timore venis:
Et potes externos manibus componere crines,
Et longo *a)* faciem quærere desidia:
Nec minus Eois pectus variare lapillis,
Ut formosa novo quæ parat ire viro.
At non sic Ithaci digressu mora *b)* Calypso.
Desertis olim fleverat æquoribus:
Multos illa dies incomptis mœsta capillis
Sederat, injusto multa locuta salo,
Et quamvis nunquam post hac visura dolebat,
Illa tamen *c)* longæ conscia lætitiæ.
d) Alphesibœa suos ulta est pro conjuge fratres,
Sanguinis, & cari vincula rupit amor.

F 2 Nec

a) Terentius in Heautont. *Dum molliuntur, dum comuntur, annus est*: *b) Calypso* Atlantis filia, quæ in insula Ogygia regnavit, ubi Ithacum seu Ulyssem Ithacæ regem diu retinuit, et inde diis jubentibus invita dimisit. *c)* conscia præteriti gaudii. *d) Alphesibœam* Alcmæon duxit uxorem donato monili, mox Alcmæon ipsam relinquens duxit Calliroen: cum autem hic ad Alphesiboeam rediisset, recepturus monile, ab Alphesibœæ fratribus occisus est: quod facinus ægerrimæ ferentem Alphesibœam fratres suos obtruncasse dicit Propertius

Nec sic *e*) Æsonidem rapientibus anxia ventis
  f) Hypsipyle vacuo constitit in thalamo.
Hypsipyle nullos post illos sensit amores,
  Ut semel Æmonio *g*) tabuit hospitio.
Conjugis *h*) Evadne miseros elata per ignes
  Occidit Argivæ fama pudicitiæ.
i) Quarum nulla tuos potuit convertere mores,
  Tu quoque uti fieres nobilis historiæ.
Desine jam revocare tuis perjuria verbis
  Cynthia, & *k*) oblitos parce monere Deos.
Audax ah nimium, nostro dolitura periclo,
  Si quid forte tibi durius inciderit.
Multa prius vasto labentur flumina ponto,
  Annus et inversas duxerit ante vices:
Quam tua sub nostro mutetur pectore cura,
  Sis quodcunque voles, non aliena tamen,
Quamve mihi viles isti videantur ocelli,
  Per quos sæpe mihi *l*) credita perfidia est:
Hos tu jurabas, si quid mentita fuisses;
  Ut tibi suppositis exciderent manibus.

Et

tius. *e*) *Æsonidem* i. e. Jasonem a patre *Æsone*, *f*) *Hypsipyle* sola fœminarum Lemniarum patrem servavit, cum reliquæ omnes viros & parentes occidissent: cumque esset regina Insulæ Lemni *Jasonem* ad vellus aureum asportandum properantem hospitio excepit: ex quo duos filios suscepit. Vid. Ov. Ep. *Hypsipyles* ad Jasonem. *g*) *tabuit*, i. e. ingemuit postquam Jason *Æmonius* i. e. *Tessalus* ab suo hospitio discessit. *h*) *Evadne* Capanei in bello Thebano Ducis egregii uxor tanto amore conjugem Capaneum prosequabatur, ut eum ipse in bello occubuisset, in ejus rogum ardentem seipsa conjecerit, reliqueritque famam immortalem Grecæ pudicitiæ. *i*) harum Heroidum exempla ingenium tuum mutare non valebunt &c. *k*) noli ad iram incitare Deos oblitos tui perjurii. *l*) per quos persuasus sum de tua perfidia.

Et contra magnum potes hos attollere ſolem ?
Nec tremis admiſſæ conſcia nequitiæ ?
Quis te cogebat multos pallere colores,
Et fletum invitis ducere luminibus ?
Queis ego nunc pereo, ſimiles moniturus amantes :
O nullis tutum credere blanditiis !

ELEGIA III.

GALLUM MONET

Ne Hylan puerum incomitatum vagari ſinat exemplo Herculis, cui dilectus Hylas alter fluvio Aſcanio ſubmerſus eſt.

HOC pro continuo te, Galle, monemus amore,
Id tibi ne vacuo defluat ex animo.
Sæpe imprudenti *a)* fortuna occurrit amanti,
Crudelis *b)* Minyis dixerit Aſcanius.
Eſt tibi non infra ſpeciem, non nomine diſpar
c) Thiodamanteo proximus ardor Hylæ.
Hunc tu ſive leges umbroſæ flumina ſilvæ,
Sive *d)* Aniena tuos tinxerit unda pedes :

a) Fortuna adverſa. *b) Minyæ* dicti ſunt Argonautæ, qui in Colchos ad vellus aureum navigarunt, erant plerique ex *Myniæ* Regis Orchomeni filiis orti. *Crudelis* i. e. infeſtus *Minyis* teſtis ſit *Aſcanius*, qui eſt lacus juxta Olympum, & ex eo fuerunt Nymphæ, quæ Hylam rapuerunt, quare Hercules iratus deſeruit navigationem & Argonautas. *c)* Hylas fuit filius Thiodamantis, quem rapuit Hercules, ſecumque in Colchos ducebat: fregit autem Hercules remum, & e navi egreſſus eſt cum Hyla ut in Myſiæ ſylvis alium compararet: cum autem ob æſtum ſiti laboraret, miſit Hylam cum urna ad Aſcanium fluvium, ut aquam afferret: ſed Hylas in flumen prolabens demerſus eſt: quod poetis cauſam fabulæ præbuit Hylam raptum eſſe a Nymphis. *d) Anio* fluv. in agro Tiburtino It. *Teverone*

Sive *e*) Gigantea spatiabere littoris ora,
Sive ubicunque vago fluminis hospitio:
Nympharum semper cupidas defende rapinas:
Non minor *f*) Ausoniis est amor in Dryasin.
Ne tibi *g*) sit duros montes & frigida saxa,
Galle, neque expertos semper adire lacus:
Quæ miser ignotis *h*) error perpessus in oris
Herculis indomito fleverat Ascanio.
Nanque ferunt olim *i*) Pagasæ navalibus Argo
Egressam longe k) Phasidos isse viam.
Et jam præteritis labentem *l*) Athamantidos undis
m) Mysorum scopulis adplicuisse ratem.
Hic *n*) manus heroum placidis ut constitit oris,
Mollia composita littora fronde tegit.
At *o*) comes invicti juvenis processerat ultra
Raram sepositi quærere fontis aquam.
Hunc duo sectati fratres Aquilonia proles,
Hunc super & *p*) Zethes, hunc super & Calais
q) Oscula suspensis instabant carpere palmis,
Oscula & alterna ferre supina fuga.

Ille

e) maritima regio prope Cumas, ubi Phlegræus campus; ubi *Gigantes* habitasse dicuntur. *f*) *Nymphæ Ausoniæ* seu Italæ, non secus ac Bithynicæ, Galle, amant puerum: græce *Dryasyn* pro Dryadibus. *g*) Ne mens sit tibi adire montes &c. *h*) *Error perpessus Herculis*, i. e. quæ *Hercules* errans pertulit conquestus apud crudelem fluvium Ascanium. *i*) *Pagasæ* oppidum Thessaliæ, ubi *Argo* navis, quæ vexit Argonautas extructa est. *k*) *Phasis* est fluvius Colchorum. describitur iter navis, *l*) *Athamantis* est Helle filia Athamantis, Thebarum regis, quæ demersa undis dedit nomen Hellesponto. *m*) *Mysorum scopuli*, Mysia est Bithyniæ & Phrygiæ contermina in Asia. *n*) cœtus Argonautarum. *o*) *comes invicti Juvenis* i. e. Hylas, *p*) *Zethes & Calais* filii Aquilonis secuti sunt Hylam profecti cum Argonautis ad vellus aureum. *q*) hi duo venti desuper volita-

r) Ille sub extrema pendens secluditur ala,
Et volucres ramo submovet insidias.
Jam s) Pandoniæ cesset genus Orithyiæ:
t) Ah dolor ibat Hylas, ibat Hamadryasin
u) Hic erat Arganti Pegæ sub vertice montis.
Grata domus Nymphis humida x) Thyniasin:
Quam supra nullæ pendebant y) debita curæ
Roscida desertis poma sub arboribus;
Et circumirriguo surgebant lilia prato
Candida purpureis mista papaveribus.
Quæ modo decerpens tenero pueriliter ungui.
Proposito florem z) prætulit officio.
Et modo formosis incumbens nescius undis
a) Errorem blandis tardat imaginibus.
Tandem haurire parat demissis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero.
Cujus & accensæ Dryades candore puellæ
Miratæ, solitos destituere choros.
Prolapsum leviter facili traxere liquore;
Tum b) sonitum rapto corpore fecit Hylas:

litabant, quare erant ore prono, & manibus suspensis: & Hylas respiciens coelum supino erat vultu, unde oscula supina dicuntur. r) Iste subter extrema penna suspensus secernitur; ramoque insidias alatas arcet s) nunc venti filii Orithyiæ uxoris Aquilonis, quæ dicitur Pandionia ab avo suo Pandione, patre Erectei Athenarum regis cujus filia fuit, cessent insectari Hylam. t) *Hylas* futurus causa doloris Dryadibus, quæ eædam sunt ac Hamadryades. u) *Hic* Hylas, erat in radicibus montis Arganti, qui est in Bithynia, ad cujus montis radices erat fons *Pege*, ubi raptus fuit Hylas x) *Thyniasin* ides Bithynicis: Bithynia dicta fuit *Thynia* a *Tyno* Arganthones Nymphæ filio y) non culta ab hominibus. z) præposuit flores muneri hauriendæ aquæ. a) *errorem* longiorem facit despicens in limpidis aquis sibi arridentes imagines. b) *fecit sonitum*, idest clamavit *Hylas*

Cui procul Alcides iterat responsa; sed illi
e) Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His, o Galle, tuos monitis servabis amores,
Formosum Nymphis credere visus Hylam.

e) Virg. Ecl. 6. *Littus Hyla, Hyla omne sonaret. aura* i. e. Echo.

ELEGIA IV.

GALLUS

In bello Perusino interfectus admonet socios ex acie fugientes, ut sorori mortem suam nuncient, ossaque sua fuisse per Etruriam disjecta.

TU, qui consortem properas vadere casum,
Miles ab *a*) Etruscis saucius aggeribus:
Quid *b*) nostro gemitu turgentia lumina torques?
Pars ego sum vestræ *c*) proxima militiæ.
Sic te servato possint gaudere parentes,
Hæc *d*) soror acta tuis sentiat e lacrymis,
e) Gallum per medios ereptum Cæsaris enses
Effugere ignotas non potuisse manus.
Et quæcunque super dispersa invenerit ossa
Montibus Etruscis, hæc sciat esse mea.

ELE-

a) Per Etruscos aggeres poeta denotat bellum Perusinum, cum Augustus L. Antonium Perusiæ obsedit & fame ad deditionem compulit: Perusia numeratur inter Principes Tusciæ civitates, quæ tota hujus belli incendio conflagravit. *b*) *nostro gemitu* i. e. nostro desiderio. *c*) ego nuper fui pars vestræ militiæ. *d*) *Soror* mea. *e*) fortassis hic est Cornel. Gallus Propertii propinquus, quem & Virg. dilexit & cui inscripsit Eclogam.

ELEGIA V.

TULLUM

Cui primum hunc librum dedicavit, docet quis & qualis ipse sit, quo genere & familia, & qua ex patria natus.

Qualis, & unde genus, qui sint mihi, Tulle, parentes
Quæris pro nostra semper amicitia.
Si *a)* Perusina tibi patriæ sunt nota sepulchra
Italiæ duris funera temporibus,
Cum Romana suos egit discordia *b)* cives:
(Sit mihi præcipue pulvis Etrusca dolor,
c) Tu projecta mei perpessa es membra propinqui,
Tu nullo miseri contegis ossa solo)
Proxima supposito contingens *d)* Umbria campo
Me genuit, terris fertilis uberibus.

a) De bello Perusino vide Sueton. in Augusto c. 14. & 15 Perusia ab Augusto excisa & incensa est. *b)* Augustum, & L. Antonium, unde bellum Perusiæ inter ipsos Cives Romanos. *c* se convertit poeta ad Etruriam, & conqueritur de ipsa ob miseram necem sui Galli, vide præced. elegiam. *d) Umbria supposito campo proxima*, i. e. contigua ruinis Perusiæ.

SEXTI AURELII PROPERTII

EX LIBRO II.

ELEGIA I.

ALTERUM HUNC LIBRUM

Mecœnati dicat Propertius, ſignificatque ſe libentiſſime Heroica ſcripturum fuiſſe, niſi ingenium defuiſſet, & ſi a diis conceſſum hoc ſibi eſſet.

QUod mihi ſi tantum *a*), Mecoenas, fata dediſſent,
Ut poſſem heroas ducere in arma manus:
Non ego *b*) Titanas canerem, non Oſſan Olympo
Impoſitum, ut coeli Pelion eſſet iter:
Non veteres *c*)Thebas,nec Pergama nomen Homeri:
d) Xerxis & imperio bina coiſſe vada:
Regnave prima *e*) Remi, aut *f*) animos Carthaginis altæ,
g) Cimbrorumque minas, & benefacta Mari.
Bella-

a) O Mecœnas, deducerem Heroicas copias meis verſibus in prælia. *b*) *Titanas* Tellus incitavit in Saturnum, quos Jovis ope devictos detruſit in Tartarum; nec canerem *Oſſæ Pelion* impoſitum & Oſsan *Olympo*: qui montes ſunt in Theſſalia Gigantum bello contra Jovem famoſi; *c*) non bellum *Thebanum*, quod Ponticus & Statius apud Romanos ſcripſere: Pergama fuerunt Urbis Trojæ arces, cujus bellum Homerus 24. libris complectens æternam famam conſecutus eſt. *d*) *Xerxes* rex Perſarum duo littora Helleſponti ponte junxit: de quo Herrodotus & Plutarchus. *e*) originem Romæ. *f*) Bella Punica. *g*) *Cimbri* Germaniæ populi vicini oceano a pa-

Bellaque, resque tui memorarem Cæsaris; & tu
Cæsare sub magno cura secunda fores.
Nam quoties *h*) Mutinam, aut *i*)civilia busta Philippos,
Aut canerem k) Siculæ classica bella fugæ:
Eversosque *l*) focos antiquæ gentis Etruscæ,
Et *m*) Ptolemææ littora capta Phari:
Aut canerem *n*) Ægyptum, & Nilum, cum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis:
Aut regum auratis circundata colla catenis;

F 6 Actia-

a patrio solo egressi imperium Romanum evertissent, nisi *Marius Arpinas* illos in Italiam properantes variis certaminibus oppressisset: unde dicit Cic. Orat. pro Sextio, *ad salutem Imperii Romani natus*; & poeta noster; *Et benefacta Mari. h.* O *Mecænas* mea musa te semper jungeret armis Augusti, quoties canerem *Mutinam*, aut *Philippos &c. Mutinæ* obsessum D. Brutum ab Antonio Hirtius & Pansa Coss. Romani liberarunt. *i*) *Philippi* urbs Macedoniæ; hic ab Augusto Brutus, & Cassius devicti sunt, ubi etiam Cæsar Pompejum deleverat; dicuntur *busta civilia*, quod ibi innumeri cives civili bello occubuerunt. *k*) Augustus Sext. Pompejum Pompeii magni filium devicit, qui fugit sex tantum navibus, reliquis omnibus amissis, & captis plusquam 350. vid. Svet. in Aug. c. 16. *l* Bellum *Perusinum* intelligit: vide supra pag. 128. *m*) *Pharos* insula Ægypti Alexandriæ ponte juncta; in ea erat turris immensæ altitudinis, quæ nomen ab insula accepit: Bellum Alexandrinum hic intelligit Propertius: vide Svet in Aug. c. 17. Dicitur *Ptolomæa* hæc *Pharos* a primo rege; antea enim Ægypti Reges vocabantur Pharaones, ut habetur ex sacris codd. *n*) *Ægyptum* devictam & in provinciam redactam & *Nilum* Romam in triumpho ductum: simulacra etiam fluviorum in triumpho circumferebant Romani: *magno mœrentem corpore Nilum. Virg. l. 8. Septem aquis* i. e. septem ostiis.

Actiaque in sacra currere o) rostra via :
p) Te mea Musa illis semper contexeret armis,
Et sumpta, & posita pace fidele caput :
q) Theseus infernis, Superis testatur Achilles,
Hic Ixioniden, ille Menoetiaden.
Sed neque r) Phlegræos Jovis, Enceladique tumultus
Intonet angusto pectore s) Callimachus.
Nec mea conveniunt duro præcordia versu
t) Cæsaris in Phrygios condere nomen avos.
Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, Pastor oves.

ELE-

o) *Rostra* nempe navium captarum bello *Actiaco*, seu ad *Actium* promontorium Epiri gesto, ubi M. Antonium Augustus vicit fugavitque, ludosque ibidem instituit Apollini, & *Actia* nuncupavit. *Sacra via*, qua vecta sunt rostra, est per quam triumphantes vehebantur in Capitolium p) laus Mecoenatis Augusto fidelissimi domi militiæque. q) Amicitiam Mecoenatis cum Augusto comparat amicitiæ *Thesei* & *Ixionidæ* i. e. Pirithoi fil. *Ixionis*, & amicitiæ *Achillis* cum *Menœtiade* i. e. Patroclo fil. *Menœtii* : *Theseus* cum suo *Pirithoo* descendere non metuit ad inferos ad Proserpinam rapiendam. Quantum *Achilles* dilexerit *Patroclum* testatur Homerus, qui de Patrocli morte ab Hectore occisi moerores describit. r) *Phlegræos* campos supra diximus juxta Puteolos vulgo *Solfatara* ; *Enceladus* fuit unus ex gigantibus, qui bellum Jovi intulerunt, & fulmine ictus Ætnæ Monti suppositus est. s) Qui grandi stilo & cothurno non assurgit, bella non audeat, uti *Callimachus*, cujus est blandus scribendi modus, & cui tacite se comparat Propertius : ita Ovid. *Callimachi numeris non est dicendus Achilles* t) i. e. non est meorum laterum superbo versu nomen Cæsaris ad ejus majores Heroas Phrygios deducere.

ELEGIA II.

POETA ELEGIS

Concinendis se modum imponere significat, & jam tempus esse dicit res a Cæsare Aug. præclare gestas carmine heroico celebrandi

Jam tempus *a*) lustrare aliis Helicona choreis,
Et campum *b*) Hemonio jam dare tempus equo.
Jam libet & fortes memorare ad prælia turmas,
Et Romana *c*) mei dicere castra ducis.
Quod si deficiant vires, audacia certe
Laus erit: In magnis & voluisse sat est.
Nunc volo *d*) subducto gravior procedere vultu:
Nunc aliam citharam me mea Musa docet.
Surge anima ex humili jam carmine: sumite vires
Pierides: *e*) magni nunc erit oris opus.
Jam negat *f*) Euphrates equites post terga tueri
Parthorum, & Crassos se tenuisse dolet.
g) India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho
Et domus intactæ te tremit *h*) Arabiæ.

Et

a) *Lustrare Helicona choreis*: i. e. aliis choreis obire montem musis sacrum in Boeotia situm. *b Equo Hæmonio*, i. e. Thessalo, in Thessalia equi laudatissimi. *c*) Augusti Cæsaris cujus partes secutus fuerat poeta. *d subducto vultu* i. e. contracta & caperata fronte & severa. *e*) ita Horat. *Cui mens divinior atque os magna sonaturum*. Sat 4. l. 1 *f*) fluvius maximus Asiæ ab Armenia in Persicum sinum se exonerans. Augustus post confecta bella civilia ad componendas res Occidentis venit in Syriam: metu belli cum Romanis perculsus Rex Parthorum Phraates reddidit Augusto omnes captivos Romanos, signaque omnia militaria, quæ Antonio & Crasso ademta fuerant: ita etiam Hor. l. 1. Epist. *Et formidatam Parthis, te principe, Roma* . *g*) regio Asiæ vastissima sub. Augusto primum cum Romanis societatem iniit. *h*) *Arabiam* regionem inter sinum Arabicum & mare rubrum, Augustus, duce Ælio Gallo, subegit.

Et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
Sentiet illa tuas postmodo capta manus.
Hæc ego castra sequar, vates tua castra canendo
Magnus ero: *i*) servent hunc mihi fata diem.
Ut *k* caput in magnis, ubi non est tangere, signis,
Ponitur hic imos ante corona pedes.
Sic nos, nunc inopes laudis conscendere carmen,
Pauperibus sacris vilia thura damus.
Nondum etiam *l*) Ascræos norunt mea carmina fon-
Sed modo Permessi flumine lavit amor. (tes.

i) *servent* i. e. concedant. *k* Elegans similitudo: Sicuti corona ponitur ad pedes statuarum, quarum capita attingere non licet; ita ego cum non possim attingere sublime carmen humilis & egenus vilia thura offero. *l*) Hippocrenen & Aganippen intelligit: significat, se nondum carmine heroico esse exercitatum, quo usus est Hesiodus dictus *Ascræus* ab urbe *Ascra* ad Heliconis radices sita, ex quo monte oritur Permessus, quo fluvio se solum lotum dicit.

ELEGIA III.

AD CRISPUM

Serius se venisse dicit detentum inspectione porticus Apollinis, quæ ab Augusto Cæsare absoluta est. Hæc porticus templo Apollinis cum Bibliotheca Græca, & latina adjuncta erat.

QUæris cur veniam tibi tardior? aurea Phœbi
Porticus a magno Cæsare aperta fuit.
Tota erat in speciem *a*) Pœnis digesta columnis:
Inter quas *b*) Danai fæmina turba senis.
Hic

a) *Columnæ* ex marmore *Punico*. *In speciem* idest in ornatum. *b*) *Danai fæmina turba* pro fœminea turba; *Danaus* rex Ægypti 50. filias genuit, quas cum

Hic equidem c) Phoebo viſus mihi pulchrior ipſo
Marmoreus tacita carmen hiare lyra.
Atque aram circum ſteterant d) armenta Myronis
Quatuor artificis, vivida ſigna, boves.
Tum medium claro ſurgebat marmore templum
Et patria Phoebo carius e) Ortygia.
Auro Solis erat f) ſupra faſtigia currus,
Et g) valvæ Libyci nobile dentis opus.
Altera dejectos h) Parnaſi vertice Gallos,
Altera moerebat funera Tantalidos.

Dein-

cum peteret Ægyſtus frater filiis ſuis, qui totidem erant numero, in uxores; *Danaus* oraculo admonitus ſe a genero interfectum iri, juſſit filias ſuas, ut ipſum interficerent, quæ cultris armatæ, viros ſuos ſomno lætitiaque ſopitos nocte jugularunt, præter Hypermneſtram quæ Linum virum ſuum ſervavit, qui poſtea ſecundum oraculum *Danaum* interfecit. c) In illa porticu *Phœbus* erat marmoreus ipſo Phoebo pulchrior, & hiſcens, i. e. aperto ore carmina canere videbatur. d) circa aram Phoebi erant quatuor boves ænei *Mironis* peritiſſimi ſculptoris: Apollo enim paviſſe armenta dicitur. e) *Ortygia* dicta eſt Delos inſula una Cycladum in Ægeo, Apollinis templo clariſſima f) ſupra templorum *faſtigia* ſimulacra Deorum curru vecta imponi ſolebant, g) Valvæ hujus templi Palatini ex ebore Lybico miræ artis artificium oſtentabant; in Libya proveniunt elephantes, unde *dentes Libyci* h) In foribus eburneis hujus templi Palatini inſculpta erant varia Apollinis egregia facinora; in una valva erant *Galli* de *Parnaſſo* fulminibus e coelo miſſis præcipitati, qui in Phocidem irruperunt, ut Apollinis templi in Delphis donaria diriperent: inde in Aſiam penetrarunt, & Galatiæ provinciæ nomen indiderunt. In altera valva templi erat hiſtoria *filiæ Tantali* Niobes, ac ejus filiorum, qui omnes ad unum perierunt Apollinis ac Dianæ ſagittis confoſſi.

Deinde *i*) inter matrem Deus ipse, interque sororem
k) Pythius in longa carmina veste sonat.

i) i. e. *Latonam* insculptam & *Dianam*: *Latona* ex Jove peperit duos gemellos *Apollinem* & *Dianam* in *Delo* insula. *k*) Apollo dicitur *Pythius* a serpente interfecto. Ovid. lib. 1. metam.

SEXTI AURELII PROPERTII

EX LIBRO III.

ELEGIA I.

CALLIMACHI ET PHILETÆ COI

Græcorum Poetarum Elegiacorum umbras invocat, iisdem annumerari cupiens, & quod primus Latinorum Elegias scripserit æternum sibi nomen auguratur.

Callimachi manes, & Coi sacra Philetæ,
In *a*) vestrum, quæso, me sinite ire nemus:
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Grajos *b*) orgia ferre choros.
Dicite quo pariter carmen *c*) tenuastis in antro,
Quo-

a) Horat. *Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes*. *b*) *Orgia* apud Græcos sunt omnium Deorum sacra, sicut *cæremoniæ* & *ritus* apud Latinos: Musæ enim habent sua sacra, & cæremonias, unde Poetæ appellantur *Sacerdotes*, qui ferunt elegiarum sacra inter Græcorum poetarum choros. *c*) *Antra* non pauca erant sacra musis secessum quærentibus: *Tenuastis* i. e. concinnastis ad mol-

Quove pede ingreſſi, quamve bibiſtis aquam.
Ah valeat Phoebum quicumque moratur in armis;
e) Exactus tenui pumice verſus eat.
Quo me fama levat terra ſublimis, & f) a me
Nata coronatis Muſa triumphat equis,
Et mecum in curru parvi vectantur amores,
Scriptorumque meas turba ſecuta rotas.
Quid fruſtra miſſis g) in me certatis habenis?
Non datur ad Muſas currere lata via.
Multi, Roma, tuas laudes annalibus addent,
Qui finem imperii h) Bactra futura canent.
Sed quod pace legas opus hoc i) de monte Sororum
Detulit intacta pagina noſtra via.
Mollia, k) Pegaſides, veſtro date ſerta poetæ:
Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi quod vivo detraxerit l) invida turba,
Poſt obitum duplici fœnore reddet honos.
Omnia poſt obitum fingit majora vetuſtas,
Majus ab exequiis nomen in ora venit.
Nam quis m) equo pulſas abiegno noſceret arces?
Flu-

mollem & tenuem ſtilum Callimachi. *Quo pede* i. e. bono an lævo intraſtis? d) Plurimi fontes muſis ſacri: Perſius *nec fonte labra prolui caballino*. e) alludit ad morem, quo ſolebant veteres expolire pumice libros. f) *nata a me muſa* i. e primus ego Elegiarum ſcriptor: & jam Muſa Latina vehitur curru triumphali una cum turba cupidinum, turba poetarum rotas ſubſequente. g) Quid a me contenditis? difficilis aditus ad muſas. h) ſeu *Bactrum* primarium Scythiæ oppidum. i) ex Helicone vel Parnaſſo libellus noſter ſemita nulli hactenus trita hoc opus attulit, quod in pace legas. k) *Pegaſides* appellantur muſæ a fonte, quem Pegaſus equus ictu ungulæ aperuit. *Mollia ſerta*, ob blandos Elegiarum verſus non quærit poeta *coronas* partas in canendis Ducum geſtis. l) Vellejus patere. *Præſentia invidia, præterita veneratione proſequimur*. m) intelligit Trojam

n) Fluminaque Hæmonio cominus isse viro ?
Idæum o Simoenta Jovis cunabula parvi ?
p) Hectora per campos ter maculasse rotas ?
Deiphobumque Helenumquue & Polydamanta sub armis,
q) Qualemcunque Parin vix sua nosset humus.
Exiguo sermone fores nunc, Ilion, & tu
Troja bis r) Oetæi numine capta Dei.
Nec non ille tui casus memorator Homerus
Posteritate suum crescere sensit opus.
Meque inter seros laudabit Roma nepotes;
Illum post cineres auguror essse diem.
Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulchro,
Provisum est, s) Lycio vota probante Deo.

ELE-

jam *abjegno equo* captam. n) *Xanthum* & *Simoenta* significat, quos canit Homerus simul concurrisse ad obruendum Achillem, ab *Æmonia*, quæ & Thessalia oriundum. o) *Simois* fluvius prope *Idam* non procul a *Troja*, ubi *Jupiter* nutritus fuit. p) *Hector* abAchille victus ter raptatus est alligatus currui circum Trojæ moenia. q) *Tres Heroes* carminibus Homeri & Virgilii notissimi, *Parin* vero formosum licet, at imbellem vix novissent sui cives. r) *Oetæus* Deus dicitur Hercules ab Oeta monte Thessaliæ in quo conflagravit. *Troja* dicitur *bis capta* numine Herculis, Hercules enim eam cepit quando equos ei promissos Laomedon Rex denegavit. Iterum capta fuit, cum Philoctetes Herculis ipsius sagittis in quibus Trojæ fatum erat, Paridem occidit. s) *Lycius Deus* est Apollo a *Lycia* Asiæ provincia, ubi templum clarissimum habuit: *Licia sortes* a Virg. dicta sunt oracula Apollinis. Dictus est etiam *Pataræus*, nam *Pataræ* fuit hoc templum Apollinis *Lycii*.

ELEGIA II.

CARMINIBUS

Significat Poeta nihil esse perennius nullasq; esse moles pyramidum, & monumentorum superbas structuras, quæ non sint habituræ finem, sed solum gloriam & famam partam viribus ingenii semper victuram.

Orphea *a*) detinuisse feras, & concita dicunt
Flumina Threicia sustinuisse lira.
Saxa *b*) Cithæronis Thebas agitata per artem
Sponte sua in muri membra coisse ferunt,
Quin etiam, *c*) Polypheme, fera Galatæa sub Ætna
Ad tua rorantes carmina flexit equos,
Miremur, nobis & *d*) Baccho & Apolline dextro,
Turba puellarum si mea verba colit?
Quod non *e*) Tænariis domus est mihi fulta columnis,
Nec camera auratas inter eburna trabes,
Nec mea *f*) Phæacias æquant pomaria silvas,
Non operosa rigat *g*) Martius antra liquor:
At

a) Quomodo *Orpheus* ad se *feras* lyræ cantu traxerit narrat Ovid. lib. 10. Metam. *b*) *Citheron* Mons est Bœotiæ, cujus saxa e sedibus suis convulsa & attracta *lyræ* Amphionis cantu sponte sua coaluere, ut Thebarum mœnia componerentur. *c*) *Polyphemus* Cyclops Neptuni filius sub Ætna degens traxit *Carminibus Galateam* vectam *equis rorantibus*, erat enim Dea marina. *d*) *Bacchus* & *Apollo* dii poetarum tutelares, unde cum faveant fiunt versus jucundissimi, dicit infra Prop. *Hœc current pueri current hæc scripta puellæ, meque Deum clament, & mihi sacra ferant* *e*) Marmor Tænarium, i. e. tractum ex promontorio Laconiæ in Peloponneso. *f*) Corcyra insula dicta est *Phæacia* a Phæaco cujus filius fuit Alcinous, qui ibidem habuit hortos quibus nil fuit mirabilius. *g*) *Martius liquor* fuit aqua laudatissima

Ro.

At *h*) Musæ comites, & carmina cara legenti,
Et defessa choris Calliopea meis.
Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,
i) Nec Jovis Elæi coelum imitata domus:
Nec *k*) Mausolei dives fortuna sepulchri
Mortis ab extrema conditione vacat.
Aut illis flamma, aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.
At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet: ingenio stat sine morte decus.

Romam a gente *Martia* ducta, quam restituit M. Agrippa. *h*. Sunt tamen mihi *Musæ comites*, versusque mei sunt jucundi lectoribus, & meis cantibus lassata est *Calliope* una ex musis *i*) *Jovis* Olympii templum intelligitur, quod in *Elide* fuit celeberrimum ludis & oraculo; ubi Jovis statua eburnea incredibili magnitudine a Phidia fabrefacta. *k*) *Mausolus* fuit Rex Cariæ: huic mortuo Artemisia uxor sepulchrum construxit ea magnificentia, ut inter septem orbis miracula recenseretur.

ELEGIA III.

SOMNIUM

Narrat poeta; visus enim erat sibi in Helicone Musarum monte dormire, cum Heroico carmine bella scribere meditaretur, & a Phœbo admonitum se dicit, ut ad elegos se converteret.

Visus eram molli recubans Heliconis in umbra,
a) Bellerophontei qua fluit humor equi:
Re-

a) ad Heliconem montem fons est Caballinus, quem dicitur Pegasus equus ungula sua produxisse, quem *Bellerophonteum* dicit quia a *Bellerophonte* Neptuni beneficio fuerit deprehensus, ut contra chimæram pugnaturus uteretur.

Reges, *b*) Alba, tuos, & regum facta tuorum
Tantum operis nervis hiscere poſſe meis:
Parvaque tam magnis admoram fontibus ora,
Unde pater *c*) sitiens Ennius ante bibit,
Et cecinit *d*) Curios fratres, & Horatia pila,
Regiaque *e*) Æmilia vecta trophæa rate,
Victorisque moram *f*) Fabii, pugnamque sinistram
g) Cannensem, & versos ad pia vota Deos:
Hannibalemque *h*) Lares Romana sede fugantes,
i) Anseris & tutum voce fuisse Jovem:
Cum me *k*) Castalia speculans ex arbore Phœbus
Sic

b) *Albanos* Reges a quibus Romani duxerunt originem enumerat Livius lib. 1. horum gesta canere meis fidibus, erat tantæ molis. *c*) *Ennius* poeta Tarentinus primus Latinorum heroico carmine annales scripsit: articulari morbo periit, quem contraxit vinum immodice potando. *d*) Pugnam intelligit tergeminorum *Curiatiorum* adversus tergeminos *Horatios*: Hi *Horatii* fuerunt Romani, *Curiatii* Albani: victi autem sunt Albani a Romanis; historiam refert. Liv. lib. 1. *Horatia pila*, ita dicta est columna cui imposita sunt *Curiatiorum* spolia tamquam pugnæ hujus monumentum. *e*) Perseus Rex Macedonum ductus est Romam captivus a Paullo *Æmilio* nave sexdecim remorum ordinibus ornata. vid. Liv. lib. 44. *f*) *Fabius Maximus* nectendo moras Annibalem hactenus invictum fregit; unde *cunctando restituit rem*. g) *Cannensem* pugnam funestissimam Romanis norunt omnes: deinde Dii propitii facti sunt Romanis. *h*) Scripsit etiam Ennius *Lares* seu Deos Romæ tutelares *Annibalem* Romam obsidentem variis terriculamentis fugasse post Cannensem victoriam. *i*) *Jovem* i. e. Capitolium, ad quam arcem cum noctu Galli clanculum obrepsissent *anseres* fallere non potuerunt quorum strepitu excitatus Manlius Gallos deturbavit. *k*) *Castalia arbos* est lau-

Aptat, et illa manu texit utraque rosam.
E quarum numero me contigit una dearum,
Ut reor a facie, Calliopea fuit.
Contentus niveis semper vectabere cygnis,
Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Nil tibi sit rauco s) prætoria classica cornu
Flere, nec t) Aonium cingere Marte nemus:
Aut quibus in campis u) Mariano prælia signo
Stent, et Teutonicas Roma refringat opes,
Barbarus aut sævo perfusus sanguine x) Rhenus
Saucia mœrenti corpora vectet aqua.
Talia Calliope, lymphisque a fonte petitis,
Ora y) Philetea nostra rigavit aqua.

s) *Prœtoria classica* i e. imperatorum ac ducum res gestas: *Prœtor* pro quovis duce & imperatore sumitur. t) musarum nemus dicitur *Aonium* ab *Aone* fonte in Bœotia. u) *Hipallage* pro *Mariana signa stent prœlio* seu ad prælium parata. Cajus Marius Cimbros, Teutonas &c. cum ingenti manu contra Romam contendentes fregit. x) *Rhenus barbarus* fluv. Germaniæ ad discrimen *Rheni* Bononiensis in Italia y) *Calliope postquam* hæc dixisset, ex fonte ex quo bibere solebat *Philetas*, hausit aquam, & rigavit *Propertii* labra, & factus est elegiaci carminis poeta imitatorque *Philetœ*.

ELEGIA IV.

EXPEDITIONEM.

Quam Cæsar Augustus adversus Orientis populos apparabat, prosequitur poeta, Romanisque armis felicitatem apprecatur.

ARma a) Deus Cæsar dites meditatur ad b) Indos,
Et freta gemmiferi findere classe maris.
Ma-

a) *Deus* appellabatur Augustus licet vivus: ita Horat. lib. 3. od. 3. *Præsens divus habebitur* b) *Ind.* populi Asiæ

Magna viri merces, parat ultima terra triumphos;
c) Tigris & Euphrates ſub tua jura fluent,
d) Sera ſub Auſoniis veniet provincia virgis.
Aſſueſcent Latio e) Partha trophæa Jovi.
Ite agite expertæ bello date lintea proræ
Et ſolitum armigeri ducite munus f) equi.
Omnia fauſta cano. g) Craſſos, cladeſque piate:
Ite, & Romanæ conſulite Hiſtoriæ.
Mars pater, & ſacræ fatalia lumina h) Veſtæ,
Ante meos obitus ſit, precor, illa dies,
Qua videam ſpoliis onerato Cæſaris axe
Ad vulgi plauſus i) ſæpe reſiſtere equos:
Tela k) fugacis equi & l) bracchati militis arcus,
Et ſubter captos arma ſedere duces.
Ipſa m) tuam prolem ſerva Venus: hoc ſit in ævum,
Cernis ab Ænea quod ſupereſſe, caput:
Præda ſit hæc illis, quorum meruere labores:
Mi ſat erit Sacra plaudere poſſe via:

ELE-

Aſiæ ſunt *dites*, quippe auro, gemmis, &c. quæ in mari reperiuntur, ad delicias abundant. c) Maximi ſunt Aſiæ fluv. d) Regio orientalis ſerius attamen erit ſub Aug. provincia, & experietur Romanos faſces. e) De Parthis populis ſpolia relata, & appoſita *Jovi* Capitolino. f) *o equi* bellatores conſuetum officium facite. g) *Craſſi* duo pater & filius contra Parthos pugnantes occubuerunt, unde piate maculam Reip. illatam, & Romano nomini conſulite. h) *Fatalia lumina Veſtæ*. i. e. ſempiternus ignis a Virginibus Veſtalibus tanquam Romæ fatum, & tutela ſervabatur. i) i. e. conſiſtere. k) Videam *tela fugacis equi* i. e. Parthorum equitum, qui fugiendo pugnabant. l) Quis fuerit *Bracchatus* hic *miles* an Gallus an Dacus an Ponticus an Medus an Sarmata, ignotum; omnes enim hæ gentes braccis utebantur. m) Julia gens, a qua Auguſtus a *Venere* ducebat originem. Julus enim fuit Æneæ filius, Æneas autem *Veneris*.

ELEGIA V.

DEUM PACIS

Non Martis castra vult sequi Propertius: se divitiis non invidere dicit, cum omnia apud inferos confundantur: Avaros insectatur, nil enim ad Inferos asportabunt: dicit etiam ludo in juventute indulgendum, ac se philosophiæ studio daturum.

PAcis Amor Deus est, pacem veneramur & omnes;
  Stant mihi cum domina prælia dura mea:
Nec tamen inviso pectus mihi carpitur auro.
  Nec bibit e *a*) gemma divite nostra sitis.
Nec mihi mille jugis *b*) Campania pinguis aratur,
  Nec miser æra peto classe, *c*) Corinthe, tua.
O prima infelix fingenti terra *d*) Prometheo!
  Ille parum cauti pectoris egit opus:
Corpora disponens mentem non vidit in arte:
  Recta animi primum debuit esse via.
Nunc maris in tantum ventis jactamur, & hostem
  Quærimus, atque armis nectimus arma nova.
Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas.
  Nudus ab inferna, stulte, vehere rate.
Victor cum victis pariter miscebitur umbris.
  Consule cum *e*) Mario, capte Jugurtha, sedes:

G   Ly-

a) Non bibo in poculis *gemmatis*. *b*) *Campania* provincia Italiæ felicissima, cujus caput olim Capua, nunc Neapolis longe præstans Capuæ. *c*) *Æs Corinthiacum* fuit celebratissimum commixtum ex auro, argento, æreque. *Corinthus* erat urbs Achajæ duorum portuum commoditate celebris: *Æs Corinthiacum* nobile & pretiosissimum, ejus mercis caussa eo ex Asia & Europa mercatores confluebant. *d*) Hominis miseriam deflet, & formationem humani corporis a Prometheo factam, qui parvam curam animi habuit, cum animus longe nobilior sit corpore. Ovid. lib. 1. Metamorph. *e*) Inferi *Marium* victorem cum victo *Jugurtha* confundunt, omnes-

Lydus Dulichio non distat *f*) Crœsus ab Iro.
Optima mors, *g*) parca quæ venit apta die.
Me juvat in prima coluisse Helicona juventa,
Musarumque choris implicuisse manus.
Me juvat & multo mentem vincire *h*) Lyæo,
Et caput in verna semper habere rosa.
Tum mihi *i*) Naturæ libeat perdiscere mores:
Quis Deus hanc mundi temperet arte domum:
Qua venit exoriens, qua deficit, unde coactis
Cornibus in plenum menstrua Luna redit.
Unde *k*) salo superant venti: quid flamine captet
Eurus, & in nubes unde perennis aqua:
Sit ventura dies mundi quæ subruat arces,
Purpureus pluvias cur bibit *l*) arcus aquas:
Aut cur *m*) Perrhæbi tremuere cacumina Pindi,
Solis & atratis luxerit orbis equis:
Cur segnis versare boves, & plaustra *n*) Boötes:
o) Pleiadum spisso cur coit igne chorus:
Curve suos fines altum non exeat æquor;
Plenus & in partes quattuor annus eat:

Sub

omnesque ibi equales. *f*) *Crœsus* Lydorum rex opulentissimus. *Irus* homo pauperrimus e *Dulichio* insula maris Jonii, vide Homer. Odys. 18. *g*) Quæ apto loco & brevi tempore venit. *h*) ad ebrietatem usque bibere & genio indulgere. *i*) Quæ Philosophia docet, vult inquirere Propertius. *k*) i. e. cur in mare venti abundent: quibus *Eurus* insidietur: unde imber in nubes proveniat. *l*) *Iris aquas bibere* dicitur, udo enim tempore apparet semper, unde *imbrifer arcus* apud poetas. *m*) *Pindum* poeta vocat *Perrhæbum*, ad ejus quippe montis radices *Perrhæbi* populi siti sunt: mons hic est in Thessalia altissimus musis sacer: cur tremant montes perdiscam, & cur *sol* defectum patiatur. *n*) de *Boote* jam sæpius dictum est. *o*) *Pleiades* sunt septem stellæ, earum fulgor dicitur *spissus*, quia est tenuis & densus vix cernitur, imo una fere latet.

Sub terris sint *p*) jura Deum, & tormenta Gigantum,
Tisiphones atro si furit angue caput:
Aut *q*) Alcmæoniæ furiæ, aut jejunia *r*) Phinei:
Num *s*) rota, num scopuli, num sitis inter aquas:
Num tribus infernum custodit faucibus antrum
Cerberus, & Tityo jugera pauca novem:
An ficta in miseras descendit fabula gentes,
Et timor haud ultra, quam rogus, esse potest.
Exitus hic vitæ superest mihi: vos, quibus arma
Grata magis, *u*) Crassi signa referte domum.

p) *sint ne* inferi, & inibi judices? sit ne Tisiphone una ex furiis anguibus armata? *q*) Quæ vexent *Alcmæonem*, qui matrem suam interfecit ut pius esset in Amphiaraum patrem, qui ei matris nequitias aperuerat. *r*) *Phineus* rex Arcadiæ mortua Cleopatra priore conjuge secundam duxit *Ideam*; hujus suasu Cleopatræ filios excæcavit, unde & ipse a Diis dicitur excæcatus, & continue jejunare cogebatur, nam Harpyæ cibos fœdabant & rapiebant. *t*) Infernorum supplicia poeta persequitur, vide pag. 76. *u*) de Crassi signis vid. elegiam superiorem lit. g.

ELEGIA VI.

AVARITIAM

*Mortalium pecuniæque cupiditatem insectatur, cujus caussa * Pætus quidam naufragio perierat.*

ERgo sollicitæ tu caussa, pecunia, vitæ es:
Per te immaturum mortis adimus iter?
Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes:
Semina curarum de capite orta tuo.

* Quis fuerit ille *Pætus* ignoratur, nisi forte sit ille Arrius *Pætus*, de quo exstat Catulli epigramma pag. 65. quod incipit, *Chommoda dicebat &c.* nam in Orientem eum navigasse & in Jonio mari periisse

Tu Pætum ad *a*) Pharios tendentem lintea portus.
b) Obruis insano terque quaterque mari,
Nam dum te sequitur, primo miser excidit ævo,
Et nova longinquis piscibus esca natat.
Et mater non justa piæ dare debita terræ,
Nec pote cognatos inter humare rogos.
Sed *c*) tua nunc volucres astant super ossa marinæ,
Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
Infelix Aquilo, raptæ timor *d*) Orithyiæ,
Quæ spolia ex illo tanta fuere tibi?
Aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina?
Portabat sanctos *e*) alveus ille viros.
f) Pæte, quid ætatem numeras? quid cara natanti
Matter in ore tibi est? non habet unda Deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
Omnia detrito vincula fune cadunt.
Sunt *g*) Agamemnonias testantia littora curas,
Quæ notat Argynni pœna natantis aqua.
Hoc juvene amisso classem non solvit Atrides:
Pro qua mactata est Iphigenia mora.

Red-

iisse scribit ibidem Catullus. *a*) *Pharon* insulam Ægypti Alexandriæ vicinam significat. *b*) submergis sæpius vesanis fluctibus. *c*) Pætum alloquitur poeta: *Carpathium mare* est pelagus ad Ægyptum vergens ab insula *Carpatho* dictum, sita inter Rhodum & Cretam: *d*) *Aquilo* dicitur *timor* Orithyiæ, nam ipse Aquilo seu Boreas Orithyiam filiam Erictei regis Athænarum rapuit. *e*) *Alveus* i. e. navis; ita Virgil. *Simul accipit alveo Ingentem Æneam*. *f*) Ita surdi sunt venti & tempestas ut minime piorum preces audiat. *g*) Amnem Cephisum intelligit, in quo puer *Argynnus Agamemnoni* regi Mycenarum carus periit: hujus amnis aquas reddidit infames mors, quam unda irata *Argynno* intulit: quare Agamemnon, dictus *Atrides* ab *Atreo* patruo, ut placaret ventos Deosque maris *Iphigeniam* filiam immolavit, antequam solveret ex portu Aulidis ad Trojam expugnandam.

Reddite corpus humo, poſitaque in gurgite vita,
Pætum ſponte tua, vilis arena, tegas.
Ut quoties Pæti tranſibit nauta ſepulchrum,
Dicat: Et audaci tu timor eſſe potes.
Ite h) rates curvæ, & lethi quoque texite cauſas;
Iſta per humanas mors venit acta manus.
Terra parum fuerat, fatis adjecimus undas:
Fortunæ miſeras auximus arte vias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
Quid meritum dicas cui ſua terra parum eſt?
Ventorum eſt quodcumque paras: haud ulla carina
Conſenuit: fallit portus & ipſe fidem.
Natura inſidians pontum ſubſtravit avaris;
Ut tibi i) ſuccedat, vix ſemel eſſe poteſt.
Saxa triumphales fregere k) Capharea puppes,
Naufraga cum vaſto Græcia tracta ſalo eſt.
Paullatim l) ſocium jacturam flevit Ulyſſes,
In mare cui ſoli non valuere doli;
Quod ſi contentus patrio bove verteret agros,
Verbaque duxiſſet pondus habere mea:
Viveret ante ſuos dulcis conviva penates,
Pauper, at in terra, nil ubi flere poteſt,
Non m) tulit hic Pætus ſtridorem audire procellæ,

h) Naves execratur poeta, & hominum audaciam. i) vix autem ſemel poteſt accidere ut tibi proſpere ſuccedat. k) *Caphareus* mons in Euboea, ubi mare nautis formidabile ob vortices: ibidem Nauplius Euboeæ rex mortem filii Palamedis Ulyſſis dolo interempti ultus eſt. Græci enim cum victores ab Troja redirent, Nauplius facem in *Capharei* montis vertice appoſuit, ut Græcis locus fidem portus habere videretur, quo cum veniſſent inter cautes *Capharees* naufragium fecerunt. l) *Ulyſſes* quamvis mortalium vaferrimus, pericula maris effugere non valuit *ſociorumque* omnem comitatum vel naufragiis, vel aliis calamitatibus amiſſos flevit. m) non potuit tunc *Pætus* fragorem tempeſtatis audire.

ELEGIA VII.
MÆCENAS

Hortatus fuerat Propertium ad heroicum carmen ſcribendum, & grandiora argumenta tractanda; qui quidem ſe excuſat non omnibus omnia convenire. Denique cum Mæcenatem impenſe laudarit, maximam ejus moderationem ſe velle imitari profitetur.

MÆcenas *a*) eques, Hetruſco de ſanguine regum
Intra fortunam qui cupis eſſe tuam:
Quid me ſcribendi tam vaſtum mittis in æquor?
Non ſunt apta meæ grandia vela rati.
Turpe eſt, quod nequeas, capiti committere pondus:
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum ſunt omnibus apta,
Fama nec ex *b*) æquo ducitur ulla jugo.
Gloria *c*) Lyſippo eſt animoſa effingere ſigna.
Exactis Calamis ſe mihi jactat equis.
In Veneris tabula ſummam ſibi ponit *d*) Apelles.
Parrhaſius parva vindicat arte locum.
Argumenta magis ſunt *e*) Mentoris addita formæ.

a) *Eques*, contentus enim ſemper fuit ordine equeſtri, quo natus eſt, altioreſque dignitates etiam oblatas accipere noluit. Unde & Hor. lib. 3. Od. 16. *Mæcenas equitum decus*: Oriundus fuit e gente *Cilnia*, ex qua reges Etruriæ. *b*) non ex eodem fonte laus omnis provenit. *c*) ſtatuarius celeberrimus qui ſexcenta & decem opera feciſſe traditur. *Calamis* etiam inſignis ſculptor, qui currus equoſque ſine æmulo expreſſit. *d*) *Apellis Venerem* omnis mirum in modum prædicavit antiquitas. De *Parrhaſio* Athenienſe, vel Epheſino pictore omnium primo in pictura ſymmetria vide Plin. l. 36. c. 10. qui & ejus certamen cum Zeuxi narrat. *e*) *Argumenta Mentoris*, qui fuit vaſis cælandis artifex mirabilis, qui addebat formæ ideſt vaſis jam perfectis ſua opera, quæ nimirum ita applicarentur vaſis, ut etiam detrahi poſſent.

Tota sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
m) Cadmi, nec semper prælia clade pari:
Nec referam n) Scæas & Pergama Apollinis arces,
Et Danaum decimo vere redisse rates,
Mœnia cum Grajo Neptunia pressit aratro
Victor Palladiæ ligneus artis equus.
Inter o) Callimachi sat erit placuisse libellos,
Et cecinisse modis, Coe poeta, tuis.
Hæc pueri curent, hæc curent scripta puellæ,
Meque Deum clament, & mihi sacra ferant.
Te duce vel Jovis arma canam, cæloque minantem
p) Cœum, & Phlegræis Oromedonta jugis:
Celsaque Romanis decerpta q) palatia tauris
Ordiar, & cæso mœnia firma Remo:
Eductosque pares r) silvestri ex ubere reges;
Crescet & ingenium sub tua jussa meum:
Prosequar & currus s) utroque ab littore ovantes
Parthorum, astutæ tela remissa fugæ:

m) non canam *arcem Cadmi* i. e. urbem Thebas a Cadmo conditas, ab Alcmæone dirutas, & ubi fratres germani *Etheocles* & *Polynices* mutuis vulneribus conciderunt. n) *Scæas* portas & Pergama, i. e. bellum Trojanum cum Græcis, qui Trojam decem annis obsedere, quam Neptunus & Apollo ædificavere, & quam deinde oppressit equus ligneus, opus Palladis. o) *de Callimacho*, & *Coo poeta* vide pag. 121, p) *Cœus* fuit unus ex Gigantibus, qui Jovem cælo dejicere conati sunt: sicuti etiam *Oromedon* in Phlegræis jugis: duplex est Phlegræus campus, alter in Thessalia, alter Puteolis. q) Cantabo Romæ originem: Romuli tempestate boves in monte *Palatino* herbas depascebant; Post mortem Remi nemo ausus violare mœnia Urbis. r) Remum & Romulum lacte lupæ nutritos intelligit. s) i. e. ab orientali & occidentali mari triumphos a Romanis ducibus relatos *prosequar*, Parthi fingebant fugam pugnando.

Castraque *t*) Pelusi Romano subruta ferro :
Antonique graves in sua fata manus.
Mollis tu cæptæ fautor cape lora juventæ,
Dexteraque immissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi, Mæcenas, laudis concedis : & a te est
Quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

t) Bellum Alexandrinum notat, cum Antonium devicit Augustus, & ut sibi manus inferret compulit, & *Pelusium* urbem Ægypti subvertit, nunc dicitur *Damiata*. *u*) *Mollis fautor*, i. e. facilis & benignus. A te accepi, ut exempla tua sequerer.

ELEGIA VIII.
CYNTHIÆ

Natalis dies, ut lætius celebretur, cæli serenitatem optat poeta, maris tranquillitatem & omnia fausta precatur: & ipsam ad sacrum illum diem natalitium celebrandum exhortatur.

Mirabar quidnam misissent mane *a*) Camoenæ
Ante meum stantes, sole rubente, torum.
Natalis nostræ signum misere puellæ,
Et manibus faustos ter crepuere sonos.
Transeat hic sine nube dies, stent aere venti,
Ponat & in sicco molliter unda minas.
Aspiciam nullos hodierna luce dolentes,
Et *b*) Niobes lacrymas supprimat ipse lapis.
Al-

a) Musæ celebraturæ diem natalem, Propertio summo mane ante thorum astitere. *b*) *Niobe* filia Tantali & uxor Amphionis Thebanorum regis, sex mares filios & sex fæminas habuit: quem ob numerum cum se Latonæ præferret, Apollo & Diana maternam ulciscentes injuriam duodecim ejus filios sagittis interemerunt: *Niobem* autem conquerentem convitiantemque in saxum transformavit Latona, & Amphion conjux præ dolore mortem sibi conscivit.

c) Alcyonum poſitis requieſcant ora querelis,
Increpet abſumptum nec ſua mater d) Ityn.
Tuque, o cara mihi, felicibus edita pennis
Surge, & poſcentes juſta precare Deos.
Ac primum pura ſomnum tibi diſcute lympha,
Et nitidas preſſo pollice finge comas.
Inde coronatas ubi thure piaveris aras,
Luxerit & tota flamma ſecunda domo.
Sit menſæ ratio, noxque inter pocula currat,
Et Crocino nares e) myrrheus ungat onyx.
Tibia nocturnis ſuccumbat rauca choreis,
Addantur feſtis & bona verba ſonis.
Dulciaque ingratos adimant convivia ſomnos,
Publica vicinæ perſtrepat *f) aura viæ. *al. ara.
Annua ſolvamus Muſis ſolemnia noſtris,
Natalisque tui ſic peragamus iter.

c) *Alcyones* aves marinæ mortem lamentantur Ceicis conjugis *Alciones*, quæ fuit in avem ejuſdem ſpeciei mutata. d) Hoc eſt, nec Progne quæ facta eſt hirundo filium ſuum *Ityn* interemptum & menſis appoſitum lamentetur. e) *Myrrheus onyx* eſt vaſculum *myrrha* plenum, i. e. unguento pretioſiſſimo; unde *Myrrheus* crinis, & *Myrrhea* coma, i. e. *Mirrha* delibuta, f) aura viæ publicæ perſtrepat cantu plauſuque.

ELEGIA IX.
MULIERUM IN VIROS

Poteſtas quanta ſit, pluribus fœminarum exemplis demonſtrat. Deinde in laudes Auguſti excurrens Antonium & Cleopatram Romanis arcibus formidabiles inſectatur.

QUid mirare, meam ſi verſat fœmina vitam,
Et trahit addictum ſub ſua jura virum?
Carminaque ignavi capitis mihi turpia fingis,
Quod nequeam fracto rumpere vincla jugo?
Venturam melius præſagit navita mortem:

Vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego præterita jactavi verba juventa:
Tu nunc exemplo disce timere meo.
a) Colchi flagrantes adamantina sub juga tauros
Egit, & armigera prælia sevit humo:
Custodisque feros clausit b) serpentis hiatus,
Iret ut Æsonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
c) Mæotis Danaum Penthesilea rates:
Aurea cui postquam nudavit cassida frontem,
Vicit victorem candida forma virum.
d) Omphale in tantum formæ processit honorem
Lydia Gygæo tincta puella lacu;
Ut qui pacato statuisset in orbe columnas,
Tam dura traheret mollia pensa manu.

Per-

a) *Cholchis* i. e. Medea a *Cholchide* oriunda incantationibus effecit, ut Jason *Tauros* ignem spirantes, qui vellus aureum servabant, domaret *jugo adamantino* i. e. quod non frangi posset. Et Medea docuit Jasonem draconis dentes seminare, unde nati homines armati, qui sese mutuis vulneribus trucidarent. b Draconis pervigilis, quem incantamentis Medeæ Jason sopitum interfecit, ut in Thessaliam vellus aureum in domum *Æsonis* patris Jasonis asportaretur. c) *Penthesilea Mæotis*, idest ex Scythia auxilium Priamo Trojanisque contra Græcos tulit, demum cum eorundem classem impeteret, ab Achille est interfecta: Achilles forma *Penthesileæ* captus sepeliendam curavit, at Diomedes suadebat in Scamandrum fluv. projiciendam. d) *Omphalem* reginam in *Lydia* quæ se lavit in *lacu Gygeo*, qui 40. stadiis distat a Sardibus; ea floruit pulchritudine, ut Herculem ad lanificium & ad pensa trahenda sibi servientem compulerit, qui postquam mundum monstris tyrannisque purgasset, laborum suorum metas duas erexit columnas in extrema Hispania Calpen & Abylam dictas.

Persarum statuit Babylona *e*) Semiramis urbem,
Ut solidum cocto tolleret aggere opus.
Et duo in adversum misit per moenia currus,
Ne possent tacto stringere ab axe latus.
Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces,
Jussit & imperio surgere Bactra caput.
Nam quid ego Heroas, quid *f*) raptem in crimina Divos?
Jupiter infamat seque, suamque domum.
Quid modo *g*) quæ nostris opprobria vexerit armis,
Et famulos inter fœmina trita suos?
Conjugis obscœni pretium Romana poposcit
Mœnia, & addictos in sua regna Patres.
Noxia *h*) Alexandrina dolis aptissima tellus,

Et

e) Assyriorum regina, Nini regis uxor, quæ ejus persona assumpta annos 50. regnavit, & triumphis divitiis, imperioque omnes reges superavit. *Babylonem* ex cocto latere maximam fecit, portisque centum æneis, hortis pensilibus, murisque altitud. 200 cubitorum, latit. 50. quæ fuerunt septimum terrarum orbis miraculum, ornavit, ita ut duæ quadrigæ sibi invicem occurrentes facile pertransire possent. Et fl. *Euphratem* per mediā *Babylonem* induxit. Et *Bactra* caput Bactrianæ regionis Assyriorum imperio adjecit. *f*) Quid vocem *in crimen Divos & Heroas*? *Jupiter* ipse tot pellicibus cælum infamavit. *g*) Hæc *fœmina* est Cleopatra, quæ magnum dedecus intulit Romano nomini bellum intentando, inter servos ipsos prostituta: & ab Antonio pro conjugii mercede imperium Rom. poposcit & Senatores. *h*) Poeta convertit sermonem ad Ægyptum, cujus metropolis *Memphis*, in qua fuerunt Pyramides unum inter orbis miracula; in *Ægyptio* littore occisus fuit Pompejus *tot triumphis clarus quot sunt terræ partes*, ait Cic. pro Cornel. Balbo. Tres triumphos asserit ei Vellejus & Plinius. Et Albinus apud Priscian. *Ille, cui ternis Capitolia celsa triumphis Sponte Deum patuere*.

Et toties noſtro Memphi cruenta malo:
Tres ubi Pompejo detraxit arena triumphos,
Tollet nulla dies hanc tibi Roma notam,
Iſſent *i*) Phlegræo melius tibi funera campo,
Vel tua ſi ſocero colla daturus eras.
Scilicet *k*) inceſti meretrix regina Canopi,
Una Philippeo ſanguine aduſta nota,
Auſa Jovi noſtro latrantem opponere *l*) Anubin,
Et Tiberim Nili cogere ferre minas:
Romanamque tubam crepitanti pellere *m*) ſiſtro,
n) Baridos & contis roſtra Liburna ſequi:
Fœdaque Tarpejo *o*) Conopea tendere ſaxo,
Jura dare ſtatuas inter & arma Mari.
Quid nunc *p*) Tarquinii fractas juvat eſſe ſecures,
No-

i) *Phlegræum campum* vocat Pharſalicum in Theſſalia, ubi cum *ſocero* ſuo Julio Cæſare Pompejus infauſtis avibus decertavit. *k*) Cleopatra *regina Canopi* urbis Ægypti, quorum cives moribus perditiſſimis: quæ meretrix Cleopatra dicitur infamiam inuſſiſſe genti Macedonum, a quibus ortam narrant hiſtorici omnes. *l*) Pugnam Actiacam deſignat, qua commiſſos eſſe Romanos ac Ægyptios deos aſſeverat; *Anubis* Deus maximus Ægypti capite canino effingebatur, unde *Latrator Anubis*. *m*) *Siſtrum* muſicum inſtrumentum Ægyptiorum, quo in tripudiis utebantur, ſicuti *tuba* Romani. *n*) *Baris* navigii genus, quo vehebant Ægyptii mortuorum cadavera ad ſepulchrum: *Roſtra Liburna* ſunt Romanorum *roſtratæ* naves, dictæ *Liburnæ* a *Liburnis* Illyrici populis. *o*) Cleopatra auſa eſt tendere fœda tentoria in *Tarpeja* rupe i. e. Capitolio: ubi erant *Statuæ* & trophæa Caii Marii relata de Jugurtha, de Cimbris ac Teutonis. *p*) *Tarquinium* ſuperbum intelligit poeta, cujus *ſecures* i. e. imperium *fractum eſt* a Romanis, cum ejectus fuit: dicit autem Propertius ſi *tyranno* parendum ſit, ferendum potius Tarquinium, quam fœminam ſuperbam & impudicam.

Nomine quem simili vita superba notat,
Si mulier patienda fuit? cape, Roma, triumphum;
Et longam Augusto salva precare diem.
q) Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nili:
r) Accepere tuæ Romula vincla manus.
Brachia spectavi sacris admorsa colubris:
Et trahere occultum membra soporis iter.
Non hæc, Roma fuit tanto tibi s) cive verenda,
Dixit, & assiduo lingua sepulta mero.
Septem urbs alta jugis, toti quæ præsidet orbi,
Fœmineas timuit territa Marte minas.
Annibalis spolia, & victi monimenta Syphacis
Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes.
t) Curtius expletis statuit monimenta lacunis:
At Decius misso prælia rupit equo.
u) Coclitis abscissos testatur semita pontes,
Et cui cognomen x) corvus habere dedit.
Hæc

q) Ex Actiaco prælio 50 navibus fugientem Cleopatram secutus Antonius victoriam reliquit Augusto. r) de imagine Cleopatræ intelligendum ducta in triumpho Romæ cum aspide mordicus ejus brachio inhærente: interim corpus abditam viam mortis attrahebat. s) Augusto sospite fœmina hæc non tibi, o Roma, metuenda est, neque lingua Antonii imperatoris perpetuo mero calentis: Tu quæ vicisti *Annibalem*, *Siphacem* regem Numidiæ a Scipione captum & carcere inclusum, & *Pyrrhum*; Epirotarum regem, de quo Manius Curius Dentatus triumphavit. t) Cum Romæ forum vasto hiatu desedisset, haruspices dixere, expleri non posse nisi ea re, qua plurimum posset Populus Rom. quod de virtute populi Rom. *M. Curtius* interpretatus equitans in eam voraginem se immisit. Et *Decius* concitato *equo* in medios hostes irruit Liv. l. 8. u) de Horatii Coclitis virtute nota est historia x) *Valerium Corvinum* intelligit ita dictum a *Corvo* qui ei in auxilium venit, cum contra Gallum provocantem, quem vicit interfe-

Hæc Dii condiderunt, hæc Dii quoq; mœnia servant:
Vix timeat, salvo Cæsare, Roma Jovem.
Nunc ubi *y*) Scipiadæ classes? ubi signa Camilli?
Aut modo Pompeja Bosphora capta manu?
* Leucadius versas acies memorabit Apollo.
Tantum operis belli sustulit una dies.
At ** tu sive petes portus, seu, navita, linques:
Cæsaris in toto sis memor Jonio.

terfecitque, dimicaret. *y*) Scipio Africanus summa celeritate in Africam classem transmisit, de quo Lucret. *Scipiades belli fulmen, Carthaginis horror*: Et *Camillus* Gallos Roma expulit *signaque*, quæ Romanis ademerant, recepit. *Bosphora* neutro genere, ut *Mænala*, *Ismara* &c. duplex est *Bosphorus Thracius* & *Cimmerius*, utrumque vicit *Pompejus*. * *Apollo* celebrabit victoriam Augusti, & versam in fugam Antonii *Classem*. Apollo dicitur *Leucadius* a *Leucade* insula Epiro proxima, nunc *Santa Maura*, ubi templum ipsius Apollinis, quod ornavit Augustus post Actiacam victoriam. Tantum opus belli confecit una dies. ** Elegiam clausurus poeta navigantes per mare *Jonium* monet, ut Augusto acceptum referant, quod tuti navigent eo mari, quod Antonius & Cleopatra armis suis infestabant, antequam delerentur.

ELEGIA X.
POSTHUMUM QUEMDAM

Incusat, qui ductus avaritia conjugem suam Gallam reliquerat, ut Augustum contra Parthos sequeretur, carpitque hominem, quod pluris faceret pecunias, quam uxorem, quæ castitate & pudicitia Penelopem vinceret.

Posthume, plorantem potuisti linquere Gallam?
Miles & Augusti fortia signa sequi?
(*a*) Tantine ulla fuit spoliati gloria Parthi,

Ne

(*a*) *Tantine* facis laudem de *Parthis* victis, ut Gallam

Ne faceres Galla multa rogante tua ?
Si fas eſt, omnes pariter pereatis avari,
Et quisquis fido prætulit arma thoro.
Tu tamen injecta tectus, veſane, *b*) lacerna
Potabis galea feſſus *c*) Araxis aquam.
Illa quidem interea *d*) fama tabeſcet inani,
Hæc tua ne virtus fiat amara tibi:
Neve tua *e*) Medæ lætentur cæde ſagittæ,
Ferreus aurato neu cataphractus equo:
Neve aliquid de te flendum referatur in urna:
Sic redeunt, illis qui cecidere locis.
Ter quater in caſta felix, o Poſtume, Galla!
Moribus his alia conjuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore,
Cum ſit luxuriæ Roma magiſtra tuæ ?
Sed ſecurus eas: Gallam non munera vincent,
Duritiæque tuæ non erit illa memor.
Nam quocumque die ſanum te fata remittent,
Pendebit collo Galla pudica tuo.
Poſthumus alter erit miranda conjuge *f*) Ulyſſes.
Non illi longæ tot nocuere moræ:
Caſtra decem annorum, & Ciconum mons, *g*) Iſmara, Calpe,

Ex

lam tuã enixe te precantem ne desereres, non exaudieris. *b*) veſtis militaris genus, unde populus urbanus *togatus*, caſtrenſes vero ſeu militares *Lacernati* vocabantur *c*) fluvius Armeniæ majoris, qui in Caſpium exoneratur: Solemne militibus aquam galea potare *d*) Galla interea ob vanam gloriam tuam contabeſcet, ne hæc expeditio tibi ſit luctuoſa *e*) *Medæ* i. e. Parthæ, qui populi inſignes ſagittarii. *Ne ferreus cataphractus* i e. eques undique munitus gaudeat *equo tuo aurato*. *f*) Enumerat poeta *Ulyſſis* labores erroresque, qui non nocuerunt eidem ob Penelopes conſtantiam, ita apud Gallam pudicam expeditio. Poſthumi &c. Hos *Ulyſſis* errores, jam ſupra deſcripſit Tibullus vid. p. 104 *g*) De *Iſmara* & *Calpe* vid. p. 132.

In

Exustæque tuæ mox, Polypheme, genæ:
Et Circæ fraudes, lotosque, herbæque tenaces,
  Scyllaque, & alternas scissa Charybdis aquas:
h) Lampeties, Ithacis verubus mugisse juvencos:
  (Paverat hos Phoebo filia Lampetie,)
Et thalamum *i*) Ææze flentis fugisse puellæ,
  Totque hiemis noctes, totque natasse dies,
Nigrantesque domos animarum intrasse silentum,
  Sirenum surdo remige adiisse lacus:
Et *k*) veteres arcus leto renovasse procorum,
  Errorisque sui sic statuisse modum.
Nec frustra: quia casta domi persederat uxor.
  Vincit Penelopes Lælia Galla fidem.

In Hispaniam ultimam navigavit Ulysses, unde urbs Ulyssippo *Lysbona.h*) *Lampetie* filia Jovis, hæc dicitur pavisse boves patris sui in Sicilia, quos Ulyssis socii furati sunt. vid. pag.109. lit. *a*. *i*) *Ææa puella* est Circe ab Ææa insula quam habitabat: hic autem Propertius intelligit de Calypso Nympha nam jam dixit de Circe. Licet Homerus domum Calypsus asserat fuisse Ogygiam, sed circa fretum Siculum plures fuere insulæ nomine Æææ *k*) *Arcus* quî toto errorum Ulyssis tempore jacuerunt inutiles contra Procos Penelopes, quos omnes occidit, exercuit. vide Odyss. lib. 21. & 22.

ELEGIA XI.

MULIERUM AVARITIAM

Insectatur & luxum.

CErta quidem tantis causa, & manifesta ruinis,
  Luxuriæ nimium libera facta via est.
Inda *a*) cavis aurum mittit formica metallis,
  Et venit e rubro *b*) concha Erycina salo:

Et

a) *Indicas formicas* narrant ex terræ cavernis aurum egerere. *Metalla* posuit pro fodinis. *b*) *Erycina* dicitur

Et *c*) Tyrus ostrinos præbet Cadmea colores,
Cinnamon & multi *d* pastor odoris Arabs.
Hæc etiam clausas exspugnant arma pudicas,
Quæque terunt fastus, *e*) Icarioti, tuos.
Matrona incedit census induta *f*) nepotum,
Et spolia opprobrii nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reverentia dandi:
Aut si qua est, pretio tollitur ipsa mora.
Felix Eois *g*) lex funeris una maritis,
Quos Aurora suis rubra colorat equis:
Nanque ubi mortifero jacta est fax ultima lecto,
Uxorum fusis stat pia turba comis:
Et certamen habent leti, quæ viva sequatur
Conjugium: pudor est non licuisse mori.
h) Ardent victrices, & flammæ pectora præbent
Im-

tur *concha* a Venere quæ *concha* vecta in Cythera statim ex spuma maris orta est: *Erycina* dicitur Venus ab *Eryce* Siciliæ monte in quo religiosissime colebatur. *c*) *Tyrus Cadmea* quia nimirum *Cadmus* filius fuit Agenoris regis *Tyriorum*. *Tyrus* conchyliis & purpura nobilissima. *d*) *Pastores* dicit *Arabes* quod aromata summas divitias existimarent, uti de Jobo in sacris Codd. Arabes metunt & colligunt omne genus oromatum & unguentorum. *e*) *Icarioti* i. e. o Penelope: quæ fuit filia Icari: illæ, quæ quasi fastu utuntur, quo Penelope dicuntur *terere fastus*, in repellendis fortiter procis. *f*) *Nepotes* sunt luxuriosæ vitæ homines: *matronæ* prodire in publicum audent amictæ fortunis hominum luxu perditorum, & exuvias probrosorum hominum gerunt ante oculos nostros. *g*) Lex est apud Indos ut uxores (plures enim uni viro nubunt) judicio contendant, quæ magis maritum dilexerit: quæ vicerit exquisito culto ornata una cum viro in rogum imponitur & crematur, quæ victa est, mœsta discedit. *h*) Quæ uxor *vicerit* gaudet & præbet corpus flammæ & faciem

Imponuntque suis ora perusta viris.
Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella
Nec fida *i)* Evadne, nec pia Penelope.
Felix agrestum quondam pacata juventus!
Divitiæ quorum messis, & arbor erant.
Illis pompa fuit decussa *k)* Cydonia ramo,
Et dare puniceis plena canistra rubis:
Nunc violas tondere manu, nunc mista referre
Lilia virgineos lucida per calathos;
Et portare suis vestitas frondibus uvas,
Aut variam plumæ versicoloris avem.
Hinulei pellis totos operibat amantes,
Altaque nativo creverat herba thoro.
Corniger *l)* Idæi vacuam pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oves.
Diique Deæque omnes, quibus est tutela per agros
Præbebant vestris verba benigna focis.
Et leporem, quicumque venis, venaberis, hospes,
Et si forte meo tramite quæris avem.
Et me Pana tibi comitem de rupe vocato:
Sive petas calamo præmia, sive cane.
At nunc desertis cessant sacraria lucis.
Aurum omnes, victa jam pietate, colunt,
Aurea nunc vere sunt sæcula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulsa fides, auro venalia jura,

Au-

ciem suam ut perurantur. *i)* Romæ non est *Evadne*, quæ in viri sui Capanei rogum se injecit. De *Penelope* nota fabula, quæ procos viginti annos delusit. *k Cydonia* sunt poma, de quibus loquitur Virg. Ecl. 3. *Aurea mala decem misi, cras altera mittam*. *Rubum* posuit pro *moris*. *l) Idæus pastor* est Paris, nam a pastoribus in Ida monte nutritus est & pavit ipse greges;in paridis *aulam cornutus aries reducebat oves saturas*.

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Torrida sacrilegum testantur limina m) Brennum,
Dum petit intonsi Pythia regna Dei;
At mons laurigero concussus vertice duras
Gallica Parnassi sparsit in arma nives.
Te scelus accepto n) Thracis Polymnestoris auro
Nutrit in hospitio non, Polydore, pio.
Tu quoque, ut auratos gereres o Eriphyla, lacertos
Dilapsis nusquam est Amphiaraus equis.
Proloquar, atque utinam patriæ sim vanus haruspex:
Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor, sed nulla fides; neq; enim p) Ilia quondam
Verax Pergameis Mænas habenda malis.
Sola Parin Phrygiæ fatum componere, sola
Fallacem patriæ serpere dixit equum.

Ille

m) Tangit historiam Gallorum qui duce *Breno*, ducti prædæ cupiditate templum Apollinis Delphici invasere, qui dicitur *Pythius* a *Pythone* serpente interfecto, & *Intonsus* quia semper Juvenis; quare eos Deus hic iratus fulminibus & concusso Parnassi vertice & effusis nivibus a proposito disjecit. *n Polymnestor* fuit rex Thracum; huic genero suo Priamus *Polydorum* filium cum magno auri pondere tradidit educandum, sed rex auri potiundi cupiditate *Polydorum* obtruncavit, unde merito appellatur *scelestus*. vid. Virg. lib. 3 Æn. o) *Eriphyla Amphiarai* uxor virum ad bellum Thebanum ire detrectantem prodidit, accepto monili aureo ab Argia Polynicis uxore, & *Amphiaraus* hiatu terræ in Thebis cum curru absortus est. p) Licet certa dicam, non mihi fides habetur, sicuti olim Cassandræ vera nuntianti non creditum est: existimata est *Ilia Mænas*, i. e. Trojana quædam furiis acta contra Trojam: Vaticinata est Paridem fore Trojæ *fatum* & ruinam, & *Equum* illabi patriæ funestum.

Ille *q*) furor patriæ fuit utilis, ille parenti:
Experta eſt veros *r*) irrita lingua Deos.

q) Ille furor Caſſandræ fuiſſet utilis patriæ & patri Caſſandræ, ſi fides ipſi habita fuiſſet *r*) *irrita lingua*; Cum Apollo Caſſandræ precibus vaticinandi peritiam conceſſiſſet, neſcio qua mercede, voti compos cum promiſſis non ſteterit, Deus indignatus prædixit ei neminem ipſius vaticiniis fidem habiturum.

ELEGIA XII.
PROPERTIUS

Evocatus in Tiburtinum a Cynthia per literas primo dubitat, deinde nullum pro ea incommodum fugiendum eſſe ſtatuit.

NOx media, & Dominæ mihi venit epiſtola noſtræ;
a) Tibure me miſſa juſſit adeſſe mora,
Candida qua *b*) geminas oſtendunt culmina turres,
Et cadit in patulos lympha *c*) Aniena lacus.
Qid faciam? obductis committam mene tenebris,
Et timeam audaces in mea membra manus?
At ſi hæc diſtulero noſtro mandata timore,
Nocturno fletus ſævior hoſte mihi
Peccarim ſemel, & totum ſum pulſus in annum:
In me manſuetas non habet illa manus.
Nec tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes,
d) Scironis media ſi licet ire via,

Quis.

a) Vulgo *Tivoli* urbs crebris fontibus irrigua, 16. ab Urbe lapide diſtat, & aeris temperie commendatiſſima. *b*) Arx Tiburtina eminebat *geminis turribus* Juvenal. ſat. 14 *Summa nunc Tiburis arce*. *c*) *Anio* nobilis Italiæ fluvius irrigans agrum Tiburtinum, & ſe in Tiberim refert, vulgo *Teverone*. *d*) *Sciron* olim fuit latro famoſus, qui viam obſidebat anguſtam ab Corintho ad Megaram ducentem, & viatores exutos in mare præcipitabat, hunc Theſeus occidit.

Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris.
Nemo adeo ut noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras
Ipse amor accensas percutit ante faces:
Sæva canum rabies morsus avertit hiantes.
e) Huic generi quovis tempore tuta via est.
Quod si certa meos sequerentur funera casus,
Talis mors pretio vel sit emenda mihi.
Afferet huc *f*) unguenta mihi, sertisque sepulchrum
Ornabit custos ad mea busta sedens,
Dii faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
Qua facit assiduo tramite vulgus iter.
Post mortem tumuli sic infamantur amantum.
Me tegat arborea devia terra coma;
Aut humet ignotæ cumulus vallatus arenæ:
Non juvat in media nomen habere via:

e) Hoc genus hominum fortuna juvat. *f*) Cynthia *afferet*; ubi interfectus sum, *unguenta* &c.

ELEGIA XIII.
* A BACCHO

(*Cujus se laudes decantaturum pollicetur*) *auxilium petit ac suppetias implorat ad sollicitudines amovendas curasque pellendas.*

Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris.
Da mihi pacato vela secunda, pater:
Tu potes insanæ Veneris compescere fastus,
Curarumque tuo fit medicina mero.
Te quoque enim non esse rudem testatur in astris,
a) Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis:

Hoc

* *Bacchus* qui & Liber pater, Bromius, Lenæus, Lyæus & Dionysius dictus est, fuit Jovis ex Semele filius, vini inventor, unde & pro vino ipso sæpius sumi consuevit. *a*) *Lynces* tigres, & pantheræ feræ sunt Baccho dicatæ: Hoc loco poeta ipsam etiam *Ariadnen* in cælum fuisse devectam dicit, quamquam

tan-

Hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,
Funera sanabunt, vel tua vina, malum.
Quod, si Bacche, tuis per fervida tempora donis
Accessitus erit somnus in ossa mea:
Ipse seram vites, pangamque ex ordine colles,
Quos carpant nullæ, me vigilante, feræ.
Dummodo purpureo spument mihi dolia musto;
Et nova pressantes inquinet uva pedes.
Quod superest vitæ, per te, & tua cornua, vivam;
Virtutisque tuæ, Bacche, poeta ferar.
Dicam ego maternos *b* Ætnæo fulmine partus,
Indica *c* Nysæis arma fugata choris:
Vesanumque nova nequicquam in vite *d* Lycurgum;
e) Pentheos in triplices funera grata greges:
Curvaque *f*, Thyrrenos Delphinum corpora nautas
In-

tantum ejus coronam scribat Catullus, vide pag. 56. litt. *y*. *b*, Bis eductus fuit in lucem *Bacchus*, primum cum mater ejus Semele percussa fulmine, quod in *Ætna* Cyclopes fabricantur, abortum ejecit; secundo cum Jupiter jam efformatum & maturo tempore illum edidit in lucem: unde dicitur bis genitus, & *Bimater*. *c*) *Nysæos* choros vocat Satyros, Silenos ac Mænadas, Bacchi perpetuos socios: dicitur autem *Nisæus* Bacchus a Nysa Indiæ cit. Urbe, quæ fuit ab eo condita *d*) Dicam *Lycurgum* insanientem in vites: qui fuit rex Thraciæ, qui cum videret Thracas nimio vino deditos omnes vites exscindi in suo regno jussit, unde fabula Lycurgum infensissimo odio Bacchum prosecutum fuisse. *e*) *Pentheos* genit. græcus. *Penthei* membra discerpta tergemino grege: *Pentheus* quod sacra Bacchi aspernaretur misere discerptus est a tribus Baccharum *gregibus*: primum *gregem* ducebat Agave mater *Penthei*, duos alios Ino, & Autonoe sorores Agaves, unde Propertius dicit mortem *Penthei* fuisse gratam tribus *gregibus*. *f*) Bacchus olim navem ducebat pampinis ornatam & plenam.

In vada pampinea desiluisse rate.
Et tibi per mediam g) beneolentia flumina Naxon,
Unde tuum potant Naxia turba merum:
Candida h) laxatis onerato colla corymbis,
Cinget Bassaricas Lydia mitra comas.
Laevis odorato cervix manabit olivo,
Et feries nudos, veste fluente, pedes.
Mollia i) Dircææ pulsabunt tympana Thebæ,
Capripedes calamo k) Panes hiante canent.
Vertice l) turrigero juxta Dea magna Cybele
Tundet ad Idæos cymbala rauca choros.

Hanc autem ducebat plenam prædatoribus *Tyrrhenis* ex Icaria insula ad *Naxon*: *Tyrrheni* cum vellent in Africam Bacchum asportare ut eum venderent, hanc ob rem iratum Bacchi numen serpentes & alia monstra oculis illorum objecit, qui vel timore vel furore perciti in mare præcipites exsiliere, & in Delphinos sunt transformati. g) Et dicam fluvios & fontes ex quibus in *Naxo* insula Ægoei, una ex Cycladibus, manat vinum & *beneolentes humores*, quos *Naxii* incolæ potant. h) Tuum *candidum collum oneratum* i. e. ornatum pendentibus *corymbis*, & *Lydia* insula *cinget* tuos crines: *Lydi* seu Mæonii populi *Lydiæ* in primis usi sunt *mitra*: Bacchus autem dictus est *Bassareus* a quodam vestis genere quæ dicta est *Bassara* a Thracibus, quæ e pellibus vulpinis constabat; id enim lingua Thracia *Bassara* significat. i) *Dircææ* dicuntur *Thebæ* in Bœotia a fonte *Dirce*, in quem mutata dicitur fuisse *Dirce* Lyci regis *Thebarum* uxor. k) *Panes* i. e. Fauni, Satyri, Sileni, Lares, Silvani, qui omnes erant comites & ministri *Panis* silvarum Dei, qui omnes erant pedibus caprinis. l) *Cybele* uxor Saturni, fingitur caput *turrigerum* habere; *Cybele* enim eadem est ac Terra, quæ urbibus & oppidis coronatur. *Idæi chori* sunt Idæi ministri sacerdotesque *Cybeles*, quæ *Idæa* vocata est quod in *Ida* monte Phrygiæ potissimum coleretur.

Ante fores templi crater antistitis auro
Libatum fundens in tua sacra merum.
Hæc ego non humili referam memoranda cothurno,
Qualis m) Pindarico spiritus ore tonat.
Tu modo servitio vacuum me siste superbo,
Atque hoc sollicitum vince sopore caput.

m *Pindarus* Græcorum Lyricorum princeps *Spiritus* magnificentia & carminis inimitabilis excellentia celebratur. vid. Horat. lib. 4. od. 2.

ELEGIA XIV.
MARCELLI MORTEM

Deflet, qui filius Octaviæ sororis Augusti fuit, & cum Ædilis esset periit in Bajano secessu ætatis anno 20. Cui Augustus filiam suam Juliam desponderat, & Romani ejusdem obitum vehementer doluerunt; Octavia mater nullum flendi finem fecit, atque bibliothecam ad filii memoriam propagandam construxit, Marcelli quoque nomine Augustus theatrum ædificavit. Iste est Marcellus de quo dixit Virgilius Lib. 6. Æn. Tu Marcellus eris &c.

Clausus ab umbroso qua ludit Pontus a) Averno
Humida Bajarum stagna tepentis aquæ,
Qua jacet & Trojæ tubicen b) Misenus arena,
Et sonat Herculeo structa labore via.

Hic

a) *Avernus* lacus est Campaniæ Plutoni dicatus, ab antiquis inferorum limen credebatur. *Humida Bajarum*: *Bajæ* urbs Campaniæ ad mare sita, in cujus agro sunt aquæ calidæ ad voluptatem & morbos commodæ: olim aeris temperie & Rom. civium frequentia & ædificiorum ornamentis celeberrima. b) *Misenus* est promontorium, cui nomen dedit *Misenus* tubicen Æneæ ibid. sepultus. vid. Virg. 6. Æn. v. 234. *Hercules viam* construxit in Campania, qua suos boves traduceret: hanc ornavit Augusti tempore

Hic c) ubi mortales dextra cum quæreret urbes
Cymbala Thebano concrepuere Deo:
At nunc inviſæ magno cum crimine Bajæ,
Quis Deus in veſtra conſtitit hoſtis aqua?
d) His preſſus Stygias vultum demiſit in undas;
Errat & in veſtro ſpiritus ille lacu.
Quid genus, aut virtus, aut optima profuit illi
Mater, & amplexum Cæſaris eſſe e) focos?
Aut modo tam pleno fluitantia f) vela theatro,
Et per g) maternas omnia geſta manus?
Occidit, & miſero ſteterat vigeſimus annus.
Tot bona tam parvo clauſit in orbe dies.
I nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos,
h) Stantiaque in plauſum tota theatra juvent.
i) Attalicas ſupera veſtes, atque omnia k) magnis
Gemmea ſint ludis: ignibus iſta dabis.

re Agrippa. c) Hic obiit *Marcellus*, ubi, dum Hercules ſub poteſtatem dextera & armis civitates orbis redigeret, crotala eidem Herculi, *Deo Thebano*, concrepuere: Hercules enim Thebis Bœotiæ natus eſt. Dicuntur *Cymbala* juxta Bajas huic Deo *concrepuiſſe*, nam in campis Phlegræis gigantes devicit. d) His *preſſus* aquis Marcellus &c e) *Foros*, i.e. non profuit Marcello arcto affinitatis vinculo conjunctum eſſe cum Auguſto, qui ei Juliam deſponderat f) Marcellus Ædilis *theatrum* & forum velis inumbraſſe, ut ſalubrius litigantes conſiſterent, narratur. g) extollitur pietas Marcelli, quod omnem ædilitatis ſuæ curam Octaviæ *matri* commendavit. h) In *Theatro* ſpectatores aſſurgere ſolebant honoris cauſa plauſum daturi: Cic. ad Att. lib. 2. ep. 19. *Stantes Curioni plauſerunt*. i) *Attalicæ veſtes* ſunt aulæa pretioſa auro argentoque intertexta, ab *Attalo* dicta rege Pergami, qui omnes mortales pretioſæ hujus ſupellectilis magnificentia ſuperavit. k) *Magni ludi* ſunt qui in honorem Jovis fiebant Deorum omnium principis. *Ignibus iſta dabis*, nam

cum

Sed tamen huc omnes: huc primus, & ultimus ordo.
  Est mala, sed cunctis ista terenda via est.
Exoranda canis tria sunt latrantia colla:
  Scandenda est torvi publica cymba senis.
Ille licet ferro cautus se condat, & ære:
  Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
l) Nirea non facies, non vis exemit Achillem,
  Crœsum aut *m*) Pactoli, quas parit humor, opes.
Hic olim ignaros luctus populavit Achivos,
  Atridæ magno cum stetit alter amor;
At tibi, *o*) nauta, pias hominum qui trajicis umbras.
  Huc animæ portent corpus inane tuæ:
Qua Siculæ victor telluris Claudius, & qua
  Cæsar ab humana cessit in astra via.

ELE-

nam cum mortuis omnia, vel *gemmea*, in rogum injiciendi mos erat. *l*) Neque *Nireus* quamvis formosissimus, qui fuit rex Naxi, neque *Achilles*, quamvis fortissimus, neque *Cræsus* licet ditissimus, qui fuit rex Lydiæ, mortem effugerunt. *m*) *Pactolum* fluvium Lydiæ aureas arenas traxisse fabulantur. *n*) Similis fletus pene exausit funeribus *Achivos* nescientes quando novus *amor* tam magno pretio constitit Agamemnoni: poeta designare videtur cladem Græcorum cum *Atrides* i. e. Agamemnon eripuit Achilli Briseidem quæ dicitur *alter amor*: unde Achilles indignatus amplius contra Trojanos decertare noluit, tandem ei Briseis restituta fuit. *o*) *Nauta* i. e. o Charon, *animæ tuæ*, i. e. umbræ tuæ portent in eum locum Marcelli inane corpus, per quem proavus ejus Claudius Marcellus, qui Siciliam, omnem expugnavit, & Jul. Cæsar. in Deorum numerum relatus, in coelum discesserunt.

ELEGIA XV.

MULIERUM PERVERSITATEM

Longe majorem esse virorum malitia, elegia ostendit.

Objicitur toties a te mihi *a*) nostra libido ;
Crede mihi, *b*) vobis imperat ista magis.
Vos, ubi contempti rupistis frena pudoris,
Nescitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminaque ad fontis sint reditura caput :
Et placidum *c*) Syrtes portum, & bona littora nautis
Præbeat hospitio sæva *d*) Malea suo :
Quam possit vestros quisquam reprehendere cursus,
Et rapidæ stimulos frangere nequitiæ.
Testis *e*) Cretæi fastus quæ passa juvenci
Induit abiegnæ cornua falsa bovis :
Testis Thessalico flagrans *f*) Salmonis Enipeo,
Quæ voluit liquido tota subire Deo.
Crimen & illa fuit patria succensa senecta
Arboris in frondes condita *g*) Myrrha novæ.
Nam quid *h*) Medeæ referam, quo tempore matris

a) *Nostra* idest virorum. *b*) *Vobis* idest fœmininis. *c*) *Syrtes* sunt duo sinus in Lybico mari navigantibus periculosissimi. *d*) *Malea* promontorium est Laconiæ ; adversis ventorum flatibus navigationem efficit periculi plenam: unde proverbium : *cum ad Maleam deflexeris, domesticos obliviscere*. *e*) Pasiphæ Minois *Cretæ* regis uxor amore tauri sive *juvenci* ardebat ; at *fastus* seu repulsam sæpe perpessa, tandem cum se in *abjegnæ* seu ligneæ vaccæ figura inclusisset, peperit Minotaurum. *f*) *Salmonis* i. e. Tyro filia *Salmonei* ob amorem fluvii *Enipei*, qui est in *Thessalia*, in ipsum se demersit. *g*) *Myrrha* fuit Cyniræ Cypriorum regis filia cum patrem ipsum gladio persequeretur in Arabiam fugientem, Deorum miseratione in sui nominis arborem conversa est. *h*) *Quid Medeæ referam scelus*? *Medea* regis

Iram natorum cæde piavit amor?
Quidve *i*) Clytemnestræ, propter quam tota Mycenis
Infamis stupro stat Pelopea domus?
Tuque, o Minoa venundata, *k*) Scylla, figura,
Tondens purpurea regna paterna coma,
Hanc igitur dotem virgo desponderat hostis?
Nise, tuas portas fraude reclusit amor.
At vos, innuptæ felicius urite *l*) tædas.
Pendet Cretæa tracta *m*) puella rate.
Non tamen immerito *n*) Minos sedet arbiter Orci.
Victor erat quamvis, æquus in hoste fuit.

ELE-

Colchorum filia, Jasonis uxor, quam cum Jason repudiasset, Creusamque superduxisset, furore correpta geminos filios, quos ex Jasone peperit, in ultionem ante patris oculos jugulavit: & ita *matris* dolorem placavit *Amor* filiorum nece. *i*) *Quidve Clytemnestræ* scelus referam? Hæc fuit Mycenarum regis uxor & Agamemnonem virum suum Troja reversum ab Ægisto adultero adjuta interfecit. Dicitur *tota Pelopea* familia in Mycenarum urbe adulteriis infamis, nam omnes fere ejus *domus* & viri, & mulieres turpibus flagitiis famosi, unde in proverbium abierunt *Pelopidæ*: *Nexus Pelopidarum*. *k*) *Tuque o Scylla vendidisti* te ipsam ob formam *Minois* hostis patris tui *Nisi*: cum spoliasti *regnum Paternum* coma *purpurea*: quam *comam* spopondisti *dotem* &c. Et, *o Nise*, *amor* reclusit *portas urbis tuæ*. Fatum totius regni *Nisi* situm erat in purpureis ejus capillis. *l*) *Felicius urite tædas*, i. e. lætioribus auspiciis nubite: nubentibus tædas præferebant: vide Catull. pag. 27. *m*) Scylla *puella Cretensis* ob nuper dictum crimen projecta fuit in mare e puppi pedibus vincta, unde trahebatur non vehebatur. *n*) Jure *Minos* est judex inferorum æquus & justus, cum hanc *Scyllam* proditricem a se submovit, & quamvis esset Nisi *hostis* ac *victor* de capillorum purpureorum tonsura ultus est.

ELEGIA XVI.
CURARUM ÆSTU

Vexatus Poeta dicit se cælum mutare cogi, Athenasque proficisci, ut loci mutatione curæ minuantur, quæ quandiu Romæ moratur, in dies crescunt.

MAgnum iter, ad doctas proficisci cogor Athenas,
Ut me longa gravi solvat amore via.
Omnia sunt tentata mihi, quacunque * fugari
Possit, at ex omni me premit ipse Deus.
Nunc agite, o socii, propellite in æquora navem
Remorumque pares ducite sorte vices,
Jungiteque extremo felicia lintea malo:
Jam liquidum nautis aura secundat iter.
Ergo ego nunc rudis *a*) Adriaci vehar æquoris hospes,
Cogar & undisonos nunc prece adire Deos.
Deinde per *b*) Jonium vectus cum fessa Lechæo
Sedarit placida vela phaselus aqua:
Quod superest sufferte pedes, properate laborem,
c) Isthmos qua terris arcet utrimque mare.

* *fugari* possit amor, qui in dies crescebat. *a*) Indignatur Propertius eo quod contra quam statuerat navigare cogatur, dixerat enim alibi: *At tu, sæve Aquilo, numquam mea vela videbis.* *Adriacum* mare vulgo *Golfo di Venezia*. *b*) *Jonium* ab Adriatico incipit, inter Siciliam, Græciam, Macedoniam, Epirum, *Achajam* &c. interfusum exstenditur *Lechæum* est portus urbis Corinthi, constat enim geminos portus fuisse Corinthi *Lechæum* & *Centhreum*: ita, ut qui ex Italia in Græciam navigant utantur Lechæo, qui ex Asia *Centhreo*: ideo apud Horat. Corinthus appellatur *bimaris* lib. 1. od. 7. *c*) *Isthmus* significatur Corinthiacus, i. e. angustum illud terræ intervallum inter duo maria Ægæum & Jonium, in ejus intervalli faucibus sita fuit Corinthus.

Inde ubi *d*) Piræi capient me littora portus,
Scandam ego *e*) Theseæ brachia longa viæ.
Illic vel studiis animum emendare *f*; Platonis
Incipiam, aut hortis, docte *g*) Epicure, tuis:
Persequar aut studium linguæ, Demosthenis arma.
Librorumque tuos, docte *h*) Menandre, sales:
Aut certe tabulæ capient mea lumina pictæ,
Sive ebore exactæ, seu magis ære manus:
Aut spatia annorum, aut longa intervalla profundi
Lenibunt tacito vulnera nostra sinu:
Seu moriar fato, non turpi fractus amore
Atque erit illa mihi mortis honesta dies

d) *Piræus* portus fuit Athenarum 400. navium capax. *e*) *Thesea via* est quæ Piræum portum Athenis stadiorum 40. spatio jungebat. Hanc viam *Theseus* latronibus purgavit, unde dicta est *Thesea*. *f*) *Plato* Academicæ sectæ Princeps: *Epicurus* primus hortos Athenis instituit, ubi docuit: antea enim in oppidis hortos non habebant. *g*) *Menander* Atheniensis, Comicus poeta comœdias 80. scripsit: tanto fuit in pretio, ut magnis honoribus & divitiis invitatus fuerit ab Ægypti regibus. Elogium ejus profert Quintil. lib. 10. cap. 1. Instit. Orat.

ELEGIA XVII.

* TULLUM AMICUM

Diutissime peregrinantem Propertius revocat in urbem Romam, qua nihil pulchrius & mirabilius toto orbe terrarum esse demonstrat. Hæc elegia paullò difficilior ob bene multas fabellas quibus unusquisque versus adornatur:

FRigida tam multos placuit tibi *a*) Cyzicus annos,
Tulle, *b*) Propontiaca, qua fluit Isthmus aqua,
Din-

* Quis fuerit ille *Tullus* incertum est, fortasse frater L. Volcatii *Tulli*, qui collega fuit Augusti in secundo consulatu. *a*) *Cyzicus* urbs *frigida* i. e. inamœna urbs Asiæ minoris, mœnibus, arce, turribus marmoreis & armis inclyta. *b*) *Isthmus* alluitur
Pro-

c) Dindymus, & sacræ fabricata inventa Cybe
d) Raptorisque tulit quæ via Ditis equos.
Si te forte juvant *e* Helles Athamantidos urbes,
Et desiderio, Tulle, *f*) movere meo:
Tu licet aspicias cœlum omne *g*) Atlanta gerentem,
Sectaque Persea *h*) Phorcidos ora manu.
i) Geryonæ stabula, & luctantum in pulvere signa
Herculis, *k*) Antæique *i*) Hesperidumque choros

H 3 Tu-

Propontiacis aquis, *Cyzicus* enim intra *Propontidem* sita angusto terræ spatio in mare porrecto adhærebat continenti. *Propontis* autem est totum illud mare quod ab Hellesponti angustiis ad Thracium usque Bosphorum protenditur. *c*) *Dindyma orum* mons est urbi Cyzico imminens: in hoc monte templum fuit Deæ *Cybeles* ab *Argivis* ædificatum, unde *Cybele* appellata *Argiva*: hic versus Propertii vario modo legitur a variis. *d*) Propertius asserit *Ditem* seu Plutonem per hanc *viam*, i. e. circa Propontida rapuisse curru Proserpinam: licet alii fere omnes eam in Sicilia raptam fuisse referant. *e*) *Helles Athamantidos urbes*, i. e. urbes Hellesponti. Hellespontus autem hodie est *lo stretto di Gallipoli* ita dictus ab *Helle Athamantis* Regis Thebarum filia, quæ novercam fugiens *Pontumque* trajiciens in mare decidit *f*) *meique desiderio* teneris. *g*) *Atlas* Japeti & Clymenes filius, Rex Mauritaniæ magnus Astronomus sphæramque primus adinvenisse dicitur, unde cælum humeris sustinere fingitur. *h*) *Phorcis* est Medusa seu Gorgon, cujus caput amputatum est a *Perseo*: Gorgones fuerunt tres filiæ *Phorci*, a quo *Phorcides* dictæ sunt. *i*) *Geryon* rex fuit Hispaniæ quem tricorporem seu tricipitem fuisse fabulati sunt: hunc Hercules interfecit, & ejus boves innumeros abegit in Græciam, *Geryonæ* genitiv. nominativ. *Geryones*. *k*) Si statuas aspicias *Hercul* & *Antæi* pugnantium & vestigia in pulvere impressa &c. *Antæus* Terræ filius hospites secum dece tate

Famam, Roma, tuæ non pudet hiſtoriæ.
Nam quantum ferro tantum pietate potentes
Stamus: victrices temperat ira manus.
Hic *s*) Anio Tiburne fluis, Clitumnus ab Umbro
Tramite, & æternum Martius humor opus.
t) Albanusque lacus ſocii Nemorenſis ab unda,
Potaque *u*) Pollucis lympha ſalubris equo.
At non ſquamoſo labuntur ventre *x*) ceraſtæ,
y Itala portentis nec furit unda novis,
Non hic *z*) Andromedæ reſonant pro matre catenæ,
Nec tremis Auſonias, Phœbe fugate, *a*) dapes.
H 6 Nec

s) De *Aniene Tiburtino* ſive *Tiburno*, quia *Tibur* alluat & in Tiberim illabatur, dictum eſt sæpe, vulgo *Teverone*. *Clitumnus* eſt Umbriæ fluvius, cujus aqua pota boves facit candidos. *Trames*, hic eſt pro ſilva. De *aqua Martia* dictum eſt elegiis ſuperioribus. *t*) Juxta Albam eſt nemus, & *lacus Albanus* Liv. Lib. 4. cujus aqua, quondam intumeſcens Vejorum expugnationem præſagiit. *Nemorenſis lacus* dicitur ſocius *Albani*, quia ab iisdem fontibus oritur. *u*) Hæc *aqua* eſt fons Juturnæ, quem bibit Cyllarus *Pollucis equus*; erat autem ægris *ſalubris*; duplex erat Juturnæ fons, alter in agro Latino in Numicum influens, alter in Velabro. *x*) Huc uſque laudavit Romanam regionem a propriis commodis; nunc eandem laudat ab incommodis, quæ non habet. *y*) In mari *Italo* non viſuntur immanes belluæ, quibus expoſitæ olim fuerant Hæſione & Andromede. *z*) *Andromede* Cephei regis Æthiopum filia, ob matris ſuperbiam, quæ Nereidas omnes pulchritudine ſuperare gloriabatur, ab Nymphis ſaxo alligata, & monſtris marinis expoſita, a Perſeo liberata eſt & ei nupta. *a*) Sol fingitur ad auroram rediiſſe ne cerneret cœnam Thyeſteam, in qua Atreus Thyeſti filios ipſius comedendos appoſuit: Uti etiam Progne conjux proprium filium Ityn Tereo. *Non times Auſonias dapes* i. e. in *Auſonia* ſeu Ita-

Nec cuiquam absentes arserunt *b*) in caput ignes,
 Exitium nato matre parante suo.
Penthea non sævæ venantur in arbore *c*) Bacchæ,
 Nec solvit Danaas subdita *d*) cerva rates.
Cornua nec valuit curvare *e* in pellice Juno,
 Aut faciem turpi dedecorare bove:
Arboreasque cruces *f* Scinis,& *g*) non hospita Graiis
 Saxa, & *h*) curvatas in sua fata trabes.

Hæc

Italia. *b*) De fato Meleagri fabellam attingit: Nato Meleagro Parcæ stipitem flammis imposuerunt dicentes, tandiu Meleagrum victurum, quandiu stipes in *igne* duraret. *Althæa* mater arreptum stipitem asservavit diligentissime. Althæa vero cum accepisset fratres suos a Meleagro interfectos doloris impatiens stipitem illum in *ignem* injecit, quo exusto Meleager etiam *absens* exustis intestinis consumptus est, itaque *mater nato* suo *paravit exitium*. *c*) De *Bacchis* & *Pentheo* vide pag. 168. *d*) Attingit fabulam Iphigeniæ filiæ Agamemnonis, quæ cum immolanda esset ad placandos ventos, qui Græcam classem in Aulidis portu detinebant, *cervam* loco Iphigeniæ sacrificio *supposuere*: quo facto ventus afflavit secundus. *e*) Io filia Inachi regis Argivorum Jovi nupta: quare in vaccam conversa est *Junonis* odio, quæ adeo fuit agitata ut nusquam posset consistere, donec formam priorem reciperet, qua recepta in Ægypto, Isis dicta, consecuta est divinos honores: Romæ templum habuit in Campo Martio. *f*) *Scinis* latro fuit famosissimus, qui Corinthiacum Isthmum infestabat, duasque arbores flectebat, quibus simul flexis homines alligabat, utraque arbore deinde in sublime obnitente, eorum membra discerpebantur, *Cruces* hic posuit poeta pro quovis instrumento, quod *cruciet*. *g*) *Saxa* Scironia a latrone Scirone Megatensi sic dicta, qui viatores ab his saxis in mare præcipitabat. *h*) His ultimis verbis denotat poeta Theseum eadem omnino pœna

affe-

Hæc tibi, Tulle, parens, hæc est pulcherrima sedes,
Hic tibi pro digna gente petendus *i)* honos.
Hic tibi *k)* ad eloquium cives, hic ampla nepotum
Spes & venturæ conjugis aptus amor.

affecisse *Scinin* latronem, qua & ipse alios affecerat. Hæc omnia flagitia quæ fuerunt apud Græcos, scilicet Meleager interfectus a matre: ab Agave filius Pentheus discerptus in frusta: Iphigenia virgo mactata &c. fœminæ in vaccas mutatæ, Latrones grassantes &c. arbores flexæ in suipsius perniciem, Romæ non exstant, nec in Italia audiuntur. *i* Hic tibi capessendi sunt magistratus, prout dignitas gentis tuæ postulat. *k)* præsto sunt cives ad audiendam eloquentiam tuam, vel quos facundia tua adjuvare possis.

ELEGIA XVIII.

AMISSOS PUGILLARES,

In quibus res non exigui momenti scribere consueverat, conqueritur, eique, qui repertos sibi retulerit præmia pollicetur.

ERgo tam doctæ nobis periere tabellæ,
Scripta quibus pariter tot periere bona?
Has quondam nostris manibus detriverat usus,
a) Qui non signatas jussit habere fidem.
Non illas fixum caras effecerat aurum,
Vulgari buxo sordida cera fuit.
Qualescunque mihi semper mansere fideles,
Semper & effectus promeruere bonos.
Me miserum! his aliquis *b)* rationem scribit avari,
Et ponit duras inter ephemeridas.

Quas

a Etsi illæ tabellæ non essent sigillo munitæ, usus fecit, ut fides eis haberetur, detritæ enim erant & manibus meis veluti consumptæ. *b)* In his tabulis quispiam expensas *avari* nunc *describit ephemerides* hic sunt diaria rationum seu expensarum diurnarum.

Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro.
Quis pro divitiis c) ligna retenta velit?
I puer, & citus hæc aliqua propone d) columna:
Et dominum e) Exquiliis scribe habitare tuum.

c) *Ligna* i. e. *tabellas*, quæ ex arboris corticibus componebantur. d) Illa *proponi columnis* dicebantur, quæ omnium oculis ut conspicerentur exponebantur. Romæ erant plures hujusmodi *columnæ*, *Columna Aurea* in foro Romano, *Lactaria* in foro Olitorio. *Moenia* in Circo &c. e) *Exquiliæ* mons est: nunc in ejus vertice Basilica S. Mariæ Majoris. Propertius in eo colle habitabat, utpote aeris salubrioris: Horat. sat. 8. lib. 1. v. 14. *Exquilinus nunc licet Exquiliis habitare salubribus*.

SEXTI AURELII PROPERTII

EX LIBRO IV.

ELEGIA I.
OMISSIS LUDICRIS

Rebus ad res graves ac serias stilum convertit poeta: blandeque quasi peregrinum quendam compellans, altiusque repetens Urbis Romæ primordia, vitam, priscorum Romanorum rudem moresque ac ritus rusticanos describit. Deinde Vatem quendam seu Astrologum inducit, a quo se fingit res futuras edoctum fuisse, & a scribendo carmine heroico deterritum, quippe qui non sit ad hoc idoneus.

HOc quodcumque vides, hospes, quam maxima Roma est,
Ante Phrygem Æneam collis & herba fuit.

Atque ubi navali stant sacra a) palatia Phœbo,
b) Evandri profugæ procubuere boves.
Fictilibus crevere c) Deis hæc aurea templa.
Non fuit opprobrio facta sine arte casa.
Tarpejusque pater d) nuda de rupe tonabat,
Et liberis nostris advena bobus erat.
Quo e) gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
Unus erat fratrum, maxima regna, focus.
Curia, prætexto quæ nunc nitet alta senatu,
Pellitos habuit, rustica corda, patres.
Buccina cogebat priscos ad verba Quirites.
f) Centum illi in prato sæpe senatus erat,
Nec sinuosa cavo pendebant g) vela theatro.
h) Pulpita solemnes non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quærere divos,
Cum tremeret patrio i) pendula turba sacro.
Annuaque accenso celebrare k) Palilia fœno.

Qua-

a) Templum Apollinis in Palatino monte erectum ab Augusto post victoriam Actiacam, seu post devictum Antonium significat: ideo dictum *Navali Phœbo*, *navalis* enim fuit victoria. b) *Evander* fuit ex Arcadia; cum casu patrem occidisset, avito regno pulsus in Italiam venit, pulsisque Aboriginibus populis ea loca tenuit, ubi postea Roma condita est. c) *Ex fictilibus* simulacris templa aurea in hanc majestatem excrevere. d) Juviter a *Tarpejo* monte *nudo* i. e. sine templo & ædificiis *tonabat* & *Tiberis* fluvius peregrinus erat *nostris bobus* e) *Gradibus* paullatim *domus Remi* idest Roma se sustulit. f *Centum* Senatores creavit Romulus quos *Patres* vocavit, quorum posteri *Patricii* dicti sunt. g De velis in theatro vide pag. 171. h) *Pulpitum* locus est ubi lector positus ab omnibus conspici & audiri possit: *Pulpita* tunc temporis *non olebant* crocos, qui deinde spargi solebant in ludis *solemnibus*, i) *Pendula turba*: i. e. plebs attenta in propriis sacris contremisceret. k) *Annua Palilia*, celebrabantur.

Qualia nunc curto lustra novantur equo.
Vesta coronatis pauper gaudebat *l*) asellis:
Ducebant macræ vilia sacra boves.
Parva saginati lustrabant *m*) compita porci,
Pastor & ad calamos exta litabat ovis.
Verbera *n*) pellitus setosa movebat arator,
Unde licens Fabius sacra *o*) Lupercus habet.
Nec rudis infestis miles radiabat in armis,
Miscebant usta prælia nuda sude.
Prima galeritus posuit prætoria *p*) Lucmo.

Ma-

tur congerendo fœno, & stipulas ignemque magnum accensum transiliebant, credentes ita sese expiari: dicta sunt a *Pale* dea Pastorum: dies festorum hujusmodi erat XI. Kal. Maii, natalis Urbis Romæ. Adde quod per *Palilia* sacrificia lustrabantur sanguine *equino*: uti in sacrificiis *lustri* quinquennalibus suffimen erat cum sanguine *caudæ equinæ* quæ *decurtabatur*, unde *Lustra curto equo novari* ait Propert. *Lustrum* opus erat Censorum, qui completo quovis quinquennio populum lustrabant. *l*) *Vesta* tunc inops *gaudebat asellis*, qui panibus *coronati* essent; & curru ad templa *ducebant sacra*. *m*) Festa *Compitalia* erant Laribus eorumque matri Maniæ sacra, quibus *porci*, sicuti & Cereri & Telluri, immolabantur. *n*) Olim agricolæ in suis festis solemnibus induti *pellibus* scuticas & lora e *pellibus* caprinis compacta agitabant, & obvios quosque *verberabant*. *o*) *Lupercalia* festa quotannis celebrabantur diis agrestibus, ut *lupos* arcerent: sacerdotes sacrorum dicebantur *Luperci*, qui per maximam licentiam obviis infligentes flagella discurrebant; unde *Licens Lupercus*: qui quidem dicitur etiam *Fabius*: nam Romulus *Fabium*, quendam sacris præposuit. *p*) *Lucmo* sive *Lucumo* fuit unus e Tuscorum regibus, qui contra Romanos pugnavit, a quo *Luceres* dicti sunt: ubi primum constitutus est populus Romanus, statim divisus est in *Rhamnen-*

Magnaque pars *q*) Tatio rerum erat inter oves.
Hinc Tatics, Ramnesque viri, Luceresque coloni.
r) Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe suburbanæ parva minus urbe *s*) Bovillæ,
Et qui nunc nulli, maxima turba Gabii:
Et stetit *t*) Alba potens albæ suis omine nata,
Hac, ubi Fidenas longe erat ire, via.
Nil patrium nisi nomen habet Romanus alumnus,
Sanguinis altricem nunc pudet esse lupam.
Huc melius profugos misisti Troja penates,
O quali vecta est *u*) Dardana puppis ave!
Jam bene spondebant tunc omnia, quod nihil illam
Læserat abjegni venter apertus equi,
Cum pater in nati tremulus cervice pependit,
Et verita est humeros urere flamma pios.

Tunc

nenses a *Romulo*, in *Tatienses* a *Tatio* & *Luceres* a *Lucumone*. Dicitur *Lucmo galeritus* a quodam pilei genere quo utebantur veteres Romani: Fixit *prima prætoria*: nam ipse *Lucmo* tabernaculum quoddam constituit, in quo esset dux, seu imperator in castris: appellavit *prætorium*, quia magistratus omnis, cui parebat exercitus, *Prætor* appellabatur. *q*) *Tatius* rex fuit Sabinorum, cum quo Romulus imperium sociavit. *r* A parvis initiis ita rem suam auxit Romulus, ut *quadrigis albis* invectus sit in urbem triumphum agens de Cæninensibus, de Fidenatibus, de Camerinis, & non semel de Vejentibus. *s*) Roma erat minor urbe *Bovillis* oppido Latii non procul ab urbe Roma, unde dicitur *suburbana*. Et *Gabii* tunc temporis habebantur in pretio, quibus minus erat Roma oppidulum: medii erant inter Romam & Præneste. *t*) *Album* condidit Ascanius, ita vocatam ab omine *suis albæ*, quæ triginta porcellos edidit: conditam eo itinere, quo itur ad *Fidenas*, urbe ab Roma distantem stadiis 30. *u*) Quam fausto auspicio Trojana navis in Italiam Æneam duxit!

Tunc *x*) animi venere Decii, Brutique secures,
Vexit & ipsa sui *y*) Cæsaris arma Venus,
Arma resurgentis *z*) portans victricia Trojæ,
Felix terra tuus cœpit, Jule, Deos:
Si modo *a*) Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ
Dixit Aventino rura pianda Remo:
Aut si *b*) Pergameæ sero rata carmina vatis
Longævum ad Priami vera fuere caput.
c) Vertite equum Danai, male vincitis: Ilia tellus
Vincet, & huic cineri Juppiter arma dabit.
Optima nutricum nostris Lupa *d*) Martia rebus,
Qualia creverunt mœnia lacte tuo!
Mœnia namque pio conor disponere versu,
Hei mihi quod nostro est parvus in ore sonus!

Sed

x) Tunc in Italiam venere animosi *Decii*. De *Decio* vide pag. 159. lit. *t*. *Brutus* heros ille Romanus qui Reges Roma ejecerat; & liberos suos revocandis in Urbem Regibus studentes *securi* percuti jussit. *y*) Vel quia *Venus* tutela fuit illius navis quæ Æneam detulit in Italiam: vel quia duce *Venere* Æneas Julusque, (unde Julia gens) in Italiam delati sunt. *z*) *Julius* Æneæ filius *portans* penates Deos, Albam, quam ipse condidit, transtulit. *a*) *Sibylla* Cumana annosa prope *Avernum* lacum degens vera dixit *in cortina*. i. e. ex tripode: scilicet *rura* & agros expianda esse sanguine *Remi Aventini*. *Remus* dicitur *Aventinus* vel quia in monte *Aventino* captavit auguria, vel quia inibi sepultus in loco, qui etiam dicitur *Remuria*. *b*) *Vates Pergamea* est Cassandra, quæ fuit a *Pergamo* i. e. Troja; vera quidem ejus vaticinia sed sero credita, unde Virg. *Nunquam credita Teucris*. *c*) Verba sunt Cassandræ ad Græcos: Retrahite *equum* ligneum: Trojani *cineres* in Italia majus Imperium excitabunt, cui etiam Græcia olim subjicietur. *d*) Poeta *lupam* alloquitur Romuli & Remi nutricem, quæ dicitur *Martia*, quia *Marti lupi* dicebantur sacri.

Sed tamen exiguo quodcumque e pectore rivi
  Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ.
Ennius e) hirsuta cingat sua dicta corona:
  Mi folia ex hedera porrige, Bacche, tua.
Ut nostris tumefacta superbiat f) Umbria libris,
  Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes si quis cernet de vallibus arces,
  Ingenio muros æstimet ille meo.
Roma fave. tibi surgit opus, date candida cives
  Omina, & incœptis dextera cantet avis.
Sacra, diesque canam, & cognomina prisca locorum
  Has meus ad metas sudet oportet equus.
Quo ruis imprudens vage dicere facta Properti?
  g Non sunt a dextra condita fila colo.
h) Accersis lacrimis cantus: aversus Apollo:
  Poscis ab invita verba pigenda lyra.
i, Certa feram certis auctoribus, haud ego vates
  Nescius ærata signa movere pila.
Me creat k) Archytæ soboles Babylonius Horos,
  Horos, l) & a proavo ducta Conone domus.

Dii

e) *Hirsuta corona* est ex lauro epico *poetæ* conveniens; elegiaco poetæ ex *hedera*. f) De *Umbria* patria Propertii, quæ nunc dicitur Ducatus Spoletanus vide pag. 119. g) Opus quod a te texitur non est a *colu* felici & fausta deductum superat enim tuas vires. h) Tu qui fles amores tuos, ad *lacrymas* vis adjungere *cantus* & res lætas, sacras scilicet & dies festos. i) Inducitur Astrologus, a quo poeta fingit de rebus futuris se edoctum: qui dixit se scire movere sphæram *æneam* instar *pilæ* rotundam, quam Archimedes invenit. k) Me procreavit *Horos Babylonius Archytæ* filius: *Archytas* fuit philosophus eximius Pythagoricus patria Tarentinus *Horos* vel *Horus* dicitur *Babilonius* non a patria sed a professione: *Babylonii* enim & Chaldæi peritissimi astrologi semper habiti. l) Et mea gens a *Conone proavo* orta est: *Conon* insignis fuit mathematicus ex insula Samo oriundus.

Dii mihi sunt testes, non degenerasse propinquis.
Inque meis libris m) nil prius esse fide.
Nunc n) pretium fecere Deos, & fallitur auro
Juppiter. Obliquæ o) signa iterata rotæ,
Felicesque Jovis stellas, Martisque rapacis,
Et grave Saturni sidus in omne caput,
Quid moneant Pisces, animosaque signa Leonis,
Lotus & Hesperia quid Capricornus aqua,
Dicam: p) Troja cades, & Troica Roma resurges.
Et q maris & terræ longa sepulchra canam.
Dixi ego r) cum geminos produceret Arria natos,
(Illa dabat natis arma, vetante Deo,)
Non posse ad patrios sua pila referre penates:
Nempe meam firmant nunc duo busta fidem:
Quippe s) Lupercus, equi dum saucia protegit ora,
Heu sibi prolapso non bene cavit equo!
Gallus at in castris dum credita signa tuetur,
Con-

m) In meis libris nihil potius & antiquius est *fide* & veritate. n) Deorum religionem (inquit Astrologus) quidam verterunt in lucrum & quæstum: & *Juppiter* ipse propter *aurum* lucrandum dicitur *falli* ab Astrologis dum assignant stellam Jovis faustam in genitura o) Profitetur Astrologus se dicturum siderum cælestiū naturam, quam habet perspectissimam: scilicet cur Zodiaci tramitem sol *oblique* percurrat, cur *stella Jovis* sit begnigna, *Martis* malefica, *Saturni* perniciosa quid *Pisces*, quid *Leo*, quid *Capricornus* in genitura portendant. p) Orationem prosequitur genethliacus probatque ab exemplis se peritissimum esse vatem. q) *Sepulchra* posuit pro funeribus, non liquet quæ funera prædicit, nisi de *terræ & maris* & totius mundi interitu loquatur. r) *Arriæ* cuidam mulieri, cum misisset duos filios ad bellum, prædixit Astrologus non relaturos sua arma ad patriam domum. s) *Lupercus* & *Gallus* sunt duo liberi *Arriæ* mulieris, primus equi lapsu exstinctus, alter dum aquilam suam tuetur interemptus.

Concidit ante aquilæ roſtra cruenta ſuæ.
Fatales pueri, duo funera matris avaræ.
Vera ſed t) invito contigit iſta fides.
Idem ego cum u) Cynaræ traheret Lucina dolores,
Et facerent uteri pondera lenta moram:
Junoni votum facite impetrabile, dixi.
Illa parit, libris eſt data palma meis. (trum.
Hoc neque arenoſum x) Libyci Jovis explicat an-
Aut ſibi commiſſos y) fibra locuta Deos:
Aut ſi quis motas z) cornicis ſenſerit alas,
a) Umbra neque hæc magicis mortua prodit aquis
Aſpicienda via eſt cæli, b) verſusque per aſtra
Trames: & a zonis quinque petenda fides.
Exemplum grave erit c) Calchas, namq; Aulide ſolvit
Ille bene hærentes ad pia ſaxa rates.

Idem

t) Certa mei vaticinii veritas evenit mihi, ſed renuenti & *invito*. u) Aſtrologus *Cynaræ* puellæ parturienti ſine mortis periculo parituram prædixit, ſi *Junoni* ſeu *Lucinæ* parientium præſidi faceret *votum* impetrabile i.e. impetrans (ut frigus penetrabile i.e. penetrans) quod cum eveniſſet, libris Aſtrologis habita eſt maxima fides. *Jovis* Hammonis celeberrimum oraculum intelligit in extrema Libya ſitum. y) Per aruſpicinam ex *fibris* jecinoris ab aruſpice exploratis futura cognoſcebantur, & voluntas Deorum aperiebatur. Tibul. *Significat placitos conſcia fibra Deos*. z) Oſtendit *cornicem* non cantu tantum, ſed etiam volatu facere auſpicium, ideoque non modo *oſcinem* ſed & *alitem* eſſe. a) Nec *umbra mortui* hominis coſperſa *magicis aquis* id indicat. b) Zodiacum intelligit. De *Zonis* dictum eſt ſæpiſſime. c) Aruſpicinam eſſe mendacem exemplo *Calchantis* harioli oſtendit: cum Græci ex *Aulidis* portu *ſolviſſent*, *Calchas* eos ſoſpites ex Troja everſa in patriam redituros prædixit, quod ſecus accidit, nam omnes Græci ad *Euboicos ſinus* i. e ad Caphareum promontorium, ad quod Nauplii do-

le

Idem *d)* Agamemnoniæ ferrum cervice puellæ
Tinxit, & Atrides vela cruenta dedit.
Nec rediere tamen Danai; tu diruta fletum
Supprime, & *e)* Euboicos reſpice, Troja, ſinus.
f) Nauplius ultores ſub noctem porrigit ignes,
Et natat exuviis Græcia preſſa tuis.
Victor *g)* Oilide rape nunc, & dilige vatem,
Quam vetat avelli veſte Minerva ſua.
Hactenus hiſtoriæ, nunc *h)* ad tua devehor aſtra,
Incipe tu lacrymis æquus adeſſe novis.
i) Umbria te notis antiqua penatibus edit.
Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Qua nebuloſa cavo rorat *k)* Mevania campo,
Et *l)* lacus æſtivis intepet Umber aquis.

Scan-

lo Græca claſſis delata eſt, perierunt: vide pag. 149. litt. *k.* melius igitur claſſis Græcorum *hæſiſſet* in *Auliae ad pia ſaxa*, ideo *pia*, quia prohibebant cædes cladeſque Græcorum; ſcribit Strabo lib. 9. regionem illam, ubi *Aulidis* portus eſt, *ſaxoſam* eſſe. *d)* Calchas Iphigeniam Agamemnonis filiam ad placandos ventos ac Dianam, dum in Aulide hæreret claſſis Græcorum, juſſit immolari; inde *Atrides* i.e. Agamemnon dux Græcorum ſanguine filiæ cruentatus in Trojam navigavit. *e)* vide pag. 149 litt. *K* *f)* vide pag. 171. *g)* Aſtrologus inſultat Ajaci Oilei filio, qui cum deperiret Caſſandram vatem: & propterea in templo *Minervæ*, quæ eam violari *vetabat*, vim intuliſſet, cauſſa fuit potiſſima Græcorum naufragii. *h* Nunc ad tuum, Properti, inquit Aſtrologus, ſidus natalitium deverto, *adſis* meis novis carminibus. *i) Umbria* te genuit nobilis *antiquis penatibus*, an *mentior* an *patriæ tuæ* fines non attinguntur? *k)* Civitas Umbriæ ad viam Flaminiam ſita: dicitur *nebuloſa* ob circumjacentes valles & agros pingues, qui rore multo madentes exhalant *nebulas*: hanc patriam Propertii fuiſſe contendunt multi: vide pag. 119. *l)* Quiſnam ſit hic

lacus

m) Scandentisque axis consurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaque legisti non illa ætate legenda
Patris, & in n) tenues cogeris ipse Lares.
Nam tua cum multi versarent rura juvenci,
Abstulit excultas o pertica tristis opes.
Mox ubi p) bulla rudi demissa est aurea collo,
q) Matris, & ante Deos libera sumpta toga:
Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,
Et vetat insano verba tonare foro.
At tu finge elegos fallax opus (hæc tua castra)
Scribat ut exemplo cætera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere sub armis,
r) Et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi victrices, quascunque labore parasti,
Eludet palmas una puella tuas.
Et bene cum fixum mento discusseris s) uncum,
Nil

lacus non convenit inter interpretes: Scaliger ait esse *Lacum Vadimonis*, nunc *Lago di Bassanello*; alii Lacum *Velinum, il Lago di Piedeluco*. Taddæus Lonnola de Patr. Propert. *Lacum Umbrum* contendit esse *Clitumni fontes* Hispello vicinos. *m* i.e. eminentis: *axis* pro tractu regionis. Murus i.e. Mœnia carminibus tuis clariora. *n* Postquam patris cineres in urnam rite collegisset Propertius adhuc junior, in angustam domum sub matris custodia, ubi arcte habitus est, compulsus fuit. *o* Romani agros *perticis*, seu decempedis mensos veteranis attribuebant; id Propertio accidit: quare ad paupertatem redactus, & paternis possessionibus pulsus vidit agros *pertica tristi* descriptos aliis assignari. *p* *Bulla aurea* in cordis figuram ante pectus pueris ingenuis ornamentum erat. *q) Ante Deos matris*, idest coram maternis Laribus: sub matris tutela post patris mortem educatus est Propertius, & virilem togam sumpsit. *r)* i. e. cupidinibus. *s)* Quo magis ab jugo e subducere conaberis, hoc arctius alligaberis, metapho-

Nil erit hic : rostro te premet ansa suo.
Illius arbitrio noctem, lucemque videbis,
Gutta quoque ex oculis non nisi jussa cadet.
Nec mille excubiæ, nec te signata juvabunt
Limina, t) persuasæ fallere rima sat est.
Nunc tua vel mediis puppis luctetur in undis,
Vel licet armatis hostis inermis eas,
Vel tremefacta cavo tellus diducat hiatum:
u) Octipedis cancri terga sinistra time.

taphora sumpta ab *unco* illo, qui reorum gutturi, collo aut *mento* impingebatur, ut traherentur in carcerem. t) Decipere, aut effugere volenti unica sufficit *rimula*. u) Cur autem poetæ sit metuendus *cancer*, incertum est, nisi forsan ipsius, aut avaræ Cynthiæ natale fuerit astrum.

ELEGIA II.
* VERTUMNUS

Inducitur hac elegia vires suas multiplices, ac varias referens, caussasque cur Vertumnus nuncupetur, locumque ubi colatur.

Quid mirare meas tot in uno corpore formas?
Accipe Vertumni a) signa paterna Dei.
Thuscus ego, & b) Thuscis orior, nec pænitet inter
Prælia c) Volsinios deseruisse focos.
Hæc

* Alii *Vertumnus*, vel ab anno in se ipsum verso ita dictus, vel a *vertendis* rebus, hoc est permutandis, vendendis, vel emendis: fuit rex antiquissimus Thuscorum, qui ferendi &c. rationem tradidit: unde Romæ templum ædificatum in vico Thusco, ubi simulacrum: & festa *Vertumnalia* Octobri mense quotannis celebrabantur. a Audi *signa* & notas patrias *Dei Vertumni*. b Ex *Etruria* originem trahebat, cujus rex fuit veterrimus; quare Romæ in vico Thusco templum habebat, ut ait Varro c) Non male secum actum ait Vertumnus quod *Volsinios* dese-

Hæc me *d)* turba juvat, nec templo lætor eburno;
Romanum satis est posse videre forum.
Hac quondam *e)* Tiberinus iter faciebat: & ajunt
Remorum auditos per vada pulsa sonos.
At postquam ille suis tantum concessit alumnis,
Vertumnus verso dicor ab amne Deus.
Seu quia vertentis fructum percepimus anni,
Vertumni rursus credidit esse sacrum.
f) Prima mihi variat liventibus uva racemis,
Et coma lactenti spicea fruge tumet.
Hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna
Cernis, & æstivo more rubere die.
Insitor hic solvit pomosa vota corona,
Cum pyrus invito stipite mala tulit.
Mendax fama noces: alius mihi nominis index:
De se narranti tu modo crede Deo.
Opportuna mea est cunctis natura figuris.
In quamcumque voles, verte, decorus ero.
Indue me *g)* Cois, fiam non dura puella:
Atque virum sumpta quis neget esse toga?
Da *h)* falcem, & torto frontem mihi comprime fœno:

I Ju-

deseruerit, ut Romam migraret, dum *Volsinios* Romani debellarent, vide Liv. lib. 5. & 9. *Volsinium* urbs est Etruriæ olim opulentissima. *d)* Ingenti pop. Rom. frequentia delector. *e) Tiberinus* est numen *Tiberis* fluvii. Notat poeta, per forum, qua parte fuit Velabrum, Tiberim fluxisse: & remorum sonitus auditos fuisse. Cum deinde ab Agrippa Menenio *Tiberis* alveus aversus fuisset a Velabro, ab averso hoc amne dictus fuit *Vertumnus*, & *suis alumnis* i. e. Romanis via *concessa est*. *f)* fuit etiam Vertumnus Deus hortorum, unde cum Priapo confunditur. *g)* i. e. vestibus Cois, vel Cæis tenuissimis a Coo, vel Cæo insula, ubi fiebant, sic appellatis: iis utebantur mulieres Romanæ. *h) Falcem* intelligit, quam vocant *foenariam*; solebant enim fœnisecæ sibi frontem herbis cingere ad arcendum

solis

Jurabis nostra gramina secta manu.
Arma tuli quondam, & (memini) laudabar in illis:
Corbis at imposito pondere messor eram.
Sobrius ad lites; at cum est imposta corona,
Clamabis capiti vina subisse meo.
Cinge *i*) caput mitra, speciem furabor Jacchi:
Furabor Phœbi, si modo plectra dabis.
Cassibus impositis venor: sed, arundine sumpta,
Faunus plumoso sum Deus aucupio.
Est etiam aurigæ species Vertumnus, & ejus
Trajicit *k*) alterno qui leve pondus equo.
l) Suppetat hoc, pisces calamo prædabor, & ibo
m) Mundus demissis institor in tunicis.
Pastorem ad baculum *n*) possum curare, vel idem
Sirpiculis medio pulvere ferre rosam. (est.
Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima fama
o) Hortorum in manibus dona probata meis?
Cæruleus cucumis, tumidoque cucurbita ventre
Me notat, & junco brassica vincta levi.
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Impositus fronti langueat ante meæ.
At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
Nomen ab eventu patria lingua dedit.
At tu, Roma, *p*) meis tribuisti præmia Thuscis
Un-

solis ardorem. *i*) *Bacchus* qui & *Jacchus* mitram capite gestabat, & *Phoebus plectrum*. *k* Fuerunt olim milites desultores qui ab uno equo in alium velox corpus transferrent. *l*) *Suppetat hoc*, i.e. si opus sit. *m*) *Institor* est qui tractandæ negotiationi præponitur. *Mundus* i.e. elegans. *n*) Possum agere *pastorem*, si detur pedum, & media æstate in canistris *ferre rosas*. *o*) Ab agricolis & olitoribus cultus fuit Vertumnus ipsique libata fuere ortorum munera. *p* Cum olim *Lucumo* seu *Lyconedius Thuscorum* rex venisset in auxilium Romuli contra Tatium Sabinorum regem Romulus locum in urbe sua Thuscis attribuit, qui vicus *Thuscus* dictus est.

Unde hodie vicus nomina Thuscus habet.
Tempore quo sociis venit Lucomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Tatî:
Vidi ego labentes acies, & tela caduca,
Atque hostes turpi terga dedisse fugæ.
Sed faciam divum sator, ut Romana per ævum
Transeat ante meos q) turba togata pedes.
Sex superant versus: te, qui r) ad vadimonia curris,
Non moror: hæc spatiis ultima meta meis.
Stipes acernus eram properanti falce dolatus,
s) Ante Numam grata pauper in urbe Deus.
At tibi, t) Mamuri, formæ cælator ahenæ,
Tellus artifices ne terat u) Osca manus:
Qui me tam dociles potuisti fundere in usus.
Unum opus est, operi non datur unus honos.

 ELE-

q) Ita etiam Virgil. *Romanos rerum dominos gentemque togatam*. r) *Vadimonium* est sponsio ad certum diem sistendi se in judicio: reus enim parum idoneus vadem pro se dabat, cui pro reo deserere *vadimonium* turpe erat: unde dicitur *currere ad vadimonium*. s) *Numa* primus Rom. rex post Romulum; dicit autem Vertumnus *Numæ* temporibus se factum fuisse æneum, cum antea ligneus extitisset. t) *Mamurius* fuit faber ærarius celeberrimus, qui Vertumni simulacrum opere singulari ex ære finxit. *Tellus Osca* tua patria, o Mamuri, celat manus tuas: unicum opus est, at tibi multiplex honor tribuetur. *Osci* populi Campaniæ, *oris* foeditate famosi, unde nomen *obscænus*.

ELEGIA III.

* ARETHUSA EPISTOLAM

Ad Lycotam virum suum scribit de ipsius absentia conquerens, hortaturque ut tandem confecto bello Parthico domum propere redire velit.

HÆc Arethusa suo mittit mandata Lycotæ,
Cum toties absis, si potes esse meus:
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
Hæc erit e lacrymis facta litura meis.
Aut si qua incerto fallet te littera tractu,
Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
Te modo viderunt iteratos *a*) Bactra per ortus,
Te modo munito *b*) Sericus hostis equo,
Hybernique *c*) Getæ, pictoque Britannia curru,
Ustus & *d*) Eoa discolor Indus aqua.
Quæ mihi deductæ *e*) fax omen prætulit, illa
Traxit ab everso lumina nigra rogo.
Et *f*) Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

Omni

* Quinam fuerint *Arethusa*, & *Lycotas* penitus incertum est. *a*) *Bactra*, urbs prima *Bactrianæ* regionis, vide pag. 137. *Iteratos per ortus*, i. e. per orientis populos iterum perlustratos ac peragratos. *b*) *Seres* Scythiæ Asiaticæ populi, quorum regio *Serica*, nunc *Cathay*. *c*) *Getæ* sunt Scythiæ populi ad Boream vergentes, qui æterno gelu rigent. De Britannorum curribus pictis loquitur alibi Propertius, *Esseda cælatis siste Britanna jugis*. *d*) *Aqua Eoa* efficit crispos & nigros *Indos*: alii legunt *Eois equis*, i. e. Solis *equis*. *e*) *Ominis* caussa puellæ *deductæ* in domum mariti, idest novæ nuptæ duo pueri *facem* præferebant, & illa *fax nigra* accensa fuit ab *rogo everso*, quod erat nuptiis infaustum. *f*) Tria infelicium nuptiarum omina ponit: *Stygio sum sparsa lacu*: hoc est aqua inferorum paludis: deinde dicit, *nec recta capillis* &c. no-

væ

Omnibus heu portis pendent *g* mea noxia vota.
Texitur hæc castris *h*) quarta lacerna tuis.
Occidat, immerita qui carpsit ab arbore vallum,
Et struxit querulas rauca *i* per ossa tubas:
Dignor obliquo funem qui torqueat *k*) Ocno:
Æternusque tuam pascat, aselle, famem.
Dic mihi, num teneros urit lorica lacertos?
Num gravis imbelles atterit hasta manus?
Diceris & macie vultum tenuasse: sed opto,
l) E desiderio sit color iste meo.
At mihi cum noctes induxit vesper amaras,
Si qua relicta jacent, osculor arma tua.
Tum queror in toto non sidere pallia lecto,
Lucis & auctores non dare carmen aves.
Noctibus hybernis *m*) castrensia pensa laboro,

væ enim nuptæ, sicut & matronæ *rectas vittas* gestare solebant, virginum *vittæ* erant non *rectæ* sed residentes: tertio dicit, *non comitante Deo*, idest Hymenæo minime deducente. *g*) In *portis*, ubi erant deorum imagines, appendebant *vota noxia*, fortasse pro *obnoxia*, quibus fidem obligabant suam ut quod promisissent præstarent. *h*) Tres *lacernas* militares conjugi se misisse dicit, & jam *quartam* se texere. Ita Ovid. fast. 2. *Mittenda est domino, nunc nunc properate puellæ, Quamprimum nostra facta lacerna manu*. *i*) olim *osseæ* fuere *tubæ*, quæ postea ex ære constructæ sunt. *k*) *Ocnus* fuit vir, quem effinxerunt funem perpetuo torquentem, adstante asella, quæ quantum ille torsisset, statim illa perroderet: unde proverbium *Ocnus funiculum torquet*, in eos qui nulli labori parcunt ut rem familiarem augeant, attamen domi habent asellam, idest uxorem quæ omnia profundit. Dicitur *obliquus* a positura corporis, qui enim *funem torquent* obliquo gradu incedunt. *l*) Opto ut pallor *a mei desiderio* proveniat. *m*) Ad *castrorum* usum opus texo, & *vellera Tyria*, i. e. pur-

Et Tyria in gladios vellera secta suos.
Et disco qua parte fluat vincendus *n*) Araxes,
Quot sine aqua Parthus millia currat equus.
Cogor & a tabula pictos ediscere mundos,
Qualis & hæc *o*) docti sit positura Dei:
Quæ tellus sit lenta gelu, quæ putris ab æstu,
Ventus in Italiam qui bene vela ferat.
Assidet una soror; curis & pallida nutrix
Pejerat hyberni temporis esse moras.
Felix *p*) Hippolyte, nuda tulit arma papilla,
Et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuissent castra puellis!
Essem militiæ sarcina fida tuæ.
Nec me tardarent Scythiæ juga, cum *q*)pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus, sed aperta in conjuge major.
Hanc Venus, ut vivat, ventilat ipsa facem.
Nam *r*) mihi, quo Poenis tibi purpura fulgeat ostris,
Crystallusque tuas ornet aquosa manus,
Omnia surda tacent, rarisque assueta calendis,
Vix aperit clausos una puella lares.
t) Glaucidos, & catulæ vox est mihi grata querentis,
Illa tui partem vidicat una tori.
Flore sacella tego, verbenis compita velo,

Et

purpurea intextis quasi gladiolis divisa. *n*) Armeniæ fluvius qui in Caspium mare illabitur. *o*) Et quomodo sapientissimus *Deus* mundum disposuit *a tabulis edisco*. *p*) Poeta dicit *felices* Amazonas, quorum regina fuit *Hippolyte*, quod ipsis arma tractare licebat. *Barbara*: Romani omnes gentes exteras *barbaras* appellabant. *q*) *Pater Africus*: venti dii credebantur: Africus non est frigidus, quare fortasse pro Aquilone positus. *r*) *Omnia* mihi *surda*: nihil narrant ut tu *fulgeas ostro* puniceo, et bibas in *crystallo* instar *aquæ* lucida: et solis *calendis* ancilla ad id edocta usu domum aperit. *t*) *Glaucis* est nomen catellæ: fuerunt etiam olim *catellæ* foeminis in deli-

Et crepat ad veteres *u*) herba Sabina focos,
Sive in finitimo gemuit stans noctua tigno,
Seu voluit tangi *x*) parca lucerna mero:
Illa dies *y*) hornis cædem denunciat agnis,
Succinctique calent ad nova lucra popæ.
Ne, precor, *z*) ascensis tanti sit gloria Bactris,
Raptave odorato carbasa lina duci,
Plumbea cum tortæ sparguntur pondera fundæ,
Subdolus & versis increpat arcus equis.
Sed tua sic domitis Parthæ telluris alumnis
Pura triumphantes hasta sequatur equos;
Incorrupta mei conserva foedera lecti.
Hac ego te sola lege redisse velim.
Armaque cum tulero portæ votiva * Capenæ
Subscribam: *Salvo grata Puella viro.*

liciis. *u*) His *herbis* utebantur ad suffimen. *x*) *Lucerna* erat in usu iis, qui parsimoniæ studebant: a *lucernis* omnia captabant, ideoque *mero* tingebantur, quo excitaretur flamma languens. *y*) Tunc sacrificantur *agni* hujus anni. *Popæ* erant sacrificiorum ministri. *z*) Precor ne tanti stet gloria expugnatorum *Bactrorum*, & *linea* vitta erepta eorum duci *odoribus* perfuso; dum *arcus*, astu *conversis* in fugam *equis*, insonat, *fundæ* torquentur. * Voverat Arethusa se Diis appensuram arma viri a bello reducis in porta Capena; inibi enim Martis Dei bellorum præsidis ædes fuisse dicuntur.

ELEGIA IV.
FABULA TARPEJÆ

Id est postquam Romani, auctore Romulo, sabinas mulieres rapuissent, ipsis duce Tatio Sabini bellum intulerunt. Fingit autem Propertius Tarpejam Virginem Vestalem ob desiderium nubendi Tatio regi arcem prodidisse, cujus custodia patri ejus commissa fuerat: inde Tarpejam ipsam a Sabinis, ut fraudem ulciscerentur, clypeis obrutam esse.

TArpejum nemus, & *a*)Tarpejæ turpe sepulchrum
  Fabor, & antiqui limina capta Jovis.
Lucus erat felix ederoso conditus antro,
  Multa ubi nativis obstrepit arbor aquis:
Silvani ramosa domus, quo dulcis ab æstu
  Fistula poturas ire jubebat oves.
Hunc Tatius fontem vallo præcingit acerno,
  Fidaque suggesta castra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen vicina *b*) Curetis
  Cum quateret lento murmure saxa Jovis?
Atque ubi nunc terris dicuntur jura subactis,
  Stabant *c*) Romano pila Sabina foro.
Murus erant *d* montes, ubi nunc est curia septa,
  Bellicus *e*) ex illo fonte bibebat equus.
Hinc *f*) Tarpeja Deæ fontem libavit: at illi
Ur-

a) In eo monte qui semper Jovi dicatus fuit, sepulta est *Tarpeja* Vestalis, unde *Tarpejus Pater*. *b*) *Tubicen Curetis*, pro *Tubicen* Sabinorum; dicti sunt Sabini Curetes ab urbe *Curibus*, unde *Quirites*. Tuba pulsabat *saxa Jovis*, i. e. Tarpejam rupem. *c*) *Sabinorum* copiæ *forum Rom.* occupabant, ubi nunc devicto orbe leges dantur *d*) Pro mœnibus montes, ubi nunc est constructa curia *septa* parietibus. *e*) *Ex fonte*, de quo vers. 7. *f*) *Tarpeja* Vestalis Deæ vestæ ad sacra facienda ex hoc fonte hauriebat aquam, ipsique inde redeunti *medium* verticem *urna* plena pre-

Urgebat medium fictilis urna caput.
Et satis *g*) una malæ potuit mors esse puellæ,
Quæ voluit flammas fallere, Vesta, tuas?
Vidit arenosis Tatium *h*) proludere campis,
Pictaque per flavas *i*) arma levare jubas.
Obstupuit regis facie, & regalibus armis,
Interque oblitas excidit urna manus.
Sæpe illa immeritæ caussata est k) omina Lunæ,
Et sibi tigendas dixit in amne comas.
Sepæ *l*) tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet hasta Tati.
Dumque subit *m*) primo Capitolia nubila fumo,
Rettulit hirsutis brachia secta rubis.
Et *n*) sua Tarpeja residens ita flevit ab arce
Vulnera, vicino non patienda Jovi:
Ignes *o*) castrorum, & Tatiæ prætoria turmæ,
Et formosa oculis arma Sabina meis,
O utinam ad vestros sedeam captiva penates,
Dum captiva mei conspicer esse Tati!
Romani *p*) montes, & montibus addita Roma.

premebat. *g*) Non satis erat *una mors* huic Vestali, quæ sacra Deæ Vestæ violavit. *h*) *proludere*, idest pugnæ simulacra repræsentare, ut ad certamen assuescerent milites. *i*) Et vidit Tarium ventilare arma equo flavo insidentem. k) Quod amphora cecidisset accusavit *Lunam*: *Lunam* enim credebant veteres immittere somnia. *l*) Obtulit *lilia Nymphis*, ne Tatius vulneraretur. *m*) Ut conspiceret Tatium Tarpeja *ingressa* est *Capitolium nubilum*, hoc est obscurum *fumo*, quasi nubibus obtectum, & ejus brachia sentibus discerpta sunt. *n*) Vestalis illa sedens in Capitolio *flebat vulnera* non quæ ei intulerant rubi, sed quæ intulit amor Tatii, quæ nec *vicinus jupiter* passurus esset: Jupiter adorabatur in Capitolio. *o*) Verba sunt Tarpejae Vestalis nuptias Tatii exoptantis. *p*) Valete *Romani montes* & *Roma* ipsa, & *Vesta*, quæ ob meum crimen certe erubescet.

Et valeat probro Vesta pudenda meo.
Ille r) equus, ille meos in castra reponet amores,
Cui Tatius dextras collocat ipse jubas.
Quid mirum, in patrios t) Scyllam sævisse capillos?
Candidaque in sævos inguina versa canes?
Prodita quid mirum u) fraterni cornua monstri,
Cum patuit lecto stamine torta via?
Quantum ego sum x) Ausoniis crimen factura puellis
Improba virgineo lecta ministra foco!
y) Pallados extinctos si quis mirabitur ignes,
Ignoscat: lacrymis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:
Tu z) cape spinosi roscida terga jugi.
Lubrica tota via est, & perfida; quippe tacentes
Fallaci celat limite semper aquas.
O utinam magicæ nossem cantamina musæ!
Hæc quoque formoso lingua tulisset opem.
Te toga picta decet: non a) quem sine matris honore
Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ:

Si

r) *Equus* referet *adcastra* Tatium quem amo, cujus *jubas* in armum *dexterum* recumbentes componit. t) Perfidiam suam Vestalis excusare cupit exemplo *Scyllæ* filiæ Nisi Regis Megarensium, quæ amore Minois paterni hostis flagrans, patrem capillo purpureo, in quo fatum regni ejus situm erat, spoliavit, Minoique tradidit, quasi dotem conjugii, inde *Scylla* conversa est in canem pubo tenus: quod accidit *Scyllæ* Phorci: videtur Poeta duas fabellas miscere. u) *Monstrum cornutum* est Minotaurus, qui ab Ariadne sorore proditus fuit, quæ Theseo revolutum *stamen* tradidit, ut se a labyrintho extricaret. x) Ego virgo Vestalis electa Sacerdos servando sacro igni allatura sum Romanis virginibus maximum dedecus. y) *Palladi* & Vestam eandem esse Deam nonnulli contendunt; quia *Palladium* ab Vestalibus servabatur: alii legunt *pallidus*. z) Tu Tati occupa dorsum collis rore madens, vepribus aspe-

Si sim hospes, patiare, tua regina sub aula,
  Dos tibi non humilis prodita Roma venit.
Sin minus, at raptæ c) ne sint impune Sabinæ,
  Me rape, et alterna lege repende vices.
Commissas acies ego possum solvere: d) nuptæ
  Vos medium palla fœdus inite mea.
Adde e) Hymenææ modos: tubicen fera murmura con-
  Credite: vestra meus molliet arma torus. (de.
Et jam f) quarta canit venturam buccina lucem,
  Ipsaque in oceanum sydera lapsa cadunt.
Experiar somnum: de te mihi somnia quæram:
  Fac venias oculis umbra benigna meis.
Dixit, & incerto permisit g) brachia somno,
  Nescia se furiis accubuisse novis.
Nam Vesta h) Iliacæ felix tutela favillæ
  Culpam alit, & plures condit in ossa faces.

I 6 · Il.

asperum. a) Intelligit Romulum, quem non *mater*, sed *lupa* enutrivit. b) O advena Tati, ferre velis ut sim *regina* in *aula tua*: & non *humilis dos* tibi dabitur, *Roma* scilicet. Ne remaneat inultum scelus Romuli, qui vestras Virgines *Sabinas* rapuit. d) O Sabinæ jam *nuptæ* pacem Romanos inter & Sabinos *mea palla* nuptiali componite. e) O *Hymenææ* Deus nuptiarum præses adhibe *modos*, i. e. carmen nuptiale; & *tubicen*, remove tuum trucem cantum: meum conjugium vestra bella sedabit. f) Tarpeja significat lucem seu diem instare, & *quartam buccinam* signum dedisse *quartæ* vigiliæ, quæ est noctis pars ultima: nox apud veteres in quatuor vigilias trium horarum dividebatur, & vigiles in stationem succedebant, dato signo a tubicine: vide Vegetium lib. 3. cap 8. de re milit. g) Tarpeja se dubio *somno* tradidit, & nesciebat se cubitum discessisse cum novo furentis amoris ardore, & cubare cum insanis flammis. h) *Vesta* quæ reliquias cineresque Trojæ & *Ilii* tuetur, Tarpejæ insanam flammam fovet & nutrit, unde ruit in scelus infandum.

Illa ruit, qualis celerem prope Thermodoonta
i) Strymonis absciſſo fertur aperta ſinu.
Urbi feſtus erat, dixere k) Palilia patres:
Hic primus cœpit mœnibus eſſe dies.
Annua paſtorum convivia, luſus in urbe,
Cum pagana madent fercula deliciis.
Dumque ſuper raros fœni flammantis acervos
Trajicit immundas ebria turba dapes:
Romulus l) excubias decrevit in otia ſolvi,
Atque intermiſſa caſtra ſilere tuba:
Hoc m) Tarpeja ſuum tempus rata, convenit hoſtem.
Pacta ligat, pactis ipſa futura comes.
Mons erat aſcenſu dubius, n) feſtoque remiſſus,
Nec mora, vocales occupat enſe canes,
Omnia præbebant ſomnos: Sed o) Jupiter unus
Decrevit pœnis invigilare ſuis,
Prodiderat portæque fidem patriamque p) jacentem,
Nu-

i) *Ruit qualis Strymonis*, i. e. Baccha ſeu Mænas nudo pectore, nam ad *Strymonem* amnem Threiciæ Bacchæ ſacra Bacchi ſui celebrantes diſcurrebant: Propertius hoc in loco ſequitur ſententiam eorum qui *Thermodontem* fluvium Amazonasque in Thracia collocant. k) *Palis* Deæ paſtorum feſta, quæ xi. Kal. Maii Romæ celebrabantur, præſertim in agris a colonis ritu ſolemni, *Paliliorum* dies fuit natalis urbis Romæ; eo enim die mœnia a Romulo condita ſunt. l) Ob celebritatem Paliliorum decrevit Romulus, ut omnes etiam excubiæ genio & *otio* indulgerent, & arma tubæque ſilerent. m) *Tarpeja* hunc diem feſtum ad patrandam arcis proditionem idoneum rata Tatium regem adiit &c. n) Cuſtodia erat *remiſſior* ac negligentior ob feſta *Palilia*, quare montem Tatius occupat, & canes enecat. o) Tarpejus ſcil., cui ſunt odio proditores, vigilavit ad poenas de proditrice Tarpeja ſumendas. p) *jacentem*, i. e. cives vino ſomnoque ſepultos. q) Proditionem Tatius hoſtis nefandam *honore* ſeu præmio

Nubendique petit, quem velit ipsa, diem.
At Tatius (neq; enim sceleri dedit hostisq; honorem)
Nube, ait, & regni scande cubile mei.
Dixit, & ingestis comitum super obruit armis.
Hæc, virgo, officiis dos erat apta tuis.
A duce r) Tarpejo mons est cognomen adeptus.
s) O vigil, injustæ præmia sortis habes.

mio afficere noluit; Tarpejamque, quæ se fore reginam sperabat, congestis armis obrutam interemit, tali quidem supplicio dignam. r) *A duce Tarpejo*, patre Tarpejæ Vestalis, dictus est mons *Tarpejus*, qui antea Saturnius mons vocabatur. s) O Jupiter, qui vigilasti ad custodiam montis & templi, habuisti *præmia* iniquæ proditionis.

ELEGIA V.
AUGUSTI LAUDES

Canit poeta, victoriamque navalem celebrat quam de Antonio & Cleopatra Ægypti regina ad Actium promontorium reportaverat.

SAcra facit vates, sint ora faventia sacris,
Et cadat ante meos icta juvenca focos.
Cera a) Philiteis certet Romana corymbis,
Et b) Cyrenæas urna ministret aquas.
Costum molle date, & blandi mihi thuris honores,
Terque focum circa c) laneus orbis eat.

I 7 Spar-

a) *Cera Romana* i. e. versus Romani in *cera* scripti vel tabulis *ceratis*: qui versus certent cum iis quos canebat Philetas Cous Elegiographus, qui coronatus est corona hederacea: corymbus enim est hederæ racemus in orbem circumactus: cum Phileta sæpe se comparat Propertius. b) Fontes nimirum ex quibus Callimachus *Cyrenæus* bibit. De *Phileta* & Callimacho vid. pag. 136. c) *Laneis* vittis aræ coronabantur: ita Virg. lib. 9. Æn. *Affer aquam & molli cinge hæc altaria vitta*.

Spargite me lymphis, carmenque recentibus aris
d) Tibia Mygdoniis libet eburna Cadis.
Ite procul fraudes, alio sint aere noxæ:
e) Pura novum vati laurea mollit iter.
Musa, Palatini referamus Apollinis ædem;
Res est, Calliope, digna fav re tuo.
Cæsaris in nomen ducuntur carmina, Cæsar
Dum canitur, quæso, Jupiter, ipse vaces:
Est Phœbi fugiens f) Athamana ad litora portus,
Qua sinus Joniæ murmura condit aquæ,
Actia g) Julææ pelagus monumenta carinæ,
Nautarum votis non operosa via.
Huc mundi coiere manus: stetit æquore moles
Pinea, nec remis æqua favebat avis.
Altera classis erat h) Teucro damnata Quirino,
Pilaque i) fæminea turpiter acta manu.
Hinc Augusta ratis plenis Jovis omine velis,
Signaque jam patriæ vincere docta suæ.
Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus,
Armorum & radiis picta tremebat aqua:
Cum Phœbus linquens stantem se vindice k) Delon:
(Nam

d) *Tybia Mygdoniis Cadis*, i. e. Phrygia: *Mygdonia* est regio Phrygiæ, ubi est etiam urbs dicta *Cadi*, *orum*: hujusmodi *tibia* cantet versus in novis sacrificiis: alii legunt *Mygdoniis modis*, quod est planius. e) *Pura laurea* facilem poetæ reddit viam antea non tritam. f) *Athamanes* sunt populi Epiri Ætoliæ contermini. Strabo lib.7 & 9. g) Ad *Actium* promontorium ab Augusto conditum est templum Apollinis, ac oppidum Nicopolis, a victoria navali de Antonio ita dictum, quæ sunt monumenta *Julææ carinæ*. i. e. Augusti. h) *Teucrus Quirinus* i. e. Augustus ab Æn. Trojano originem ducebat. *Damnata* i. e. adjudicata & addicta. i) Cleopatræ Ægypti reginæ quæ vires suas omnes orientis imperii pro Antonio suo contulerat. k) Insula *Delos* olim per mare vagabatur; sed Apollo ibidem ortus

(Nam tulit iratos mobilis unda notos)
Aſtitit Auguſti puppem ſuper, et nova flamma
Luxit in obliquam ter ſinuata facem,
Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen *l*) inerme lyræ.
Sed quali aſpexit *m*) Pelopejum Agamemnona vultu,
Egeſſitque avidis Dorica caſtra rogis.
Aut qualis flexos ſolvit *n*) Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.
Mox ait: o longa mundi ſervator ab *o*) Alba
Auguſte, Hectoreis cognite major avis,
Vince mari: jam terra tua eſt: tibi militat arcus,
Et favet ex humeris hoc onus omne meis.
Solve metu patriam, quæ te nunc vindice freta
Impoſuit proræ publica vota tuæ.
Quam niſi defendes, Murorum Romulus augur
Ire *p*) Palatinas non bene vidit aves.
Et *q*) nimium remis audent, proh turpe, Latinis,

 Prin-

tus immobilem reddidit *ab iratis notis*. *l*) Non attulit Phœbus *carmina* bello inepta. *m*) Cum *Agamemnon*, cujus avus fuit *Pelops*, Aſtynomen filiam Chryſæ ſacerdotis Apollinis bello cæpiſſet, cumque idem Chryſes filiam ab *Agamemnone* ingentibus donis non impetraſſet, precatus eſt Apollinem, qui ſtatim peſtem immiſit *Doricis caſtris*, i. e. Græcis, & ea exhauſit rapidis funeribus. *n*) Nota eſt fabula de *Pythone ſerpente*, quem per ſinuoſa volumina telis confixit Apollo, unde dictus eſt *Pythius*. Ovmet. lib. 1. *o*) Apollo, alloquitur Auguſtum, qui ab *Albanis* regibus originem ducebat, unde Julia gens orta eſt, & ſuperabat virtutem *avorum* ſuorum de gente *Hectorea*. *p*) Romulus montem *Palatinum* conſcendens vidit duodecim *aves* volare, ſex vero Remus, unde ab hoc *augurio* nomen dedit Romæ, Ovid. Faſt. 4. *q*) *Fluctus* Jonii ſuſtinent ferre naves Reginæ Cleopatræ, te principe, quod heu nimis probroſum eſt *Latinis* navibus.

Principe te, fluctus regia vela pati.
Nec te, quod classis centenis remiget alis,
Terreat; invito labitur illa mari.
Quodque vehunt proræ r) Centaurica saxa minantes,
Tigna cava, & pictos experiare metus.
Frangit, & attollit vires in milite caussa,
Quæ nisi justa subest, excutit arma pudor.
Tempus adest: committe rates: ego temporis auctor
Ducam laurigera Julia rostra manu.
Dixerat, & pharetræ pondus consumit in arcus.
Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.
Vincit Roma fide Phoebi: dat fœmina poenas.
Sceptra per Jonias fracta vehuntur aquas.
At pater s) Idalio miratus Cæsar ab astro,
t) Sum deus, & nostri sanguinis ista fides.
Prosequitur cantu Triton, omnesque marinæ
u) Plauserunt circa libera signa Deæ.
Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
x) Hoc unum, jusso non moritura die.
Dii melius: quantus mulier foret una triumphus,
Ductus erat per quas ante y) Jugurtha vias!

— Actius

r) nota est vis *Centaurorum* qui pugnantes in Lapithas ingentia *saxa*, et arbores jaculabantur. Ostendit hic non esse timendam Antonii classem, veluti si essent trabes cavæ, et inanes terrores. s) *Cæsar* dicitur *pater* Augusti non natura sed adoptione: eum appellat poeta *Idalium astrum* quod Horat. dicit *Julium sydus*: Cæsar post mortem Deus factus est & inter astra relatus. *Idalium* idem est ac ad Venerem pertinens ab *Idalio* oppido Veneri caro, & *Cæsar* a Venere originem ducebat. t) Ego, inquit Cæsar, sum Divus, meique generis hæc est certa probatio. u) Dederunt *Deæ* undique certa signa victoriæ. x) *Hoc unum* defuit triumpho, quod Cleopatra non coacta sit die sibi constituto perire. y *Jugurtha* Numidiæ rex captus a C. Mario catenis vinctus ductus est in triumpho.

Actius hinc traxit z) Phœbus monumenta, quod ejus
Una decem vicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini, citharam jam poscit Apollo
Victor; & ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant convivia luco,
Blanditæque fluant per mea colla rosæ:
Vinaque fundantur prælis elisa a) Falernis,
Terque lavet nostras spica b) Cilissa comas.
Ingenium potis irritat Musa poetis.
c) Bacche, soles Phœbo fertilis esse tuo:
Ille paludosos memoret servire d) Sicambros.
Cepheam hic Meroen, fuscaque regna canat.
Hic referat sero confessum fœdere e) Parthum,
Reddat signa Remi, mox dabit ipse sua.
Sive aliquid pharetris Augustus parcet Eois,
Differat in pueros ista trophæa suos.
Gaude Crasse, f) nigras si quid sapis inter arenas
Ire per Euphraten ad tua busta licet.

z) Ut *Actiacæ* victoriæ memoria superstes esset urbem Nicopolim apud Actium condidit Augustus, Templumque Apollini ædificavit celeberrimum, quod etiam Romæ fecit. a) *Falernus* ager est in Campania. b) *Spica Cilissa* quænam sit, lis est inter scriptores: eandem esse ac spicam nardi probabilius est. c) Vino vegetantur ingenia ad carmina facienda: *Baccho* etiam & *Phœbo* erant sacra communia in Parnasso. d) Et unus canat Augustum vicisse *Sicambros* Germaniæ populos ad utramque Rheni ripam positos, unde regiones palustres incolunt: alius canat *Meroen* quæ est insula maxima, quam efficit Nilus; dicitur *Cephea* a Cepheo Andromedes patre qui in ea regnavit; *fusca regna* sunt Ægyptus, Æthiopia, India etc. quarum incolæ subnigro vultu sunt. e Hic canat Parthum sero supplicasse pro pace, & reddidisse *signa* Romana quæ a Crasso eripuerat. vid. pag. 144 litt. g. f) *Crassus* Pater & Filius occisi inter arenas Assyriæ utpote pingues & heres,

Sic *g*) noctem patera, sic ducam carmine, donec
Injiciat radios in mea vina dies.

res, ideo *nigras*. vide pag. 144. *g*) Ob Augusti victoriam vult usque in diem producere convivium.

ELEGIA VI.
SOMNIUM

Narrat poeta, quo sibi vidisse Cynthiæ umbram visus est, & quæ ab ipso audierat narrat. Carpit autem eos, qui manes *nihil esse contendunt, nihilque post mortem superesse.*

SUnt aliquid manes: lethum non omnia finit;
Luridaque evictos effugit umbra rogos.
Cynthia namque meo visa est incumbere *a*) fulcro,
b) Marmor ad extremæ nuper humata viæ:
Cum mihi ab exequiis somnus penderet amaris,
Et quererer lecti frigida regna mei.
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos,
Eosdem oculos: lateri vestis adusta fuit.
Et *c*) solitum digito beryllon adederat ignis,
Summaque Lethæus triverat ora liquor:
Spirantesque animos, & vocem misit: at *d*) illi
Pollicibus fragiles increpuere manus:
Perfide, nec cuiquam melior sperande puellæ,
In te etiam vires somnus habere potest?
Nec *e*) crepuit fixa me propter arundine custos,
Læsit

a) *Fulcro* i. e. lecto. *b*) Humata ad extremum milliare. *c*) Et *ignis*, seu rogus corruperat *beryllon* digito assuetum. Et aqua *Lethes* fluvii inferorum quam mortui bibunt ejus labra *detriverat*. *d*) Cynthia præ dolore fragiles palmas percussit. *e*) Locus hic difficilis admodum: videtur poeta innuere Cynthiam conquerentem, quod nullus *custos* firma fistula ad ejus cadaver insonuerit, sicuti mos erat: & quod ejus capiti pro pulvinis mollibus supposita sit *tegula* fracta.

Læsit & objectum tegula curta caput.
f) Fœderis heu taciti, cujus fallacia verba
Non audituri diripuere Noti.
At mihi non *g*) oculos quisquam inclinavit euntes.
Unum impetrassem, te revocante, diem.
Denique quis nostro curvum te funere vidit?
Atram quis lacrymis incaluisse togam?
Si piguit *h*) portas ultra procedere, at illuc
Jussisses lectum lentius ire meum.
Cur ventos non ipse rogis, ingrate, petisti?
Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Hoc etiam grave erat nulla mercede hiacyntos
Injicere, & fracto busta piare cado?
i) Lygdamus uratur: candescat lamina vernæ:
(Sensi ego, cum insidiis pallida vina bibi)
Aut k) Nomas arcanas tollat versuta salivas?
Dicet damnatas ignea testa manus.
Quæ modo *l*) per viles inspecta est publica noctes,
Hæc nunc aurata cyclade signat humum!
Et graviora rependit *m*) iniquis pensa quasillis,
Gar-

f) Pudet me *fœderis* tui. *g*) nemo mihi pereunti clausit oculos: & te inclamante obtinuissem a Plutone, ut unum saltem adhuc *diem* apud superos me esse pateretur. *h*) Si piguit te extra *portas* urbis egredi meumque funus comitari ad sepulchrum: etenim extra urbem sepeliebantur: *i*) *Lygdamus* igni devoveatur: videtur innuere Cynthia Lygdamum veneno vitæ suæ insidiatum fuisse: & *lamina candescat* ad cruciandum *vernam*, sive servum: *laminæ* ardentes tormentorum genus apud veteres, quibus servis inurebantur notæ suorum scelerum. *k*) *Nomas* est nomen veneficæ: hæc auferat sputa magica; & *lamine* ignita, seu *testa* fateri coget vernam, cujus *manibus* scelestis mihi mixtum fuerit venenum. *l*) Et quæ fœmina vulgaris & *vilis* inspecta est per *noctem*, ut emi posset: nunc *aurata cyclade*, *m*) i. e. muliebri pretiosa veste verrit *humum*.

Garrula de facie si qua locuta mea est.
Nostraq;quod *n*) Petale tulit ad monumenta corollas,
Codicis immundi vincula sentit anus.
Cæditur & *o*) Lalage tortis suspensa capillis.
Per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Te patiente *p*) meæ conflavit imaginis aurum;
Ardenti e nostro dotem habitura rogo.
Non tamen insector quamvis merearo, Properti.
Longa mea in libris regna fuere tuis.
Juro ego fatorum nulli revocabile carmen,
Tergeminusque canis sic mihi *q*) molle sonet,
Me servasse fidem: si fallo vipera nostris
Sibilet in tumulis, & super ossa cubet.
Nam *r*)gemina est sedes turpem sortita per amnem,
Turbaque diversa remigat omnis aqua.
Una, *s*) Clytemnestræ stuprum vehit, altera *t*)Cressæ
Portat mentitæ lignea monstra bovis.
Ecce coronato pars altera vecta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas.
u) Qua numerosa fides,quaque æra rotunda Cybeles,
Mi-

n) *Petale* nomen est vetulæ, quæ ex eo quod meo flores attulit tumulo, tetri *codicis* catenas patitur; *codex* hoc loco est tormenti genus, idest ligneus stipes, quem ægre trahebant, & vincti eidem insidebant. *o*) *Lalage* nomen cujusdam ancillæ, quæ a nova domina Propertii capillis in modum funis complexis suspensa torquetur. *p*) *Imaginem* meam auream liquefecit, ut in aliam mutaret formam. Dolet umbra Cynthiæ, quod Propertius passus sit suam effigiem auream ab nova amica ipsius *conflari*: quia Cynthiæ rogo debebatur ejus *imago aurea*, cum pretiosissima quæque cum mortuis cremari solerent. *q*) Leniter allatret. *r*)Duplex *sedes* apud inferos, piorum nempe & impiorum. *s*) De *Clytemnestra* dictum est sæpe: vide pag 174. lit. *i*. *t*)Altera trahit *lignea monstra* Cretensis reginæ vaccam ementitæ, i. e. Pasiphaes vide pag.173. litt. *e* *u*)Ubi cytharæ pluri-

Mitratisque sonant Lydia plectra choris.
x) Andromedeq;& Hypermnestre sine fraude maritæ
Narrant Historiæ corpora nota suæ.
Hæc sua maternis queritur livere catenis
Brachia, nec meritas frigida saxa manus.
Narrat Hypermnestre magnum ausas esse sorores:
In scelus hoc animum non valuisse suum.
Sic mortis lacrymis vitæ sanamus amores.
Celo ego perfidiæ crimina multa tuæ.
Sed tibi nunc mandata damus, si forte moveris,
Si te non totum y) Chloridos herba tenet.
Nutrix in tremulis ne quid desideret annis
z) Parthenie: patuit, nec tibi avara fuit.
Deliciæque meæ a) Latris, cui nomen ab usu est,
Ne speculum dominæ porrigat illa novæ.
Et quoscunque meo fecisti nomine versus,
Ure mihi: laudes desine habere meas.
Pelle ederam tumulo, mihi quæ b) pugnante corymbo
Mollia contortis alligat ossa comis.
Ramosis c) Anio qua pomifer incubat arvis,
Et numquam d) Herculeo numine pallet ebur,
Hoc carmen media dignum me scribe columna,
Sed breve, quod currens vector ab urbe legat:
Hic

plurimæ modulantes, & ubi *æra Cybeles*, & *plectra* Lydia resonant. x) De *Andromede* & *Hypermnestra*, quarum mulierum virtutem, & animum virilem historiæ narrant, sæpe dictum est, & quæ passæ sunt pro conjugii fide. y) Veneficia & philtra amatoria ex *herbis* confecta. z) *Parthenie* nutrix Cynthiæ, quæ in Propertium animo fuit aperto & benefico. a) *Latris* latine est serva a verbo græco *latrevo*, i. e. *servio*. b) quæ mihi inimicis baccis teneros cineres implicitis ramis alligat. c) De *Aniene* sæpe dictum est, vide pag. 166. litt. c. d) *Tibur* in confinio Sabinorum, oppidum Herculi sacrum summa æris clementia commendatum, itaut *ebur* inibi candescat magis, Martial. lib. 4. epigr. 62. *Tibur* in

Hercu-

Hic Tiburtina jacet aurea Cynthia terra.
Accessit ripæ laus, Aniene, tuæ:
Nec tu sperne piis venientia somnia e) portis:
Cum pia venerunt somnia, pondus habent.
Nocte vagæ ferimur; nox clausas liberat umbras,
Errat & abjecta Cerberus ipse sera.
Luce jubent leges Lethæa ad stagna reverti;
Nos vehimur, f) vectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliæ, mox sola tenebo;
Mecum eris, & mistis ossibus ossa teram.
Hæc postquam querula mecum sub voce peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

Herculeum migravit nigra Lycoris, omnia dum fieri candida credit ibi. e) Duas esse somniorum *portas* veteres dixerunt corneam, & eburneam, quorum cornea veris, bonis & piis, eburnea vero falsis *somniis* est assignata: Virg. lib. 6. f) Charon lustrat numerum umbrarum, si aliqua desit.

ELEGIA VII.
CACUS PASTOR

Aventini montis, viribus ferox, octo boves Herculis noctu prædatus abegit, eosque cauda aversos in antrum pertraxit ne furtum vestigiis deprehenderetur: Hercules autem cum partem gregis ab numero abesse sensisset, ad speluncam perrexit, sed cum vestigia foras versa vidisset, jam ab spelunca Caci discessurus raptas boves ob desiderium relictarum mugientes audiit; quare Hercules ad speluncam iter convertit, & Cacum clava percussit bovesque recepit.

a) Amphitryoniades qua tempestate juvencos
Egerat a stabulis, o b) Erythea, tuis.
Ve-

a) Hercules fuit filius *Amphitryonis* & Alcmenæ, alii ad Jovem originem Herculis referunt: sed plures revera fuere Hercules. b) *Erythea* est insula ad extre-

Venit ad invictos pecorosa c) palatia montes,
Et statuit fessos fessus & ipse boves,
Qua d) Velabra suo stagnabant flumine, quaque
Nauta per urbanas velificabat aquas,
Sed non infido manserunt hospite e) Caco
Incolumes: furto polluit ille Jovem.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic, ne certa forent manifestæ signa rapinæ,
Aversos cauda traxit in antra boves.
Nec sine teste Deo; furem sonuere juvenci.
Furis & implacidas diruit ira fores.
f) Mænalio jacuit pulsus tria tempora ramo,
Cacus, & Alcides sic ait: Ite boves,
Herculis ite boves, nostræ labor ultime clavæ,
Bis mihi quæsitæ, bis mea præda boves:
Arvaque mugitu sancite g) boaria longo:
Nobile erit Romæ pascua nostra forum.
Dixerat & sicco torret sitis ora palato,
Terraque non ullas foeta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas;
h) Lucus ab umbroso fecerat orbe nemus.
Fœmineæ loca clausa i) Deæ, fontesque piandos,
Im.

extremam Hispaniæ oram prope Gades, in qua Geryon regnavit, cujus armenta abegit Hercules. c) *Pecorosa palatia* i. e. montem *Palatinum*. d) Vide pag. 29. litt. *u*. e) *Cacus* Vulcani fuit filius: servius scribit fuisse Evandri servum: hic *jovem Hospitalem* violavit, qui *hospitibus* fidem servari jubet. f) Clava excisa est a *Mænalo* monte Arcadiæ. *Pulsus tria tempora ramo Cacus* i. e. percussus Cacus triceps herculea Clava g) Hæc ait Propertius quasi *forum Boarium*, quod Romæ fuit, ab Herculis bobus, qui quondam in eodem loco pasti fuerunt, nuncupatum fuisset. h) *Lucus* ibi arboribus in gyrum consitis nemus efformarat: *Lucus* est locus religionis causa, *nemus* voluptatis. i) *Dea fæminea*
est

Impune & nullis sacra retecta viris.
Devia puniceæ velabant limina vittæ.
Putris odorato luxerat igne casa.
Populus & longis ornabat frondibus ædem,
Multaque cantantes umbra tegebat aves.
Huc ruit *k*) in siccam congesto pulvere barbam,
Et jacit ante fores verba minora Deo:
Vos precor o luci sacro quæ luditis antro,
Pandite defessis hospita fana viris.
Fontis egens erro, circaque sonantia lymphis,
Et cava suscepto flumine palma sat est.
Audistisne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
Ille ego sum: Alciden terra recepta vocat.
Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ?
Et nunquam ad natas irrita tela feras?
Atque uni *l*) Stygias hominum luxisse tenebras?
Accipite hæc: fesso vix mihi terra patet.
Quod si *m*) Junoni sacrum faceretis amaræ,
Non clausisset aquas ipsa noverca suas.
Sin aliquam vultusque meus, setæque *n*) leonis
Terrent, & Libyco sole perusta coma:
Idem ego o Sidonia feci servilia palla
Officia, & *p*) Lyda pensa diurna colo.

Mol-

est *Bona Dea*, cujus templum *viris* nefas adire, ejusque *fontes riandi* forent, si vir indebibisset. *k*) Cujus *barba* multo *pulvere congesta* erat. *l*) Hercules infernas sedes dum in vivis ageret penetravit, & Cerberum domuit. *m*) Notum omnibus in Herculem *Junonis* odium, quam ipse vocat *novercam*, quia filius Jovis, cujus uxor *Juno*, credebatur Hercules. *n*) *Leonis* Nemæi, quem occiderat, pellem pro veste gestabat Hercules, & clavam pro telis. Non sine veste muliebri purpurea, quæ dicitur *Sidonia*. *Sidone* enim urbe Phæniciæ pretiosa purpura tingebatur. *p*) *Lyda colo*: Hercules quondam servilia ministeria exhibuit inter ancillas Omphale *Lydorum* reginæ, cui propter amorem serviens lanificium, *colum*,

alios-

Mollis : & hirſutum cæpit mihi faſcia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.
Talibus Alcides : at talibus alma ſacerdos
Puniceo canas ſtamine vincta comas :
Parce oculis, hoſpes, lucoque abſcede verendo,
Cede agedum, & tuta limina linque fuga.
Interdicta viris metuenda lege piatur,
Quæ ſe ſummota *q*) vindicat ara caſa.
Magnam *r*) Tireſias aſpexit Pallada vates,
Fortia dum, poſita Gorgone, membra lavat.
Dii tibi dent alios fontes : hæc lympha puellis
Avia ſecreti liminis una fuit.
Sic anus : Ille humeris poſtes concuſſit opacos,
Nec tulit iratam janua clauſa ſitim.
At poſtquam exhauſto jam flumine vicerat æſtum,
s) Ponit vix ſiccis triſtia jura labris :
Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
Accipit, hæc feſſo vix mihi terra patet.
Maxima quæ gregibus devota eſt *t*) ara repertis,
Ara per has, inquit, maxima facta manus,
u) Hæc nullis unquam pateat veneranda puellis,
Herculis eximii ne ſit inulta ſitis.
Sancte *x*) Pater ſalve, cui jam favet aſpera Juno.
San-

aliosque cultus fœmineos & officia exercuit. *q*) Hæc *ara* i.e. ædicula in ſeceſſu poſita ſeipſa tuetur viris interdicta, & gravis pœnæ ſanctione expiatur. *r*) Exemplum affert *Tireſiæ* vatis, qui dicitur excæcatus, quod *Pallada* lavantem aſpexerit, quæ depoſuit *Gorgona*, i. e. ſcutum in quo erat inciſum caput *Gorgonis*. *s*) Vix exſiccatis labiis leges tulit puellis amaras. *t*) Hercules interfecto Caco *aram* erexit, quæ ſemper dicta eſt *maxima* : ita Ov. l. 1. Faſt. *Conſtituitque ſibi, quæ maxima dicitur, aram, Hic ubi pars urbis de bove nomen habet*. *u*) Ab hac *ara maxima* voluit Hercules arceri mulieres, quod ſibi olim ſitienti negaſſent aquam. *x*) Poeta invocat Herculem, qui poſt mortem in cœlum elatus Junoni

Sancte, velis libro dexter inesse meo. (bem
Nunc quoniam manibus purgatum (y sanxerat or-
Sic Sanctum Tatii composuere Cures.

ni reconciliatus est, cujus filiam Heben in cælo uxorem duxit, & *librum* suum commendat. y) Quoniam Hercules orbem terrarum sua virtute a monstris *sanctum* & purum reddidit; *Cures Tatii*, i. e. Sabini, quorum urbs præcipua sunt *Cures*, ipsum *sanctum* constituerunt; Hercules ideo dicitur lingua Sabina *Sancus*, quod latini dixere *Sanctus*; In *Curibus* regnavit *Tatius*, unde *Cures Tatii*.

ELEGIA VIII.
UNDE JUPPITER FERETRIUS

Cognominatus sit hac elegia docet Propertius: alii sic dictum a feriendo putant, alii a ferendo: utrumque admittit poeta:

NUnc Jovis incipiam caussas aperire a) Feretri,
Armaque de ducibus b trina recepta tribus.
Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires.
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Im-

a) Acronem Ceninensium ducem in prælio cum Romulus obtruncasset, spolia ex eo relata, *ferculo* ad id facto, in Capitolium detulit, ibique templum quod primum fuit Romæ, Jovi consecravit, quem *Feretrium* nuncupavit, auctorque fuit posteris ut opima spolia eo deferrent: opima spolia erant, quæ regibus, vel ducibus hostium in prælio cæsis sua manu detraherent Romani duces, & in templo *Jovis Feretrii* suspenderent. b) *Prima* opima spolia obtulit & suspendit Romulus Acrone interempto: *secunda* Cornelius Cossus Tolumnio Etrusco occiso: *tertia* Claudius Marcellus obtruncato Virdomaro Gallorum rege: Nec alii, dum Romanum stetit imperium, opima spolia retulisse leguntur.

c) Imbuis exemplum primæ tu, Romule, palmæ,
Hujus, & exuviis plenus ab hoste redis,
Tempore quo portas Ceninum Acrona petentem
Victor in eversum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Cenina ductor ab arce,
Roma, tuis quondam finibus horror erat.
Hic spolia ex humeris ausus sperare Quirini,
Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.
Hunc videt ante cavas vibrantem spicula turres
Romulus, & votis occupat ante ratis.
Juppiter, hæc hodie tibi victima corruet Acron.
Voverat, & spolium corruit ille Jovi.
Urbis, virtutisque parens sic vincere suevit,
Qui tulit d) aprico frigida castra lare.
Idem eques & frenis, idem fuit aptus aratris,
Et galea hirsuta compta lupina juba.
Picta nec inducto fulgebat parma pyropo,
Præbebant cæsi baltea lenta boves.
e) Cossus at insequitur Vejentis cæde Tolumni,
Vin-

c) Tu offers primum *exemplum* opimorum spoliorum, qui *Acrona Ceninensium* ducem, ut Sabinas mulieres raptas repeteret, in Romanas *portas* irruentem obtruncasti, urbem *Ceninam* cæpisti, & *Acronis* spolia Jovi consecrasti. d) Qui quamvis haberet apricam & tepidam domum, algida tamen *castra* toleravit. e) Aulus Cornelius *Cossus* Tribunus militum Lartem *Tolumnium Vejentium* regem bello manu sua occidit, ejusque spolia solemni pompa Jovi Feretrio post Romulum obtulit. Livius lib. 4. Caussa belli fuit, quod Fidenates colonia populi Rom ad hunc *Tolumnium* occisis Romanis legatis defecerant; quare Romani ulturi injuriam bellum & Fidenatibus & Vejentibus Tuscorum populis intulerunt: quamvis magni *laboris* erat posse *Vejos* debellare: nam non ultra *Tiberim* Romani bellum unquam protraxerant, nec ultra *Nomentum*, & *Coram*, parva oppida prope Romam.

Vincere cum Vejos poſſe laboris erat.
Nec dum ultra Tiberim belli ſonus, ultima præda
Nomentum, & captæ jugera pauca Coræ.
Et *f*) Veii veteres & Volſcûm regna fuiſtis,
Et veſtro poſita eſt aurea ſella foro.
Nunc intra muros paſtoris buccina lenti
Cantat, & in veſtris oſſibus arva metunt.
Forte ſuper portæ *g*) dux Vejus aſtitit arcem,
Colloquiumque ſua fretus ab urbe dedit.
Dumque aries murum cornu pulſabat aheno,
h) Vineaque inductum longa tegebat opus.
Coſſus ait: forti melius concurrere campo.
Nec mora ſit, plano ſiſtit uterque gradu.
Dii Latias juvere manus: deſecta Tolumni
Cervix Romanos ſangine *i*) lavit equos.
Claudius a *k*) Rheno trajectos arcuit hoſtes
Belligerans, vaſti parma relata ducis
l) Virdomari: genus hic Rheno jactabat ab ipſo,
Nobilis erectis fundere geſa rotis.

Illi

f) O vos *Veji*, licet gens antiqua et *Volſcorum regna* quamvis in *aurea ſella* duces veſtri jus dicerent, *nunc* i.e. poſt bellum cum Romanis, intra muros veſtros *paſtor* fiſtula canit, & *arva metit* agricola. *g*) Lar Tolumnius allocutus eſt ducem Romanum *Coſſum*. *h*) De *vinea* machina bellica, & *ariete* ſatis nota ſunt, quæ affert Vegetius lib. 6. c. 15, *i*) Tinxit *Romanos equos*. *k*) *Claudius* Marcellus Cos. *Virdomarum* Gallorum Inſubrum ducem in prælio occidit, ac *tertia* opima ſpolia Jovi Feretrio obtulit: non hic ſermo eſt de *Rheno* Germaniæ fluvio, ſed vel legendum eſt *Eridano* cum Paſſeratio, vel de *Rheno* Italiæ fluvio, qui agrum Bononienſem irrigat; non enim tempeſtate Marcelli ad Germaniæ *Rhenum* fines ſuos protulerant Romani. *l*) *Virdomarus* dux Gallorum, vel potius Geſſatarum, qui fuerunt populi Galliæ togatæ, quæ Æmilia dicta eſt, ubi nunc Bononia, Forum Cornelii & Ravenna, qui dux inſignis

m) Illi virgatis jaculantis ab agmine braccis
Torquis ab incisa decidit unca gula,
Nunc spolia in templo tria condita: caussa Feretri,
Omine quod certo dux ferit ense ducem.
Seu quia victa suis humeris hæc arma ferebant,
Hinc Feretri dicta est ara superba Jovis.

signis erat vibrandis *gesis*. i.e. hastis longis e sublimi curru: *gesa* vocabulum Gallicum. *m*) Ipsi Virdomaro, cui *virgatæ* erant *braccæ* ex *agmine* vibranti spicula *torquis* inflexa ex amputato collo *decidit*. A longis *braccis* dicta est Gallia *braccata*.

ELEGIA IX.
NOMINE * CORNELIÆ

E vivis ereptæ scripta est hæc epistola ad L. Æmilium Paullum Censorem maritum, quem monet, ut a lacrymis & querelis temperet, utpote nihil profuturis, ipsique filios, quos omnes relinquit superstites, commendat.

DEsine, Paulle, meum lacrymis urgere sepulchrum,
Panditur ad nullas janua nigra preces.
Cum semel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato stant adamante viæ.
Te licet orantem fuscæ Deus audiat aulæ,
Nempe tuas lacrymas *a*) littora surda bibent.
Vota movent superos: ubi *b*) portitor æra recepit
Obserat umbrosos lurida porta rogos.

Sic

* Hæc *Cornelia* fuit filia Scriboniæ, quæ nupsit Augusto eique filiam Juliam genuit: unde constat Juliam Augusti filiam & hanc *Corneliam* ex eadem matre Scribonia fuisse sorores, ut mox in commentariis. *a*) Ripæ fluminum inferorum, quæ non modo surdescunt, sed omnium rerum oblivionem faciunt, ut Lethe. (*b*) Charon postquam accepit naulum, quod in ore mortuorum ponebatur, *janua* nigra occludit umbrosos rogos i. e. manes.

Sic mœſtæ cecinere *c*) tubæ, cum ſubdita noſtrum
Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi conjugium Paulli? quid currus *d*) avorum
Profuit, aut famæ pignora tanta meæ?
Num minus immites habuit Cornelia Parcas?
e) En ſum, quod digitis quinque levatur, onus.
Damnatæ *f* noctes, & vos vada lenta paludes,
Et quæcunque meos implicat unda pedes,
Immatura licet, tamen huc non noxia veni:
Det *g*) pater hic umbræ mollia jura meæ.
Aut ſi quis poſita judex ſedet *h*) Æacus urna,
In mea ſortita judicet oſſa pila.
Aſſideant *i*) fratres, *k*) juxta Minoida ſellam,
Eumenidum intento turba ſevera foro.
l) Siſyphe mole vaces: taceant Ixionis orbes,
Fallax Tantaleo corripiare liquor.

Cer-

c) Divitum funeribus adhibebantur *tubæ*, pauperum tibiæ. *Detraheret lecto fax*: intelligit rogum, quem ultima *fax* ſubjectis ignibus incendebat. *d*) Oriunda erat a gente Cornelia, ex qua duo Scipiones Africani cognominati. *e*) Significat ſe eſſe redactam in cinerem, ita ut una manu poſſit geſtari & ſuſtineri: idem Propertius alibi, *Maxima in parva ſuſtulit oſſa manu*. *f*) Sermonem convertit ad infernas tenebras & paludes Stygias; aſſeveratque ſe innoxiam inſontemque periiſſe. *g* *Pater* umbræ eſt Pluto. *h*) *Æacus* Jovis filius, judex inferorum. *Urna* notat ſortitionem, qua Judicum nomina, atque etiam ſuffragia in urna verſabantur. *Sortita pila*: alludit ad conſuetudinem Romanorum, qui ſorte cauſſas ordinabant, ac ſortitione nomina Judicum in pilis ſeu calculis & tabellis inſcripta dabant. *i*) *Æaci* fratres & conſiliarii, Minos ſcilicet & Rhadamantus. *k*) Et circa Minois thronum tres *Eumenides* furiæ, quæ ante fores Orci ſedeant, appareant *foro attento*. *l*) *Siſyphus* filius fuit Æoli, qui cum Atticam latrociniis infeſtaret, a Theſeo occi-

Cerberus & nullas hodie petat improbus umbras,
Et jaceat tacita lapsa catena sera.
Ipsa loquor pro me; si fallo, *m)* pœna sororum
Infelix humeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per avita trophæa decori,
n) Afra Numantinos regna loquuntur avos.
Altera maternos exæquat turba *o)* Libones,
Et domus est titulis utraque fulta suis.
Mox ubi jam facibus cessit prætexta maritis,
Vinxit & acceptas altera vitta comas:
Jungor, Paulle, tuo sic discessura cubili:
In lapide hoc una nupta fuisse legar.
Testor majorum cineres tibi, Roma, colendos;
Sub quorum titulis Africa * tonsa jaces;
Et *p)* Persen proavus simulantem pectus Achillis,
Quique tuas proavus fregit, Achille, domos:
Me neque *q)* censuræ legem mollisse, nec ulla
Labe mea nostros erubuisse focos.

Non

occisus est: eo ad inferos supplicio plectitur, ut cum in manc saxum ad montis verticem impellens volutet, cum ad summum extulerit, subito deorsum relabatur. De *Ixione*, de *Tantalo* & de *Cerbero* dictum est sæpius: vide pag. 77. dicitur & *Tantalus* & *Tantaleus*. *m) Sororum pæna*, i. e. Belidum seu Danaidum, quæ in inferis finguntur in pertusum dolium aquam immittere. *n) Regna Africana*, Carthago nimirum et Numantia devictæ testantur Scipiones dictos fuisse Africanos, et Numantinos: Hi Scipiones fuerunt Corneliæ proavi paterni. *o) Libones*: Corneliæ nimirum mater Scribonia dicebatur, quæ à *Libonum* familia et gente oriunda erat: Ex Scriboniorum gente erant Largi, Curiones, Drusi, *Libones*. * *Tonsa* i. e. prostrata. *p)* Et testor *Persen* seu Perseum regem Macedonum, quem devicit Paullus Æmilius, proavus meus, qui patriam tuam, o *Achille*, devicit. Perseus jactabat *avum* suum *Achillem*. *q)* Ego non maculavi honorem tuæ Cen-

suræ

Non fuit exuviis tantis *r*) Cornelia damnum :
 Quin et erat magnæ pars imitanda domus .
Nec mea mutata est ætas : sine crimine tota est ,
 Viximus insignes inter utramque *s*) facem .
Mi natura dedit leges a sanguine ductas ,
 Ne possim melior judicis esse metu .
Quælibet *t*) austeras de me ferat urna tabellas .
 Turpior assensu non erit ulla meo .
Vel tu , quæ tardam movisti fune Cybelem ,
 u Claudia , turritæ rara ministra Deæ :
Vel *x*) cui commissos cum Vesta reposceret ignes ,
 Exhibuit vivos carbasus alba focos .
Nec te dulce caput , mater *y*) Scribonia , læsi ,
 In me mutatum quid , nisi fata , velis ?
Maternis laudor lacrymis , urbisque querelis ,
De-

furæ , o Paulle , nec ob ullum crimen domum pudore affeci . *r*) Ego *Cornelia* non fui detrimento tantis triumphis. *s*) Inter *facem* nuptialem & sepulchralem, hoc est toto connubii tempore. *t*) quælibet urna feret *de me severum* suffragium : nec fuit ulla fæmina quæ mea consuetudine ac familiaritate deterior facta sit. *u*) *Claudia* Vestalis cum in nefandi criminis suspicionem venisset, ut innocentiam comprobaret, navem cum sacris omnibus & simulacro *Cybeles* matris Deorum , quod multa hominum millia vado Tiberis adhærentem trahere non poterant , cingulo suo sola traxit . Cur *Cybele* sit Dea *turrita* dictum est sæpe. *x*) Æmilia Vestalis Virgo accusata, quod ejus incuria Vestæ ignis defecisset , Deam deprecata est,ut opem sibi ferre vellet:vestisque carbasinæ partem in aram frigidam injecit, quæ repente emicante flamma cæpit ardere. *y*) fuit Mater Corneliæ *Scribonia* , quam uxorem duxit Augustus , ex eaque Juliam filiam suscepit . *Scribonia* nupta fuerat duobus viris consularibus , & ex altero fuerat mater : unde colligitur Corneliam natam fuisse *Scriboniæ* ex viro illo consulari , ex quo fuit *mater*.

Defleta, & gemitu Cæsaris ossa mea.
Ille z) sua nata dignam vixisse sororem
Increpat: & lacrymas vidimus ire Deò.
Et tamen emerui generosos a) vestris honores,
b) Nec mea de sterili facta rapina domo.
Te c) Lepide, & te, Paulle, meum post fata levamen,
Condita sunt vestro numina nostra sinu.)
Vidimus & fratrem d) sellam geminasse curulem,
Consule quo facto tempore rapta soror.
e) Filia tu speciem censuræ nacta paternæ,
Fac teneas unum nos imitata virum,
Et f) serie fulcite genus, mihi cymba volenti
Solvitur, aucturis tot mea fata malis.

Hæc

z) Augustus Corneliæ morti illacrymavit, eamque dignam prædicavit, quæ filia sua esset. *Soror* autem Juliæ fuit Cornelia, nam ambæ matre Scribonia natæ, licet ex diveso patre. *Lacrymas ire Deo*: i. e. ab Augusti oculis lacrymas manasse, qui quamvis adhuc mortalis esset, assentatorie tamen Deus dictus est. a) *Vestem* matronalem intelligit, quæ foecundis matronis concedebatur apud Romanos: vel loquitur de funere censorio, quo elata fuit ista Cornelia Paulli Censoris uxor. b) Neque præda mea fuit de familia infoecunda. c) Filios suos *Paullum* & *Lepidum*, (qui conjurarunt in Augustum: Svet. in August. cap. 19.) in quorum amplexu Cornelia clausit oculos. d) Significat Cornelia fratrem suum consulem iterum fuisse renuntiatum eo tempore, quo præmatura morte obiit. *Sella Curulis* tribus magistratibus solummodo concedebatur, Ædili curuli, Prætori, Consuli. e) Denotat Paullum conjugem suum fuisse *Censorem*, cujus dignitatem ac leges ut adamussim observet, sua filia unum ipsi tutum optat maritum: f) Vos longa filiorum *serie* gentem nostram *fulcite*. *Mihi* non invitæ Charontis *cymba* solvitur, *malis tot mea fata aducturis*

Hæc est fœminei merces extrema *g*) triumphi,
 Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Et bene habet, nunquam mater lugubria sumpsi,
 Venit in exequias tota caterva meas.
Nunc tibi commendo; communia pignora, natos.
 Hæc cura & cineri spirat inusta meo.
Fungere maternis vicibus, pater, illa meorum
 Omnis erit collo turba ferenda tuo.
Oscula cum dederis tua flentibus, adjice matris,
 Tota domus cœpit nunc onus esse tuum.
Et si quid doliturus eris, sine testibus illis,
 Cum venient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sint *h*) noctes, quas de me, Paulle, fatiges;
 Somniaque in faciem credita sæpe meam.
Atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
 Ut responsuræ singula verba jace.
Seu tamen *i*) adversum mutarit janua lectum.
 Sederit et nostro cauta noverca toro.
Conjugium, pueri, laudate et ferte paternum:
 Capta dabit vestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis: collata priori
 Vertet in offensas libera verba suas.
Seu memor ille mea contentus manserit umbra,
 Et tanti cineres duxerit esse meos;
Discite *k*) venturam jam nunc sentire senectam,
 Cœlibis ad curas nec vacet ulla via.
Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos,
 Prole

g) Post mortem celebritas famæ ac laudatio in funere mulieribus est triumphi loco. *h*) Sufficiant tibi *noctes*, Paulle, quibus mortuam defeas, & nocturna simulacra insomnis meam figuram imitantia, quibus fidem sæpe habes. *i*) *Lectum novercalem* vocat *adversum* quia fere semper *noverca* inimica est privignis. *k*) Ex hoc etiam tempore assuescite patris obsequio, quem querulum, morosum, & difficilem reddet *senectus*: nullus modus officii prætereatur curandi patrem vestrum senem,

Prole mea Paullum sic juvat esse senem.
Caussa perorata est: flentes me surgite testes,
l) Dum pretium vitæ grata rependit humus.
Moribus & *m)* cœlum patuit: sim digna merendo,
Cujus honoratis ossa vehantur *n)* equis.

nem, & *cælibem*. *l)* *Humus* hic ponitur pro patria & honore sepulturæ; quasi exequiarum pompa sit defunctis *pretium* & merces *vitæ*. *m)* Bonis *moribus* ad cœlum via aperitur: & meis meritis sim digna. *n)* *honoratos* vocat *equos* magno ornatu funeris decoratos, quibus ferri proceres, & magnates consueverunt: alii legunt, *honoratis aquis* per quas Charon matronarum manes vehit in Elysium.

FINIS.

MAG 2010460